

KOMMUNIKATIONSVERKENS LÖNEKOMMITTÉ III.

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

TJÄNSTEPENSION

FÖR

ORDINARIE TJÄNSTEMÄN VID POSTVERKET,
TELEGRAFVERKET, STATENS JÄRNVÄGAR
OCH STATENS VATTENFALLSVERK

AVGIVET ENLIGT DET AV
KUNGL. MAJ:ET DEN 28 JUNI 1918
LÄMNADE UPPDRAG

STOCKHOLM 1920
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[4051 19]

INNEHÅLL.

Skrivelse till Konungen	Sid. V
-------------------------------	-----------

Betänkande.

I. Inledning	1
II. Behovet av enhetliga pensionsbestämmelser	2
III. Upphörande av telegrafverkets pensionsinrättning	5
Telegrafverkets pensionsinrättnings tillkomst och nuvarande organisation	5
Åtgärder för upplösning av pensionsinrättningen	8
Utredning rörande pensionsinrättningens ekonomiska ställning	8
Kommitténs förslag till pensionsfullmäktige	11
Pensionsfullmäktiges skrivelse ³ /11 1919	11
Kommitténs yttrande	11
IV. Huvudgrunderna för kommitténs förslag till gemensamma pensionsbestämmelser	12
Särskilda pensionsbestämmelser för tjänstemän, som tillsätts genom förordnande	12
Pensionsunderlag	14
Tjänstepensionsunderlag	14
Konstituerade tjänstemän	14
Förordnade tjänstemän	17
Avgiftspensionsunderlag och statspensionsunderlag	17
Dyrtidstillägg å pension	17
Frågan om pensionsavgifternas avskaffande	18
Pensionsavgifternas allmänna konstruktion m. m.	18
Konstituerade tjänstemän	18
Förordnade tjänstemän	20
Pensionsavgifternas belopp	21
Konstituerade tjänstemän	21
Förordnade tjänstemän	25
Pensionsfonder	25
Tjänstår och avgiftsår	29

	Sid.
Pensionsrättens inträde	31
Förordnade tjänstemän	31
Konstituerade tjänstemän	32
Pensionsbeloppets bestämmande vid tjänstemans avgång från befattningen	34
Förordnade tjänstemän	34
Konstituerade tjänstemän	35
Ålderspension.....	35
Invalidpension	37
Sjukpension.....	38
Gottgörelse i vissa fall till avgången, eljest icke pensionsberättigad tjänsteman	40
V. Motivering till kommitténs förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk	42
Rubriken	42
1 kap.	43
2 kap.	47
3 kap.	48
4 kap.	53
5 kap.	56
Bilaga: Åldersförteckning.....	62
VI. Pensionsåldrar	63
Allmänna erinringar	63
För manliga tjänstemän avsedda befattningar	64
För kvinnliga tjänstemän avsedda befattningar	73
VII. Förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk	75
VIII. Bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst	95
IX. Vissa författningsändringar, som påkallas av kommitténs förslag till pensionslag	104
X. Kommitténs hemställan	108
Bilaga 1: Utredning rörande telegrafverkets pensionsinrättnings ekonomiska ställning	110
Bilaga 2: Jämförande tablå över nuvarande högsta pensionsbelopp och de av kommittén föreslagna tjänstepensionsunderlag	139
Särskilda yttranden	141

TILL KONUNGEN.

Den av Eders Kungl. Maj:t den 28 juni 1918 tillsatta kommittén för utredning beträffande löne- och organisationsförhållandena vid statens järnvägar, vid telegrafverket och vid statens vattenfallsverk ävensom

vid postverket, vilken kommitté antagit benämningen kommunikationsverkens lönekommitté, avgav den 20 februari 1919 betänkande angående gemensamt lönesystem samt lönereglering för de nämnda verken.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts den 6 december 1918 lämnade uppdrag avgav kommittén därefter den 18 december 1919 betänkande angående lönereglering för domänverket.

Kommittén har jämväl till behandling företagit frågan rörande reglering av pensionsförhållandena för ordinarie personal vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, och har kommittén därvid utgjorts av samma medlemmar som deltagit i behandlingen av först omnämnda spörsmål rörande gemensamt lönesystem m. m. för kommunikationsverken, nämligen, såsom ordförande, undertecknad Ekman samt, såsom ledamöter, undertecknade Persson, Eriksson, Lübeck, Nilsson, Hamilton och Sidenbladh, varjämte såsom representanter för de nämnda verken undertecknade Löfmarck, Gärde och Löfgren för statens järnvägar, Lundgren och Andersson för telegrafverket, Jacobson och Svantesson för statens vattenfallsverk samt Petrelius och Wallin för postverket enligt Eders Kungl. Maj:ts föreskrift varit i ärendet hörda samt lämnats tillfälle att yttrandevis göra sina meningar gällande. Vid ärendets behandling inom kommittén har undertecknad Sidenbladh tillika tjänstgjort såsom sekreterare.

Såsom resultat av kommitténs sistberörda arbete överlämnas härmed betänkande angående tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, varvid tillika återställas Eders Kungl. Maj:ts remisser dels den 4 augusti 1919 på Svenska järnvägsmannaförbundets framställning rörande beräkning av tjänstår för erhållande av pension för tjänstemän vid statens järnvägar och dels den 3 september 1919 på bandirektören Henrik Groths ansökan om rätt att i pensionshänseende få tillgodoräkna sig viss tjänstgöring, vilka bägge remisser torde få anses besvarade genom kommitténs ifrågavarande betänkande.

Beträffande reglering av pensionsförhållandena för ordinarie tjänstemän vid domänverket har kommittén för avsikt att inom kort avgiva förslag.

Vid betänkandet finnas fogade särskilda yttranden från vissa av kommitténs ledamöter.

Undertecknad Lübeck har icke haft tillfälle att deltaga i detaljbehandlingen av förevarande ärende.

Underdånigst

CARL EKMAN.

NILS PERSSON.	ERNST ERIKSSON.	SVEN LÜBECK.
BERNHARD NILSSON.	A. HAMILTON.	ELIS SIDENBLADH.
GÖSTA LÖFMARCK.	A. B. GÄRDE.	AXEL LÖFGREN.
J. ALFRED LUNDGREN.		A. J. ANDERSSON.
AXEL JACOBSON.		J. SVANTESSON.
VILH. PETRELIUS.		J. A. WALLIN.

Stockholm den 29 januari 1920.

Betänkande.

I. Inledning.

Den utav Kungl. Maj:t den 28 juni 1918 tillsatta kommitté med uppdrag att verkställa utredning beträffande löne- och organisationsförhållanden vid statens järnvägar, vid telegrafverket, vid statens vattenfallsverk ävensom vid postverket avgav den 20 februari 1919 betänkande, innefattande förslag till gemensamt lönesystem samt lönereglering för de nämnda verken. Det sålunda framlagda förslaget avsåg kommittén skola tillämpas från ingången av år 1920.

Vidkommande frågan om pensionering av de ifrågavarande verkens personal uttalade kommittén i betänkandet, att det icke syntes lämpligt att, redan innan berörda förslag prövats av statsmakterna, utarbeta fullständigt nya pensionsbestämmelser, varjämte meddelades, att tiden icke heller medgivit kommittén att ägna dessa frågor den ingående behandling, som vore av nöden. Med anledning härav förutsatte kommittén, att dåvarande föreskrifter om pension skulle ännu något år förbli i huvudsak gällande, dock med vissa föreslagna jämkningar huvudsakligen i avseende å pensionsbeloppen.

Sedan emellertid kommitténs förslag till lönereglering efter behandling vid 1919 års lagtima riksdag blivit av Kungl. Maj:t och riksdagen i allt väsentligt godkänt, dock med den ändring i fråga om tidpunkten för de nya avlöningsbestämmelsernas trädande i kraft, att nämnda tidpunkt framflyttats till den 1 juli 1920, har spørgsmålet angående personalens pensionering numera kommit i sådant läge, att, på sätt i propositionen i ämnet förutsattes, hinder icke torde behöva möta mot att tillämpa nya pensionsbestämmelser från samma tidpunkt som de sålunda antagna avlöningsbestämmelserna.

I sådant syfte har kommittén uppgjort föreliggande förslag till nya bestämmelser angående pension för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

II. Behovet av enhetliga pensionsbestämmelser.

Gällande bestämmelser rörande pension för ordinarie tjänstemän vid de ifrågavarande verken återfinnas i flera olika författningar.

Beträffande cheferna för postverket, telegrafverket och statens järnvägar ävensom rörande överdirektör och överingenjör vid statens järnvägar samt direktör vid statens kraftverksförvaltning (överdirektör enligt det nya avlöningsreglementet) äro meddelade fullständiga stadganden uti ifrågavarande hänseende i nu gällande avlöningsreglementen; vidkommande vattenfallsdirektören återfinnas föreskrifter i ämnet uti de för honom fastställda avlöningsvillkor.

För övriga ordinarie tjänstemän vid de ifrågavarande verken tillämpas nedan angivna pensionsbestämmelser.

I avseende å postverkets tjänstemän gäller lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension. För manliga tjänstemän av lägre grad än postexpeditör ävensom för samtliga kvinnliga tjänstemän äro emellertid i avlöningsreglementet fastställda särskilda pensionsunderlag, under det att för övriga nu omhandlade tjänstemän vid postverket gälla pensionslagens allmänna bestämmelser ifråga om pensionsunderlag.

Vidkommande telegrafverkets ordinarie personal innehållas stadgandena om pension dels uti gällande avlöningsreglemente för verket och dels uti reglementet för telegrafverkets pensionsinrättning den 17 juni 1908.

För statens järnvägars ordinarie personal gäller lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar jämte kungl. kungörelsen av samma dag med övergångsbestämmelser angående rätt till pension för vissa tjänstemän vid statens järnvägar.

Den ordinarie personalen vid statens vattenfallsverk är underkastad lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension. I avlöningsreglementet äro för de olika befattningarna fastställda särskilda pensionsunderlag.

Företages en granskning av nu omförmälda bestämmelser om pension för de ifrågavarande verkens ordinarie tjänstemän, befinnes, att pensionsstadgandena för de särskilda verkens chefer och övriga genom förordnande tillsatta tjänstemän i sina huvudgrunder överensstämma med varandra, under det att pensionsbestämmelserna för de konstituerade tjänstemännen vid de olika verken sins emellan äro mycket skiftande.

I det följande angivas de väsentligaste skiljaktigheterna i berörda hänseende i fråga om sistnämnda personal.

Vad först beträffar konstruktionen av underlagen för beräkning av pension förefinnas följande olikheter. Vid statens järnvägar beräknas högsta pensionen (pensionsunderlaget) motsvara 70 % av det enligt ännu gällande avlöningsreglemente utgående fasta arvudet, ökat med 20 %. För manliga högre tjänstemän vid postverket tjänar såsom pensionsunderlag den del av den fasta avlöningen enligt nuvarande avlöningsbestämmelser, som motsvarar lön. För samtliga tjänstemän vid telegrafverket och statens vattenfallsverk samt för manliga lägre tjänstemän och kvinnliga befattningshavare vid postverket äro däremot vissa angivna belopp i nuvarande avlöningsreglementen bestämda såsom pensionsunderlag för de särskilda tjänsterna, till följd varav tilläventyrs intjänad avlöningsförhöjning i befattningen icke inverkar på pensionens belopp. Även fränsett de olikheter, som kunna bliva en följd av nyss angivna skiljaktigheter i avseende å pensionsunderlagens konstruktion, avvika pensionsunderlagens faktiska belopp från varandra jämväl för tjänster, som äro i avlöningshänseende ungefär likställda.

I fråga om beräkningen av tjänstår för bestämmande av pensions belopp uppvisa också bestämmelserna betydande skiljaktigheter. Medan vid statens järnvägar endast tid för innehavande av ordinarie tjänst i regeln räknas såsom tjänstår, grundlägger däremot vid de övriga verken jämväl bestridande av extra ordinarie befattning eller förordnande dylik rätt till tjänstårsberäkning.

Vidare gälla skiljaktiga bestämmelser beträffande skyldighet att av annan anledning än olycksfall i tjänsten avgå från befattningen före uppnådd pensionsålder. Enligt den civila pensionslagen samt telegrafverkets pensionsbestämmelser inträder sådan skyldighet för tjänsteman, då han, efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte hava varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden oförmögen till tjänstgöring. Därjämte kan tjänsteman, som befinnes vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urständsat att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänstålliganden, av Kungl. Maj:t förklaras skyldig att avgå från tjänsten, under förutsättning emellertid att tjänstemannen tillika uppnått viss angiven levnadsålder, som endast med några få år understiger pensionsåldern. Enligt statens järnvägars pensionslag tillkommer pensionsrätt den, som efter minst tio års tjänstgöring i ordinarie anställning vid statens järnvägar antingen till följd av kroppsskada eller sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, eller ock till följd av väsentligen minskad arbetsförmåga icke vidare kan behörigen sköta sin befattning och ej heller anses kunna lämpligen förflyttas till annan befattning samt fördenskull erhåller avsked eller entledigas.

Beträffande beloppet av den pension, som utgår till tjänsteman vid avgång före uppnådd pensionsålder på grund av olycksfall i tjänsten (invalidpension) eller till följd av sjukdom eller annan dylik här förut nämnd anledning (sjukpension), förefinnas skiljaktigheter mellan de för statens järnvägar och de för de övriga verken i sådant hänseende gällande bestämmelser. Enligt statens järnvägars pensionslag beräknas invalidpensionens belopp i förhållande till tjänstårens antal, dock lägst till belopp motsvarande 71,4 % av hel pension; därvid skall emellertid iakttagas, att sådan pension, oberoende av tjänstårens antal, utgår med beloppet av hel pension, därest de förhållanden, som grundat rätten till pension, omöjliggöra för vederbörande att vidare bidraga till sin försörjning. Vid de övriga verken utgår invalidpension, utan hänsyn till antalet tjänstår, alltid med det för tjänstemannen vid olycksfallet gällande pensionsunderlaget. Sjukpensionens belopp bestämmes vid statens järnvägar i förhållande till antalet tjänstår, dock att, om de förhållanden, som grundat rätten till pension, omöjliggöra för tjänstemannen att vidare bidraga till sin försörjning, beloppet av sjukpensionen icke må understiga så stor del av avlöningen, som motsvarar 71,4 % av hel pension. För de övriga verken gäller i fråga om sjukpension, att densammas belopp skall bestämmas efter antalet tjänstår, med iakttagande emellertid att, därest, på sätt förut är nämnt, skyldighet att avgå inträder på grund därav att vederbörande under fem på varandra följande år varit i följd av sjukdom eller annan dylik anledning urståndsatt att tjänstgöra, sjukpensionens belopp icke må understiga 75 % av hel pension.

Även beträffande beloppet av de tjänsteman åliggande pensionsavgifterna föreligga olikheter mellan de särskilda verken. Under det att de årliga pensionsavgifterna vid postverket och statens vattenfallsverk utgå med lägst 3 % och högst 5,9 % av pensionsunderlaget, beroende på beloppet av innehavande avlöning eller pensionsunderlagets storlek, äro dylika avgifter vid statens järnvägar bestämda till belopp, motsvarande lägst 4,57 % och högst 6,43 % av högsta för vederbörande tjänst stadgade pension allt efter avlöningens storlek. Vid telegrafverket utgå pensionsavgifterna i form av dels årsavgifter och dels befordringsavgifter. Årsavgifterna vid detta verk bestämmas individuellt efter försäkringstekniska grunder i förhållande till levnadsåldern vid ordinarieblivandet samt pensionsåldern, och växlar medeltalet av de för närvarande faktiskt utgående årsavgifterna i olika tjänster mellan 1,80 % och 4,49 % av pensionsunderlaget. För varje gång tjänsteman vid telegrafverket erhåller förflyttning till befattning med högre pensionsunderlag, utan att pensionsåldern samtidigt därmed höjes, skall erläggas befordringsavgift med $\frac{5}{12}$ av för-

höjningen i det honom vid pensionsåldern från pensionsinrättningen tillkommande årliga pensionsbelopp.

I fråga om sättet för pensioneringens handhavande avviker telegrafverket från de övriga verken, i det att vid detta verk pensionen till viss del bestrides av en särskild statsunderstödd pensionsantalt, telegrafverkets pensionsinrättning, till vilken pensionsavgifterna ingå.

Förutom i de nu angivna viktigare hänseendena förefinnas emellertid även åtskilliga andra olikheter mellan de för de särskilda verken gällande pensionsbestämmelserna.

Den sålunda lämnade redogörelsen för de nuvarande pensionsbestämmelserna för de här ifrågavarande verken torde till fullo ådagalägga behovet av att pensionsförhållandena vid dessa verk bliva ordnade efter enhetliga grunder, såsom redan skett ifråga om avlöningsförhållandena. Då de nuvarande pensionsbestämmelserna, på sätt ovan visats, även i grundläggande hänseenden uppvisa stora inbördes skiljaktigheter och då därjämte vissa nya principer synas kommittén böra tillämpas vid ordnandet av pensionsförhållandena vid ifrågavarande verk, har kommittén ansett sig icke kunna inskränka sig till en revision av de nu för verken gällande pensionsförfattningarna utan funnit det nödigt att utarbета förslag till en ny, för samtliga dessa verk gemensam pensionslag.

III. Upphörande av telegrafverkets pensionsinrättning.

Såsom förut är nämnt, bestrides pensioneringen av telegrafverkets ordinarie personal delvis av telegrafverkets pensionsinrättning. Då bibehållandet för framtiden av nämnda pensionsinrättning syns kommittén utgöra ett så gott som oöverstigligt hinder för att telegrafverkets personal skall kunna inordnas under de tilltänkta gemensamma pensionsbestämmelserna, har kommittén ansett sig böra vidtaga åtgärder för uttrönande, huruvida och under vilka villkor pensionsinrättningen skulle kunna upphöra.

Innan kommittén närmare redogör för vad i sådant hänseende förekommit, torde det vara lämpligt att lämna en kort redogörelse för pensionsinrättningens tillkomst och nuvarande organisation.

Sedan telegrafverkets personal år 1871 uppförts å allmänna riksstaten, ansågos denna personals pensionsförhållanden böra ordnas. I sådant syfte tillsattes särskilda kommitterade, vilka under år 1874 avgåvo förslag till reglementen för pensionering av såväl befattningshavarna själva

Telegrafverkets pensionsinrättnings tillkomst och nuvarande organisation.

som deras änkor och barn. Sedan samma års riksdag för ändamålet anvisat medel, utfärdade Kungl. Maj:t i anslutning till kommitterades förslag den 23 oktober 1874 reglemente för telegrafverkets pensionsinrättning samt följande år reglemente för telegrafverkets änke- och pupillkassa.

Den huvudgrundsats, varifrån nämnda kommitterade utgingo, var, att en var skulle genom inbetalningar till pensionsinrättningen i största möjliga mån bestrida sin egen pensionering. Kommitterade funno emellertid, att, i trots av de tjänstemännens ansträngningar, som måste bli en följd av nyss omförmälda grundsats, målet icke kunde nås på självhjälps väg, utan att bidrag från statens sida därjämte erfordrades. I fråga om den vid pensionsinrättningens bildande befintliga personalen ansågs dock pensioneringen ej kunna grundas huvudsakligen på delägarernas bidrag, enär avgifterna därvid skulle bli orimligt höga. Med anledning därav syntes staten böra för pensioneringen av den äldre personalen träda emellan med ett väsentligt högre bidrag än för den därefter i pensionsinrättningen inträdande.

Det bidrag, som av riksdagen beviljades pensionsinrättningen, utgjorde 5 % av det Sverige tillkommande telegrafporto, varav 1,5 % skulle utgöra telegrafverkets ständiga bidrag till personalens pensionering och återstående 3,5 % användas tillsvidare och så länge nödigt vore till amortering av den retroaktivsumma, som utöver delägaravgifterna erfordrades till den äldre personalens pensionering. Denna retroaktivsumma blev under år 1907 slutamorterad. Med då bestämda pensioner för den nya personalen beräknades delägaravgifterna betäcka $\frac{2}{3}$ av pensionskostnaden och statsbidraget motsvara återstoden.

I den mån nya ordinarie tjänster tillkommit hava sedermera av statsmedel beviljats årliga tilläggsanslag till pensionsinrättningen med växlande belopp, motsvarande vad som utöver vederbörande delägarernas egna avgifter skulle erfordras för upptagande i pensionsinrättningen utav innehavarna av dessa tjänster.

Till en början utgick pension allenast från pensionsinrättningen, men sedan statsmakterna år 1883 antagit nya grunder för pensionering av telegrafverkets tjänstemän, tillkom, utöver den från pensionsinrättningen utgående pensionen, fyllnadspension av telegrafverkets medel.

Nu gällande reglemente för pensionsinrättningen, vilket är byggt på samma huvudgrunder som sålunda angivits, är av Kungl. Maj:t utfärdat den 17 juni 1908, men har i vissa delar blivit genom senare författningar ändrat.

Enligt gällande reglemente — med viss på Kungl. Maj:ts prövning beroende ändring däri — utgöras pensionsinrättningens tillgångar av:

- 1:o) de avgifter, som delägarna själva erlägga;
- 2:o) telegrafverkets årliga bidrag, utgående med det belopp för varje år, Kungl. Maj:t bestämmer;
- 3:o) gåvor, med vilka inrättningen kan bliva ihågkommen;
- 4:o) sådana pensionsbelopp, som icke inom behörig tid uttagas eller som på annat sätt förverkas; samt
- 5:o) räntor och övrig avkastning å pensionsinrättningens medel.

Delägare, som jämlikt gällande avlöningsreglemente är vid avgång från tjänsten berättigad till pension, hel eller avkortad, uppbär i allmänhet från pensionsinrättningen:

a) om avgången sker vid eller efter uppnådd pensionsålder, 75 % av pensionen, därest det för tjänsten fastställda pensionsunderlaget överstiger 1,900 kronor, och 60 % av pensionen, därest pensionsunderlaget uppgår till eller understiger nämnda belopp,

b) om avgången sker före uppnådd pensionsålder, viss försäkringstekniskt beräknad del av honom jämlikt a) vid full pensionsålder från pensionsinrättningen tillkommande pensionsbelopp.

Delägarna erlägga, såsom förut är nämnt, årliga pensionsavgifter beräknade efter försäkringstekniska grunder — dock med viss för delägaren gynnsammare beräkning, då pensionsunderlaget icke överstiger 1,900 kronor och pensionsåldern är högst 60 år — samt befordringsavgifter vid förflyttning till befattning med högre pensionsunderlag men utan förhöjd pensionsålder. Därjämte kunna undantagsvis och i vissa speciella fall förekomma ytterligare avgifter.

Undersökes, huru stor del av pensionen från pensionsinrättningen i medeltal motsvaras av delägarnas avgifter, befinnes denna utgöra cirka 44 %, under det att återstående 56 % täckas av telegrafverkets bidrag till pensionsinrättningen. Tages hänsyn jämväl till fyllnads-pensionen, som helt och hållet bestrides av statsmedel, kunna pensionsavgifterna anses motsvara omkring 33 % av hela pensionskostnaden för tjänstemän, vilkas pensionsunderlag överstiger 1,900 kronor, samt nära 26 1/2 % för övriga tjänstemän.

Pensionsinrättningen förvaltas av direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter, vilken är gemensam för pensionsinrättningen och telegrafverkets änke- och pupillkassa. Direktionen består av fem personer, nämligen en ordförande och en vice ordförande, förordnade av Kungl. Maj:t, samt tre ledamöter, valda av pensionsinrättningens fullmäktige. Nämnda fullmäktige, vilka till antalet äro fjorton, utses av delägarna genom val och sammanträda vart tredje år till lagtima möte samt däremellan till urtima möte, då så finnes nödigt.

Till fullmäktiges ordförande utnämnes av chefen för civildepartementet en delägare i inrättningen, som dock ej behöver vara vald till fullmäktig; och äger ordföranden rösträtt lika med vald fullmäktig.

Fullmäktige äga att granska pensionsinrättningens förvaltning och räkenskaper samt att överlägga och fatta beslut i behörigen väckta frågor rörande förvaltningen eller om ändring i reglementet för pensionsinrättningen eller i instruktionen för direktionen. Fullmäktiges beslut om ändring i nämnda reglemente eller instruktion bliva dock ej gällande, förr än de blivit av Kungl. Maj:t prövade och gillade.

*Åtgärder för
upplösning av
pensionsin-
rättningen.*

Kommittén övergår nu till att redogöra för de preliminära åtgärder, som vidtagits för eventuell upplösning av telegrafverkets pensionsinrättning.

*Utredning
rörande pen-
sionsinrätt-
ningens eko-
nomiska ställ-
ning.*

Till grund för en överenskommelse angående villkoren för en avveckling av pensionsinrättningen och statens övertagande av densammas förpliktelser i avseende å nuvarande och framtida pensionärer har kommittén låtit utföra en utredning rörande pensionsinrättningens ekonomiska ställning. Nämnda utredning, vilken verkstälts av förutvarande förste aktuarien i försäkringsinspektionen, nuvarande aktuarien i livförsäkringsaktiebolaget Thule, filosofie doktorn R. Palmqvist, finnes såsom bilaga nr 1 vidfogad detta betänkande, men lämnas här en kortfattad redogörelse för resultatet av de beräkningar, som innehållas i densamma.

Vid denna utredning hade förutsatts, att den nya pensionslagen skulle träda i kraft den 1 juli 1920 och telegrafverkets pensionsinrättning upphöra vid samma tidpunkt. Då emellertid det material, som stått till förfogande, avsett den 1 januari 1919, hade först undersökts pensionsinrättningens ställning vid sistnämnda tidpunkt, varefter särskild kalkyl verkstälts för att utröna, vilken förändring det erhållna resultatet skulle undergå, därest ställningen beräknats för den 1 juli 1920.

Pensionsinrättningens ställning den 1 januari 1919 framginge av följande utav Palmqvist uppgjorda balansräkning.

Aktiva:

Kapitalvärde av nuvarande delägares förpliktelser gentemot pensionsinrättningen:

a) på grund av innehavande tjänstegrad	kr.	2,511,112
b) på grund av framtida befordringar:		
årsavgifter	»	210,652
befordringsavgifter	»	93,647

Kapitalvärde av telegrafverkets bidrag till pensions-	
inrättningen för nuvarande delägare	kr. 5,347,421
Tillgångar	» 10,373,779
	<hr/> Summa kr. 18,536,611

Passiva:

Kapitalvärde av pensionsinrättningens förpliktelser	
gentemot nuvarande pensionstagare	kr. 1,509,228
Kapitalvärde av pensionsinrättningens förpliktelser	
gentemot nuvarande delägare:	
a) på grund av innehavande tjänstegrad	» 14,357,884
b) på grund av framtida befordringar	» 616,159
Kapitalvärde av pensionsinrättningens förvaltnings-	
kostnader för nuvarande pensionstagare och delägare	» 347,860
Överskott	» 1,705,480
	<hr/> Summa kr. 18,536,611

Pensionsinrättningens ställning den 1 januari 1919 visade sålunda ett överskott på 1,705,480 kronor.

Motsvarande överskott den 1 juli 1920 hade uppskattats till cirka 1,910,000 kronor.

Därefter hade Palmqvist undersökt, vilket belopp måste överföras till en ifrågasatt telegrafverkets pensionsfond, för att nämnda belopp tillsammans med värdet av återstående föreslagna pensionsavgifter minst skulle uppgå till en tredjedel av värdet av nuvarande befattningshavares framtida pensioner enligt de av kommittén ifrågasatta pensionsbestämmelserna. Vid denna beräkning hade måst antagas, att de nya bestämmelserna tillämpats från den 1 januari 1919.

Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av nuvarande befattningshavares framtida pensioner med tillämpning av de föreslagna pensionsunderlagen hade beräknats till 27,398,544 kronor. En tredjedel därav utgjorde alltså 9,132,848 kronor.

Kapitalvärdet vid nämnda tidpunkt av de pensionsavgifter, nuvarande delägare skulle hava att under sin återstående tjänstetid erlægga efter de av kommittén tilltänkta grunderna, hade beräknats till 4,292,835 kronor.

För bestridande av en tredjedel av de nuvarande tjänstemännens pensioner skulle således erfordras, att till en telegrafverkets pensionsfond överlämnades minst vad som motsvarade skillnaden mellan sistnämnda två belopp eller alltså minst 4,840,013 kronor.

Minskades pensionsinrättningens tillgångar den 1 januari 1919, 10,373,779 kronor, med dels nyssnämnda belopp, 4,840,013 kronor, och dels värdet av utgående pensioner, 1,509,228 kronor, och av framtida förvaltningskostnader, 347,860 kronor, skulle alltså återstå 3,676,678 kronor.

Slutligen hade Palmqvist beräknat det belopp, varmed pensionsinrättningens tillgångar ökats genom öVERRÄNTA.

Enligt balansräkningen utgjorde pensionsinrättningens tillgångar den 1 januari 1919 10,373,779 kronor, varav 1,705,480 kronor icke erfordrades för täckande av värdet av dess förpliktelser. Därest emellertid pensionsinrättningen, som trädde i verksamhet den 1 januari 1875, under åren 1875—1918 haft samtliga sina tillgångar placerade mot en räntefot av $4\frac{1}{2}\%$, skulle dess tillgångar den 1 januari 1919 utgjort allenast 8,104,690 kronor och det belopp, varmed tillgångarna intill samma tidpunkt ökats genom högre ränteavkastning än efter $4\frac{1}{2}\%$, sålunda uppgått till 2,269,089 kronor, vilket belopp alltså överstege pensionsinrättningens överskott enligt balansräkningen. Hade pensionsinrättningen icke genom förmånliga penningplaceringar avsevärt ökat sina tillgångar, skulle sålunda balansräkningen sannolikt visat brist i stället för överskott.

Vid beräkningen av öVERRÄNTAN hade valts en räntefot av $4\frac{1}{2}\%$ dels därför, att pensionsinrättningens avgifter ursprungligen vore beräknade med tillämpning av denna räntefot, och dels därför att, därest dess tillgångar placerats i stats- och kommunobligationer eller därmed jämförliga värdehandlingar, sannolikt icke kunnat påräknas högre ränteavkastning än i medeltal $4\frac{1}{2}\%$.

Den sålunda erhållna öVERRÄNTAN, 2,269,089 kronor, hade emellertid uppkommit genom förmånlig placering av medel influtna dels i form av delägaravgifter och dels i form av bidrag av telegrafverket. Det kunde då synas rättvist, att vid fördelningen av pensionsinrättningens tillgångar mellan den planerade pensionsfonden för telegrafverket och, såsom ifrågasatts, telegrafverkets änke- och pupillkassa låta den senare erhålla så stor del av den uppkomna räntevinsten, som belöpte på den del av tillgångarna, som motsvarade delägarnas avgifter. Fördelades nu räntevinsten efter nämnda grunder, komme på änke- och pupillkassans del 1,002,937 kronor.

Med anledning av de resultat, som framgått av dessa utredningar, förordade Palmqvist, att vid en indragning av telegrafverkets pensionsinrättning dess tillgångar skulle disponeras sålunda, att ett belopp av 1,000,000 kronor överlätes till telegrafverkets änke- och pupillkassa och att återstående tillgångar överlämnades till den för telegrafverket föreslagna pensionsfonden.

»Sker uppdelningen av pensionsinrättningens tillgångar på detta sätt», yttrar Palmqvist, »överföres till änke- och pupillkassan endast cirka hälften av vad som motsvarar pensionsinrättningens överskott vid tidpunkten för indragningen och icke mer än vad som av pensionsinrättningens vinst genom högre ränteavkastning än den ursprungligen beräknade kan anses belöpa på delägaravgifterna, varjämte till den nya pensionsfonden överföres betydligt mer än vad som motsvarar en tredjedel av nuvarande befattningshavares pensionsrätt enligt de föreslagna pensionsbestämmelserna.»

Under åberopande av nämnda utredning avlät kommittén den 25 september 1919 skrivelse till telegrafstyrelsen med hemställan, att styrelsen ville vid då instundande lagtima möte av fullmäktige för delägarna i telegrafverkets pensionsanstalter framlägga förslag därom, att fullmäktige måtte för sin del besluta, att vid den tidpunkt, då gemensamma bestämmelser angående pension för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk kunde bli gällande, telegrafverkets pensionsinrättning skulle upphöra samt dess tillgångar övertagas av staten, under villkor att staten ansvarade för pensionsrättningens framtida förpliktelser ävensom till telegrafverkets änke- och pupillkassa överlämnade ett belopp av 1,000,000 kronor.

*Kommitténs
förslag till
pensionsfull-
mäktige.*

Med anledning härav hava nämnda fullmäktige den 3 november 1919 avgivit yttrande i ämnet och däruti framställt vissa erinringar mot den av Palmqvist gjorda utredningen samt uttalat, att, ehuru fullmäktige icke principiellt motsatte sig ett ur statssynpunkt önskvärt uppgivande av telegrafverkets pensionsinrättning, det dock icke förefölle rättvist, att detta skulle ske med så stora uppoffringar från personalens sida, som av kommittén ifrågasatts. Det framhölls emellertid, att det varit fullmäktige omöjligt att för det dåvarande träffa ett slutligt avgörande, emedan då icke förelegat något utarbetat förslag till pensionsbestämmelser. Så snart kommitténs definitiva pensioneringsförslag föreläge och telegrafverkets personal erhållit närmare kännedom därom, syntes denna personal å urtima fullmäktigemöte böra sättas i tillfälle att taga definitiv ståndpunkt i frågan.

*Pensionsfull-
mäktiges
skrivelse
3/11 1919.*

På grund av vad sålunda förekommit anser sig kommittén böra framhålla, att, ehuru för genomförandet av enhetliga pensionsbestämmelser för samtliga de ifrågavarande verken det vore önskvärt att tele-

*Kommitténs
yttrande.*

grafverkets pensionsinrättning upphör, kommittén likväl icke anser sig kunna tillstyrka statens övertagande av pensionsinrättningens framtida förpliktelser på andra villkor än dem, kommittén föreslagit. I fråga om förvaltningen och användningen av det förenämnda beloppet av 1,000,000 kronor synes det dock vara lämpligare, att detsamma överlämnas till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter för att efter av pensionsfullmäktige fattat beslut, som av Kungl. Maj:t godkännes, användas till ändamål, som avse personalens vid telegrafverket nytta.

Skulle emellertid en uppgörelse icke kunna komma till stånd, synes kommittén icke annan åtgärd böra ifrågakomma än att i nu gällande avlöningsreglemente för telegrafverkets personal förekommande pensionsbestämmelser förklaras skola fortfarande i sak tillämpas. För övriga nu omhandlade verk torde i varje fall de nya pensionsbestämmelserna böra komma till användning.

IV. Huvudgrunderna för kommitténs förslag till gemensamma pensionsbestämmelser.

Innan kommittén mera i detalj redogör för sitt förslag till gemensamma pensionsbestämmelser för ordinarie tjänstemän vid de nu ifrågavarande verken, anser sig kommittén böra angiva de huvudprinciper, som tillämpats vid utarbetandet av nämnda förslag.

Särskilda pensionsbestämmelser för tjänstemän, som tillsättas genom förordnande.

Såsom i det föregående är omförmält, gälla för de olika verkens chefer samt överdirektörer och överingenjörer vid statens järnvägar ävensom direktör vid statens kraftverksförvaltning (överdirektör enligt det nya avlöningsreglementet) särskilda föreskrifter rörande pension. Dessa föreskrifter, som visserligen inbördes äro tämligen likartade, avvika väsentligt från pensionsbestämmelserna för övrig ordinarie personal vid vederbörande verk; och har detta givetvis sin grund däri, att förenämnda befattningar tillsättas genom förordnande på viss tid. Då nämligen dessa tjänstemäns anställning kan efter en jämförelsevis kort tjänstetid komma att upphöra och då möjlighet bör finnas att för nämnda befattningar förvärva personer, som förut ej varit i statens tjänst, hava dessa

tjänstemän — i olikhet med vad förhållandet är i fråga om annan ordinarie personal — ansetts böra tillförsäkras rätt till pension oberoende av vederbörandes levnadsålder vid avgången och med jämförelsevis högt belopp även efter en kort tjänstetid.

Av nyss angivna skäl har kommittén ansett sig böra även i sitt förslag till pensionsbestämmelser låta de tjänstemän, som tillsättas genom förordnande, i allmänhet intaga en särställning i förhållande till övrig ordinarie personal.

Ett undantag i oförmälda hänseende synes dock — såsom kommittén redan i sitt förberörda betänkande angående gemensamt lönesystem m. m. antytt — böra göras beträffande sådan distriktschef vid statens järnvägar, vilken vid tillträddandet av förordnande å sådan befattning innehade tjänst, som tillsättes genom konstitutiorial.

Under erinran hursom i allmänhet tjänstemän, som tillsattes genom förordnande, bleve, när förordnandet upphörde, berättigade till åtnjutande av pension, oavsett den levnadsålder, de då innehade, framhöll kommittén uti nämnda betänkande (sid. 205), att en sådan anordning icke syntes påkallad i fråga om tjänsteman vid statens järnvägar, vilken förordnades till distriktschef. Därest dylikt förordnande utlöpte utan att nytt sådant funnes böra lämnas honom, ansåg kommittén honom i stället kunna användas i annan befattning vid statens järnvägar, tills pensionsåldern uppnåddes. Tjänsteman, som förordnades till distriktschef, skulle därför vara garanterad rätt att efter förordnandets upphörande återfå ordinarie tjänst inom den grad han förut innehade. Därest distriktschef samtidigt med förordnandets upphörande skulle uppnått pensionsåldern för sin förra tjänstegrad, skulle han komma i åtnjutande av pension enligt de för hans förra tjänst gällande grunder.

I överensstämmelse med kommitténs berörda uppfattning har i 14 § 2 mom. av det gemensamma avlöningsreglementet stadgats, att tjänsteman, som förordnats såsom distriktschef vid statens järnvägar men vilkens förordnande upphör, återgår till ordinarie befattning i den tjänstegrad, han tillhörde vid tillträddandet av befattning såsom distriktschef. I anslutning härtill bör distriktschef, om vilken nu är fråga, undantagas från tillämpningen av de särskilda pensionsbestämmelserna för förordnade befattningshavare i allmänhet och i stället för sådan distriktschef i pensionshänseende gälla vad som stadgas för den tjänst, å vilken han före förordnandet innehade konstitutiorial.

Vad förut är sagt, kan däremot givetvis icke tillämpas å sådan distriktschef, som vid tillträddandet av förordnandet icke innehade annan ordinarie tjänst vid statens järnvägar. Då en av kommittén tidigare

ifrågasatt anordning för pensionering av sådan distriktschef måhända skulle medföra en viss omgång, har kommittén nu tänkt sig, att de pensionsbestämmelser, som skulle gälla förordnade tjänstemän i allmänhet, även skulle tillämpas å dylik distriktschef.

Då kommittén i det följande yttrar sig om tjänstemän, som tillsättas genom förordnande, avses därvid endast sådana befattningshavare, å vilka de nyssnämnda särskilda pensionsbestämmelserna skulle äga tillämpning.

Pensionsunderlag.

*Tjänstepen-
sionsunder-
lag.
Konstitue-
rade tjänste-
män.*

I det föregående har omförmäls, hurusom enligt nu gällande olika pensionsbestämmelser såsom underlag för bestämmande av pensions belopp tjänar antingen den för tjänstemannen vid avgången bestämda avlöningen (å billigaste ort) eller ock visst för tjänsten bestämt fast pensionsunderlag, vilket till sitt belopp är oberoende därav, huruvida tjänstemannen innehar begynnelseavlöningen eller intjänat avlöningsförhöjningar inom sin tjänst.

Då det nu gällt för kommittén att välja det ena eller det andra sättet för bestämmandet av pensions belopp, har systemet med fasta pensionsunderlag synts kommittén vara att föredraga, enär genom tillämpande av detta system skulle, såvitt kommittén kunnat finna, ernås större enkelhet och reda än vid användande av det andra systemet. De nuvarande fasta pensionsunderlagen hava emellertid till sina belopp icke fastställts efter enhetliga grunder. I vissa fall hava sålunda samma pensionsunderlag bestämts för befattningar, tillhörande skilda avlöningsgrupper, och jämväl eljest hava pensionsunderlagens belopp avvägrats så att säga på fri hand, utan att underlagen därvid blivit satta i visst förhållande till avlöningarna. Ehuru ett sådant tillvägagångssätt fortfarande torde vara nödigt i fråga om sådana befattningar, som tillsättas genom förordnande och för vilka avlöningarna bestämts efter särskilda grunder, böra å andra sidan enligt kommitténs mening pensionsunderlagen för tjänster, vilka tillsättas genom konstitutorial och vilkas avlöningar äro inpassade i ett enhetligt lönesystem, bestämmas i visst förhållande till slutlönen å billigaste ort inom vederbörande lönegrad och alltså ett pensionsunderlag fastställas för varje särskild lönegrad.

Förhållandet mellan högsta pension och slutavlöningen å billigaste ort för konstituerade tjänstemän enligt nu gällande pensions- och avlöningsbestämmelser framgår av vidstående tabell, i vilken tjänsterna sammanförts under de lönegrader, de skola komma att tillhöra enligt det nya gemensamma avlöningsreglementet.

Pensionsunderlag i procent av slutavlöningen å billigaste ort enligt nu gällande pensions- och avlöningsbestämmelser.

	Postverket.	Telegraf- verket.	Statens järnvägar.	Statens vattensfalls- verk.
<i>Manliga tjänstemän.</i>	%	%	%	%
1:a lönegraden	65,2	65,2	{ 65,4 65,6 66,0 66,3 }	64,3
2:a "	61,2	—	—	—
3:e "	61,2	63,9	66,3	{ 63,0 63,6 58,7 63,0 58,7 58,3 58,7 58,7 61,0 }
4:e "	63,5	61,2	66,6	{ 63,0 58,7 63,0 58,7 58,3 58,7 58,7 61,0 }
5:e "	63,8	56,4	67,0	58,7
6:e "	—	62,1	{ 67,0 67,3 }	58,3
7:e "	—	—	—	58,7
8:e "	68,6	{ 65,4 68,6 }	{ 67,7 67,9 70,0 67,8 68,1 }	{ 55,1 56,9 }
9:e "	—	{ 54,2 59,1 }	—	48,1
10:e "	67,0	62,8	70,0	{ 48,1 55,1 64,5 }
11:e "	67,6	66,1	70,0	—
12:e "	67,3	{ 63,7 64,5 }	70,0	—
13:e "	66,6	69,2	70,0	64,3
14:e "	66,2	{ 58,6 63,8 64,2 }	70,0	61,8
15:e "	{ 64,0 65,7 }	{ 57,9 64,7 54,8 60,7 64,7 60,7 64,6 }	70,0	—
16:e "	{ 64,0 65,7 }	{ 60,7 64,7 60,7 64,6 }	70,0	61,8
17:e "	64,0	—	70,0	61,8
18:e "	—	—	70,0	—
19:e "	62,4	50,0	70,0	60,1
20:e "	62,1	{ 61,6 61,8 }	66,7	—
<i>Kvinnliga tjänstemän.</i>				
1:a lönegraden	—	—	70,0	—
2:a "	—	75,0	—	—
3:e "	—	68,9	—	—
4:e "	64,8	62,5	70,0	67,1
5:e "	64,5	{ 56,4 62,5 }	70,0	—
6:e "	62,9	52,1	—	—
7:e "	63,2	{ 46,2 59,7 }	—	—

Anm. Där flera procentsatser upptagits för en och samma lönegrad, avses olika befattningar.

Såsom av tabellen framgår, förefinnes icke någon genomgående princip ifråga om förhållandet mellan pension och avlöning, utan växlar detta väsentligt såväl mellan de särskilda verken som ock inom ett och samma verk.

Vid den nu förevarande pensionsregleringen har kommittén ansett skäligt, att pensionsunderlaget eller, såsom detsamma i lagförslaget benämnas, *tjänstepensionsunderlaget må utgöra två tredjedelar av slutlönen å billigaste ort inom vederbörande lönegrad*, dock med lämplig avrundning för erhållande av belopp, som är i helt krontal jämnt delbart med tolv. Med tillämpning härav skulle tjänstepensionsunderlagen för befattningar i de särskilda lönegraderna utgöra följande belopp:

A. *För befattningar, avsedda för manliga tjänstemän:*

1:a lönegraden.....	1,644 kronor	11:e lönegraden.....	3,684 kronor
2:a »	1,716 »	12:e »	3,924 »
3:e »	1,824 »	13:e »	4,200 »
4:e »	1,920 »	14:e »	4,476 »
5:e »	2,160 »	15:e »	5,076 »
6:e »	2,436 »	16:e »	5,724 »
7:e »	2,844 »	17:e »	6,036 »
8:e »	3,036 »	18:e »	6,360 »
9:e »	3,240 »	19:e »	6,684 »
10:e »	3,444 »	20:e »	6,996 »

B. *För befattningar, avsedda för kvinnliga tjänstemän:*

1:a lönegraden	1,440 kronor	5:e lönegraden	2,256 kronor
2:a »	1,704 »	6:e »	2,676 »
3:e »	1,800 »	7:e »	3,204 »
4:e »	2,136 »		

För 17:e—20:e lönegraderna skulle alltså pensionsunderlagen komma att överstiga 6,000 kronor eller det högsta belopp, varmed pension enligt nu gällande bestämmelser må utgå. Med hänsyn till penningvärdets fall och den, bland annat, på grund därav föranledda höjningen av nu utgående avlöningar synes det emellertid kommittén, som skulle det icke vara möjligt att även för framtiden behålla nämnda maximibelopp, utan torde de ovan för nämnda lönegrader angivna beloppen böra fastställas utan någon beskärning.

En jämförelse mellan nuvarande högsta pensionsbelopp samt de av kommittén föreslagna tjänstepensionsunderlag meddelas i bilaga nr 2.

*Förordnade
tjänstemän.*

Pensionsunderlagen för tjänstemän, vilka tillsättas genom förordnande, synas, enligt vad kommittén redan antytt, böra bestämmas efter andra grunder. Pensionen för ifrågavarande tjänstemän har nämligen icke samma karaktär som pensionen för konstituerade befattningshavare, utan är snarare att betrakta såsom ett slags avlöning å indragningsstat. Beloppet av pensionsunderlaget lär vid sådant förhållande kunna avvägas tämligen fritt. Emellertid bör, å ena sidan, pensionsunderlaget så bestämmas, att det icke kommer att i något fall understiga det högsta pensionsunderlag, som kan utgå till konstituerad tjänsteman, enär eljest förordnande å tjänst, varom nu är fråga, skulle kunna för vederbörande medföra en försämring i pensionshänseende. Å andra sidan torde med hänsyn till de jämförelsevis höga avlöningar, som tillerkänts åtminstone vissa av dessa befattningshavare, pensionsunderlagen icke lämpligen kunna utmätas i direkt relation till avlöningarnas belopp. Med iakttagande härav har kommittén ansett sig böra föreslå, att pensionsunderlaget för samtliga ifrågavarande tjänstemän med undantag av generaldirektörer sättes till 7,000 kronor samt för generaldirektörer till 8,000 kronor. Vid bestämmandet av sistnämnda belopp har kommittén jämväl uppmärksammat, att högsta inom den civila statsförvaltningen nu utgående pensioner, nämligen till justitieråd och regeringsråd, äro bestämda till 8,000 kronor. Erinras må dock, att de pensioner, som skulle komma att utgå på grundvalen av de utav kommittén sålunda föreslagna pensionsunderlagen, under vissa i det följande närmare angivna förutsättningar kunna bli 1,000 kronor lägre än pensionsunderlagen.

*Avgiftspen-
sionsunderlag
och statspen-
sionsunderlag.*

Då kommittén av anledning, som i det följande kommer att angivas, funnit sig böra vid beräkning av pensionens belopp för konstituerad tjänsteman göra en bestämd skillnad mellan den del av pensionen, som anses täckas av pensionsavgifterna, och den återstående delen, vilken bestrides helt av statsmedel, har kommittén för att beteckna motsvarande delar av tjänstepensionsunderlaget infört begreppen avgiftspensionsunderlag och statspensionsunderlag. Med hänsyn därtill att pensionsavgifterna ansetts böra motsvara en tredjedel av pensioneringskostnaden, har kommittén satt avgiftspensionsunderlaget till en tredjedel och statspensionsunderlaget till två tredjedelar av tjänstepensionsunderlaget.

*Dyrtidstillägg
å pension.*

I detta sammanhang vill kommittén framhålla, att, då de föreslagna pensionsunderlagens belopp beräknats utan hänsyn till den nu rådande exceptionella fördyringen av levnadskostnaderna, kommittén förutsätter, att även å de ifrågasatta pensionerna må utgå dyrtidstillägg.

Frågan om pensionsavgifternas avskaffande.

Enligt nuvarande bestämmelser åligger det tjänstemännen att bidra till sin pensionering genom erläggande av pensionsavgifter. Under senare tid har emellertid vid flera tillfällen ifrågasatts, att staten skulle, med befrielse för tjänstemännen från dylika avgifter, helt och hållet övertaga kostnaden för pensioneringen. Till stöd för förslag i sådan riktning har huvudsakligen framhållits, att det nuvarande förfaringssättet icke kunde anses lämpligt, då staten vid avlöningens utlämnande så att säga gäve med ena handen och toge tillbaka med den andra, men att däremot en given fördel skulle vinnas genom borttagande av pensionsavgifterna, enär i sådant fall arbetet med ifrågavarande avgifters debitering och redovisning skulle inbesparas.

Ehuru kommittén icke vill bestrida, att avskaffandet av dylika pensionsavgifter skulle medföra en viss förenkling vid utbetalning och redovisning av avlöningsmedel, anser sig kommittén dock böra erinra, att i allt fall avdrag å avlöning fortfarande torde behöva göras för avgifter till änke- och pupillkassor, vilka avgifter på grund av sin natur väl näppeligen skulle komma att upphöra. Vad själva sakfrågan beträffar, tillåter sig kommittén framhålla, hurusom vid avvägandet av de avlöningsbelopp, som finnas upptagna uti det nya gemensamma avlöningsreglementet för nu ifrågavarande verk, det förutsattes, att tjänstemännen alltjämt skulle erlägga avgifter för egen pensionering. Då härtill kommer, att frågan om borttagandet av nämnda pensionsavgifter icke synes böra lösas enbart för dessa verk utan avgöras i ett sammanhang för statsförvaltningen i dess helhet, har kommittén icke funnit anledning att vidare ingå på detta spörsmål.

Pensionsavgifternas allmänna konstruktion m. m.

*Konstituerade
tjänstemän.*

De konstituerade tjänstemännens avgifter för egen pensionering, vilka hittills ansetts böra täcka omkring en tredjedel av pensionskostnaden, skola enligt nuvarande bestämmelser vid samtliga nu omhandlade verk erläggas under tiden från det vederbörande erhåller ordinarie anställning, intill dess han till följd av avsked, entledigande eller dödsfall avgår från tjänsten. I övrigt avvika, såsom förut omförmäls, stadgandena i fråga

om pensionsavgifternas allmänna konstruktion väsentligt från varandra. Enligt reglementet för telegrafverkets pensionsinrättning beräknas sålunda pensionsavgifterna individuellt för varje tjänsteman efter försäkringstekniska grunder, alltså med hänsyn tagen till pensionsbelopp, tjänstemannens levnadsålder, då han såsom ordinarie börjar erlägga pensionsavgift, samt den för hans tjänst bestämda pensionsåldern. Utöver nämnda årsavgifter har tjänsteman att vid befordran till tjänst, som medför ökad pension utan att pensionsåldern samtidigt höjes, till pensionsinrättningen erlägga befordringsavgift med viss del av skillnaden mellan det högre och lägre pensionsbeloppet. Helt andra grunder gälla enligt den civila pensionslagen och statens järnvägars pensionslag. Avgifterna utgå här i förhållande till antingen tjänstemannens innehavande avlöning eller det för honom gällande pensionsunderlaget, men i varje fall utan hänsyn till vederbörandes levnadsålder vid ordinarieblivandet och den för tjänsten stadgade pensionsåldern, eller sålunda utan avseende å den tidslängd, varunder vederbörande har att erlägga pensionsavgifter.

Granskas de bägge ifrågavarande systemen, finner man, att det vid telegrafverket tillämpade systemet otvivelaktigt är det mera rationella, men att detsamma medför ej obetydlig omgång vid tillämpningen. Det andra systemet är visserligen enklare, men är i försäkringstekniskt hänseende otillfredsställande, i det att summan av de pensionsavgifter, den ene tjänstemannen får erlägga intill pensionsåldern, kan väsentligen understiga motsvarande summa för en annan tjänsteman i samma lönegrad, ehuru de bägge komma i åtnjutande av hel pension till samma belopp; eller med andra ord uttryckt: statsverket får i ena fallet bidra till pensioneringskostnaden med avsevärt högre belopp än i det andra fallet.

Till undvikande av de olägenheter, som sålunda i olika hänseenden äro förenade med bägge de angivna systemen, har kommittén ansett sig böra föreslå tillämpandet av i viss mån nya principer. Kommittén har nämligen tänkt sig, att pensionsavgifterna, bestämda till enhetligt belopp för varje särskild lönegrad och sålunda till samma belopp för alla tjänstemän med lika pensionsunderlag, skola i regeln betalas under en på förhand bestämd tidsperiod av förslagsvis trettio år, räknat från ordinarieblivandet eller från den tidigare tidpunkt, då vederbörande kan hava börjat erlägga avgift till kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke ordinarie personal. Efter nämnda tidsperiods förlopp skulle tjänstemannen alltså i allmänhet vara befriad från erläggande av pensionsavgift. Då emellertid vid beräklandet av pensionsavgifternas belopp

hänsyn kan tagas endast till mera normala befordringar, har kommittén ansett den bestämmelsen erforderlig, att, då tjänsteman befordrats till befattning med högre pensionsunderlag, han städse skall vara skyldig erlægga pensionsavgift under en tid av tre år från tillträdet av denna befattning, även om han på grund därav, att den förenämnda tidsperioden av förslagsvis trettio år gått till ända, eljest skolat vara befriad från erläggande av avgift. Den, som befordrats exempelvis två år före utgången av perioden, skulle alltså hava att betala avgift under ytterligare ett år efter periodens slut, och den, som befordrats sedan han redan upphört att erlægga avgifter, skulle vara skyldig att åter börja betala avgifter och fortsätta därmed under en tid av tre år. Pensionsavgift skall dock givetvis icke i något fall erläggas för längre tid än till och med den dag, då tjänstemannen avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

Har vid pensionsberättigad tjänstemans avgång från befattningen den förenämnda perioden av trettio år gått till ända, bör tjänstemannen åtnjuta den del av pensionen, som är avsedd att täckas av pensionsavgifterna, till sitt fulla belopp, dock med viss jämkning, om han befordrats inom tre år före avgången. Är åter tjänstemannen av annan anledning än olycksfall skyldig avgå före periodens utgång och är han då berättigad till pension, bör enligt kommitténs mening förenämnda del av pensionen utgå med avkortat belopp i förhållande till det mindre antalet år, varunder han erlagt pensionsavgifter. Det är dock att märka, att en föreskrift om dylik avkortning kan bli utan betydelse på grund av stadgande om minimipension i visst fall.

Det torde i förbigående böra omnämnas, att kommittén, av annan anledning än den nu antydda, även beträffande den del av pensionen, som icke anses motsvara pensionsavgifterna, föreslår likartad avkortning för det fall, att tjänstemannen vid avgången icke intjänat visst antal tjänstår i såväl ordinarie som extra tjänst.

Genom det av kommittén förordade systemet beträffande pensionsavgifter och vad därmed äger samband har kommittén trott sig hava vunnit, å ena sidan, lätt tillämpliga grunder för pensionsavgifternas bestämmande och erläggande samt, å andra sidan, mera rättvist avvägande mellan utgående pension och erlagda pensionsavgifter än för närvarande är fallet.

*Förordnade
tjänstemän.*

För tjänstemän, som tillsättas genom förordnande, gäller för närvarande i avseende å tiden för erläggande av pensionsavgifter skiljaktiga bestämmelser vid de ifrågakvarande verken. Vid postverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk avdrages pensionsavgift å det för

vederbörande bestämda arvodet eller den honom under tiden intill dess han uppnått 65 år tillkommande pension. Vid telegrafverket skall visserligen motsvarande avdrag göras å arvodet, men däremot icke å utgående pension.

Då även beträffande tjänstemän, som tillsätts genom förordnande, bör iakttagas, att de med skäligt belopp bidra till sin pensionering genom erläggande av pensionsavgifter, har kommittén uti nu ifrågasvarande avseende ansett sig böra följa det vid flertalet verk tillämpade tillvägagångssättet, och vill sålunda föreslå, att pensionsavgift skall av dylik tjänsteman erläggas, intill dess han uppnått en levnadsålder av 65 år, vare sig han under tiden åtnjuter arvode eller pension, men naturligen icke om vederbörande dessförinnan avgått utan tjänstepension eller avlidit. Emellertid bör tillika meddelas föreskrift i syfte, att tjänstemannen icke skall behöva erlägga pensionsavgift under längre tid än om han innehaft tjänst, som tillsättes genom konstitutorial.

Att låta antalet år, under vilka pensionsavgifter erlagts, bliva bestämmande för pensionsbeloppet, på sätt kommittén ifrågasatt beträffande konstituerade tjänstemän, torde emellertid icke lämpligen kunna låta sig göra, enär eljest svårigheter skulle kunna uppstå att förmå personer, vilka förut icke varit i statstjänst, att mottaga förordnande å befattning, varom nu är fråga, helst om de uppnått en något mera framskriden levnadsålder. Detta utesluter dock ej, att, i likhet med vad som för närvarande vid vissa verk är fallet, pensionen må kunna utgå med lägre belopp, om vederbörande vid avgång från tjänsten innehaft förordnandet under allenast viss kortare tid; men en dylik avkortning är icke direkt betingad av beloppet utav erlagda pensionsavgifter.

Pensionsavgifternas belopp.

Beträffande storleken av de pensionsavgifter, som skulle erfordras för att, med tillämpning utav de av kommittén föreslagna grunderna, kunna täcka omkring en tredjedel av pensioneringskostnaden för de konstituerade tjänstemännen, har på kommitténs uppdrag en utredning verkställt av filosofie doktorerna E. Fagerholm och R. Palmqvist, vilka i huvudsak anfört följande.

*Konstituerade
tjänstemän.*

Beräkningarna hade till en början utförts med tillämpning av en räntefot av 4 % och allmänna svenska dödlighetstabellen för män, respektive kvinnor för åren 1901—1910. Därvid hade som resultat erhållits följande utjämnade pensionsavgifter:

A. Manliga tjänstemän.

Lönegrad.	Årlig pensionsavgift. Kronor.	Pensionsavgift i % av pensions- underlaget.	Lönegrad.	Årlig pensionsavgift. Kronor.	Pensionsavgift i % av pensions- underlaget.
1	48	2.92	11	174	4.72
2	51	2.97	12	192	4.89
3	57	3.13	13	213	5.07
4	63	3.28	14	234	5.23
5	75	3.47	15	279	5.50
6	90	3.69	16	330	5.77
7	114	4.01	17	354	5.86
8	129	4.25	18	378	5.94
9	141	4.35	19	399	5.97
10	156	4.53	20	420	6.00

B. Kvinnliga tjänstemän.

Lönegrad.	Årlig pensionsavgift. Kronor.	Pensionsavgift i % av pensions- underlaget.	Lönegrad.	Årlig pensionsavgift. Kronor.	Pensionsavgift i % av pensions- underlaget.
1	78	5.42	5	132	5.85
2	93	5.46	6	159	5.94
3	102	5.67	7	192	5.99
4	123	5.76			

Dessa pensionsavgifter täckte i genomsnitt: de manliga tjänstemännens avgifter 34.0 % och de kvinnliga tjänstemännens avgifter 32.5 % av pensionskostnaden.

Med hänsyn till att dödlighetsförloppet inom vissa grupper av tjänstemän icke oväsentligt avvike från den allmänna befolkningsdödligheten, hade därefter undersökts, huru stor del av pensionskostnaden täcktes av ovan angivna pensionsavgifter, därest dödligheten förlöpte i enlighet med dödlighetstabeller, upprättade på grundval av erfarenheten bland de viktigaste vid dessa verk förekommande grupperna av manliga tjänstemän. Undersökningen hade givit som resultat, att med till-

lämpning av dessa dödlighetstabeller de manliga tjänstemännens pensionsavgifter skulle täcka 35.5 % av pensionskostnaden. Ehuru vissa grupper, speciellt bland tjänstemän i lägre lönegrader, företedde en lägre dödlighet än enligt allmänna svenska dödlighetstabellerna, visade dock de angivna procentsatserna, att denna underdödlighet i det närmaste motvägdes av den högre dödlighet, som erfarenheten ådagalagt för andra grupper. Emellertid kunde man icke med visshet påräkna, att även i framtiden den högre dödligheten inom dessa grupper komme att bli bestående. Skulle nämnda dödlighet väsentligt nedgå, syntes dock de föreslagna pensionsavgifterna vara fullt tillräckliga, alldenstund en eventuell förlust på grund av lägre dödlighet än den beräknade mer än väl motvägdes av vinst genom högre ränteavkastning för statsverket än efter 4 %. För att erhålla kännedom om betydelsen av en höjning av räntefoten hade slutligen undersökts vilken procent av pensionskostnaden som täcktes av pensionsavgifterna, därest till grund för beräkningen lades en räntefot av $4\frac{1}{2}$ % och 1901—1910 års allmänna svenska dödlighet. Det hade därvid befunnits, att pensionsavgifterna för männen täckte 39.7 % och för kvinnorna 37.2 % av pensionskostnaden.

Den gjorda utredningen synes kommittén giva vid handen, att de sålunda efter försäkringstekniska grunder beräknade pensionsavgifterna väl kunna anses vara fullt tillräckliga, men att en sänkning av desamma icke skulle vara tillräcklig, därest det hittills såsom lämpligt ansedda förhållandet mellan tjänstemännens och statens andelar i pensionskostnaden skall kunna med säkerhet upprätthållas. I sådant hänseende må erinras, att pensionsavgifterna enligt den civila pensionslagen, ehuru ursprungligen beräknade skola motsvara en tredjedel av pensionskostnaden, likväl befunnits i verkligheten täcka allenast omkring 29.6 % av nämnda kostnad. Beträffande den till grund för beräkningarna av avgifterna lagda räntefoten av 4 % vill kommittén ävenledes framhålla, att staten hittills icke medgivit, att enskild livränterörelse må grundas på en högre, beräknad räntefot än 4 %.

I detta sammanhang må omförmälas, hurusom åtskilliga av de för de lägre avlönade tjänstemännen föreslagna avgifterna kunnat hållas jämförelsevis låga därigenom, att den vid beräkningen verkställda utjämningen av de teoretiskt erforderliga avgiftsbeloppen medfört en något starkare procentuell höjning av de högre avlönade tjänstemännens avgifter än som egentligen påkallas.

Undersökes, huru, relativt taget, de föreslagna pensionsavgifterna ställa sig i förhållande till de nu utgående, finner man, att vad de

manliga tjänstemännen angår de nya avgifterna i stort sett skulle bli avsevärt förmånligare för statens järnvägars personal, men ungefär likvärdiga eller måhända något ofördelaktigare för befattningshavare vid postverket och statens vattenfallsverk, allt i jämförelse med de nuvarande avgifterna. En motsvarande jämförelse för telegrafpersonalens vidkommande är givetvis svårare att utföra, enär, såsom förut är nämnt, de nuvarande pensionsavgifterna vid detta verk fastställas individuellt, vartill kommer, att där ock i vissa fall erläggas befordringsavgifter. Företages emellertid jämförelsen på grundvalen av nu utgående genomsnittliga årsavgifter för manliga tjänstemän, finnes, att de föreslagna avgifterna i regeln äro ej oväsentligt högre. Härvid bör dock ihåggkommas, att de nya pensionsavgifterna i regeln ej skulle utgå under längre tid än trettio år samt att befordringsavgifter ej skulle förekomma. Ävenledes bör tagas i betraktande, hurusom telegrafverkets personal skulle i viss mån erhålla kompensation för de högre avgifterna genom det kapitalbelopp, som enligt kommitténs förslag skulle vid telegrafverkets pensionsinrättnings upplösning överlämnas till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter för att användas till för personalen nyttiga ändamål, exempelvis nedsättning av avgifterna till verkets änke och pupillkassa, upprättande av vilohem eller dylikt.

För den kvinnliga personalens vidkommande ställa sig de föreslagna pensionsavgifterna inom samtliga verk proportionsvis högre än de nu utgående, om ock för statens järnvägars del skillnaden är mindre betydande. Att enligt kommitténs förslag de kvinnliga befattningshavarnas avgifter skulle bli procentuellt högre än de manliga tjänstemännens, har sin givna förklaringsgrund däri, att kvinnorna hava tidigare avgångsålder men högre medellivslängd än män i allmänhet, varigenom kostnaden för kvinnornas pensionering måste bli jämförelsevis hög. Att märka är emellertid, att de föreslagna pensionsavgifterna för kvinnor beräknats täcka en något mindre del av pensionskostnaden än för män. Framhållas må ock, att de nya grunderna för pensionering skulle för de kvinnliga befattningshavarna medföra avsevärda fördelar. Sålunda hava för kvinnorna pensionsunderlagens belopp blivit satta i samma förhållande till avlöningarna som för män, något som för åtskilliga kategorier av kvinnliga befattningshavare medfört betydande förbättringar. Likaledes bör uppmärksammas, hurusom kommitténs i det följande framlagda förslag om gottgörelse för inbetalda pensionsavgifter till befattningshavare, som utan rätt till tjänstepension avgått före pensionsåldern, är av icke ringa betydelse för kvinnliga befattningshavare, helst som dessa i stor utsträckning avgå på grund av giftermål före pensionsålderns

uppnående. Enligt nuvarande bestämmelser hava däremot de av sådana befattningshavare erlagda pensionsavgifterna gått helt och hållet förlorade för dem.

Vad angår de pensionsavgifter, som skulle erläggas av tjänstemän, vilka tillsättas genom förordnande, torde det ligga i sakens natur, att dessa avgifter icke kunna, åtminstone med någon större grad av tillförlitlighet, försäkringstekniskt beräknas. Efter samråd med sakkunnig person har kommittén emellertid ansett sig böra föreslå, att dessa avgifter må utgå efter samma procentsats som den högsta för de konstituerade tjänstemännen eller 6 %. Med tillämpning härav skulle pensionsavgiften utgöra för tjänsteman, vilkens pensionsunderlag utgör 7,000 kronor, 420 kronor och för den, vilken skulle hava ett pensionsunderlag av 8,000 kronor, 480 kronor, allt för år räknat.

*Förordnade
tjänstemän.*

Pensionsfonder.

De pensionsavgifter, som erläggas av tjänstemännen vid ifrågasvarande verk, ingå för närvarande från postverket och statens vattenfallsverk till pensionsfonden för civila tjänstinnehavare och från statens järnvägar till pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar samt från telegrafverket till telegrafverkets pensionsinrättning.

De principer, som lågo till grund för den år 1911 beslutade budgetsreformen för de affärsdrivande verken, borde konsekvent hava medfört, att pensionskostnaderna vid vart och ett av dessa verk skulle redovisas utan sammanblandning med andra verks kostnader för sådant ändamål. Detta blev emellertid icke fallet beträffande postverket och statens vattenfallsverk. För antydda ändamål erfordras fördenskull, att nämnda bägge verk utbrytas från delaktighet i pensionsfonden för civila tjänstinnehavare och att en särskild pensionsfond bildas för vartdera verket.

Enligt vad kommittén inhämtat, skulle en utbrytning av de nämnda verkens andelar i pensionsfonden för civila tjänstinnehavare kunna ske utan nämnvärda svårigheter. De belopp, som därvid skulle överföras från nämnda fond till de nybildade pensionsfonderna för postverket och statens vattenfallsverk, böra motsvara skillnaden mellan, å ena sidan, de från vederbörande verk till den nuvarande fonden inlevererade pensionsavgifter och, å andra sidan, de från fonden bestridda kostnader för pensioner till tjänstemän vid ifrågasvarande verk, varvid även ränta torde böra beräknas efter samma räntefot, som fonden i sin helhet för varje år avkastat.

För utrönande av de ungefärliga belopp, som sålunda skulle överföras, har kommittén i sådant hänseende låtit verkställa en utredning, avseende den 31 december 1919. Av nämnda utredning framgår, att postverket till pensionsfonden för civila tjänst innehavare inbetalt sammanlagt c:a 2,118,000 kronor, vilket belopp genom ränta, beräknad efter en funnen medelräntefot av 4,4 %, vid 1919 års slut stigit till c:a 2,644,000 kronor, under det att fonden för bestridande av pensioner till postverket återburit tillsammans c:a 32,000 kronor eller jämte ränta c:a 37,000 kronor. Postverkets andel i fonden vid 1919 års slut skulle alltså utgöra, om ränta icke räknas, c:a 2,086,000 kronor, eller med ränta efter 4,4 % c:a 2,607,000 kronor.

För statens vattenfallsverk hava motsvarande belopp beräknats sålunda: inbetalt — utan ränta — c:a 51,900 kronor eller med ränta efter 4,4 % c:a 58,000 kronor, vilket belopp, när allenast något över 50 kronor återburits, kan anses utgöra statens vattenfallsverks andel i fonden vid nämnda tidpunkt.

Vad telegrafverket beträffar, förutsätter kommittén, såsom redan antytts, att detta verks pensionsinrättning upphör och att av densammas tillgångar c:a 9,500,000 kronor överlämnas till en nybildad pensionsfond för verket.

För statens järnvägars vidkommande finnes, såsom nämnt, en särskild pensionsfond, och skulle detta givetvis allt fortfarande bliva förhållandet. Kapitaltillgången å denna fond torde vid 1919 års utgång uppgå till omkring 27,500,000 kronor.

Från pensionsfonden för civila tjänst innehavare och pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar skall enligt nuvarande bestämmelser bestridas så stor del av pensionskostnaden, som enligt försäkringstekniska beräkningar finnes motsvara vederbörande fonds tillgångar och de stadgade pensionsavgifternas storlek.

Vid beräkning av pensionsavgifternas belopp enligt såväl den civila pensionslagen som statens järnvägars pensionslag utgick man från den förutsättningen att avgifterna skulle motsvara i genomsnitt en tredjedel av pensionskostnaden. Med frånseende av förtida pensioner på grund av olycksfall, sjukdom eller dylikt, skulle alltså från dessa pensionsfonder, sedan desamma uppnått jämviktsläget, rätteligen bestridas omkring en tredjedel av hela pensionskostnaden. Fråga har emellertid uppstått, huruvida ej de affärsdrivande verken borde göra årliga avsättningar till vederbörande fonder med belopp, som tillsammans med tjänstemännens egna avgifter skulle motsvara hela pensionskostnaden. Härigenom skulle

vinnas, att statens kostnader för de i tjänst stående befattningshavarnas pensionering icke, såsom för närvarande är fallet, helt kastas på framtiden utan kunna efter försäkringstekniska grunder fördelas på den tid, varunder staten drager nytta av tjänstemannens arbetskraft. Ett dylikt tillvägagångssätt har kommit till användning i fråga om de kassor, som bildats för pensionering av icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk samt i viss grad även beträffande ordinarie tjänstemän vid telegrafverket.

Ehuru inom kommittén sympatier uttalats för en sådan fondering av statens andel i kostnaden för de ordinarie tjänstemännens pensionering, har kommittén dock ansett sig icke böra nu framlägga något förslag i sådant avseende. Enligt kommitténs mening bör nämligen detta spörsmål, likasom eventuellt frågan om avskaffandet av pensionsavgifter, upptagas i ett sammanhang för hela statsförvaltningen och icke framföras ensamt för de nu omhandlade verken. Därjämte har kommittén erfarit, att statsekonomiska betänkligheter från vissa håll uttalats mot den väldiga fondbildning, som skulle föranledas av ett dylikt, hela statsförvaltningen omfattande förfaringssätt. I varje fall har kommittén funnit genomförandet av ett dylikt förslag, vad särskilt statens järnvägar beträffar, för närvarande knappast vara möjligt med hänsyn till det ekonomiska läget. Kommittén har i enlighet härmed tänkt sig, att åtminstone tills vidare allenast tjänstemännens pensionsavgifter skulle fonderas, och vederbörande verk, endast i den mån pensionerna utgå, bidra till kostnaden för dem.

Vidkommande sättet för fondernas förvaltning torde böra erinras, hurusom såväl pensionsfonden för civila tjänstinnehavare som pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar äro ställda under statskontoret, som har att göra fondernas medel räntebärande i enlighet med de för statskontorets fondförvaltning i allmänhet gällande bestämmelser, och sker detta genom inköp av obligationer samt utlåning till kommuner och enskilda. Telegrafverkets pensionsinrättnings tillgångar förvaltas, såsom tidigare omförmåls, av en direktion, vilken har att göra dem räntebärande på likartat sätt men även genom inköp av fast egendom i Stockholm eller ock av sådan fastighet utom Stockholm, som telegrafstyrelsen förklarar sig vilja förhyra på längre tid.

Ett annat förvaltningssätt tillämpas däremot beträffande de nyinrättade kassorna för pensionering av icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Förvaltningen av sådan kassa har nämligen uppdragits åt vederbörande verks styrelse, och

äger denna använda kassans tillgångar, i den mån de icke erfordras för löpande utgifter, såsom kassaförlag för verket mot att verket gottgör kassan ränta efter en räntefot, som för närvarande är bestämd till 3,8 %.

Detta senare förvaltningssätt anser kommittén för sin del lämpligen böra komma till användning även i fråga om de särskilda nybildade pensionsfonderna för ordinarie personal och jämväl beträffande den för statens järnvägar avsedda pensionsfonden. De skäl, som åberopats för tillämpandet av nämnda förvaltningssätt beträffande pensionskassorna för icke-ordinarie personal, synas nämligen äga samma fog i fråga om de förvarande pensionsfonderna. Det måste sålunda anses väsentligt enklare, att de pensionsavgifter, som uppbäras av vederbörande verk, stanna under verkets förvaltning. En given vinst är ock att, därest medlen få användas av verket självt, en mindre upplåning behöver göras för bestridande av dess utgifter, än om nyssnämnda medel skulle överlämnas till statskontoret och av detta placeras på annat håll. Erinras må även om de fördelar telegrafverket hittills haft av att kunna genom förmedling av telegrafverkets pensionsinrättning få i viss mån tillgodogöra sig pensionsmedel för inköp av fastigheter, som äro för verkets behov erforderliga. Vad nu är sagt gäller givetvis i ringare grad i fråga om postverket, vilket erfordrar vida mindre kassaförlag än de övriga tre verken. Det oaktat synes emellertid det nu ifrågasatta förvaltningssättet kunna tillämpas jämväl i avseende å en postverkets pensionsfond.

Den anordningen att pensionsfondernas disponibla tillgångar nedläggas i vederbörande företag kan icke heller medföra någon som helst risk för tjänstemännen, enär statsverket skulle, såsom hittills varit fallet, vara ansvarigt för de pensionskostnader, som ej kunna täckas av pensionsfonderna.

Den sålunda föreslagna anordningen att pensionsfondernas tillgångar skulle användas såsom kassaförlag för vederbörande verk, lärer emellertid i början icke kunna tillämpas annat än i mera inskränkt omfattning. Under det att ett dylikt förfaringssätt givetvis kan användas i avseende å de pensionsavgifter, som inflyta efter den nya ordningens inträdande, synes detta icke i allmänhet kunna ske beträffande de kapitalbehållningar, som redan tillhöra den för statens järnvägar avsedda pensionsfonden eller skulle komma att överföras till de övriga nybildade fonderna, enär dessa äro annorledes placerade och sålunda i allmänhet icke nu såsom likvida tillgångar disponibla. Icke heller synes det kommittén önskvärt, att åtminstone inom en närmare framtid några mera vittgående rubbningar av dylika redan verkställda placeringar företagas, utan torde ifrågasvarande kapitaltillgångar, endast i den mån de bliva eller utan större

olägenheter för vare sig det allmänna eller enskilda kunna göras tillgängliga, böra införlivas med vederbörande verks kassaförlag.

Å de medel, som skulle ingå i verkens kassaförlag, böra pensionsfonderna gottgöras ränta. Vidkommande den räntefot, som därvid bör beräknas, må framhållas, att, då verket självt är i första hand ansvarigt för pensioneringskostnaderna och endast i den mån pensionsfonden därtill lämnar tillgång erhåller ersättning från densamma, räntefotens storlek icke är av betydelse för verkets ekonomiska resultat, såsom helhet betraktat. Som emellertid vid beräklandet av pensionsavgifterna använts en räntefot av 4 %, synes samma räntefot åtminstone tills vidare kunna tillämpas.

Å de medel, som icke ingå i verkens kassaförlag utan äro annorledes placerade, böra pensionsfonderna givetvis gottgöras den faktiskt erhållna nettoavkastningen.

Vad beträffar själva sättet för beräkande av ränteavkastningen under året torde, i anslutning till vad som föreskrivits i fråga om de nämnda pensionskassorna för icke-ordinarie personal, kunna för enkelhetens skull tillämpas en medeltalsberäkning sålunda, att samtliga pensionsavgifter anses hava influtit vid mitten av året och samtliga pensioner hava utbetalts vid samma tidpunkt. I enlighet med nämnda antagande bör alltså fonden gottgöras ett halvt års ränta å summan av de under året erlagda pensionsavgifter men å andra sidan belastas med ett halvt års ränta å beloppet av fondens andel i de under året utbetalda pensioner. Å pensionsfondens behållning vid årets början bör däremot självfallet beräknas helt års ränta.

Tjänstår och avgiftsår.

Vid bestämmandet av pensionsbelopp för konstituerade tjänstemän skall enligt nuvarande pensionsförfattningar för de ifrågavarande verken hänsyn tagas till det antal »tjänstår», vederbörande befattningshavare innehar vid avgången från tjänsten. Emellertid innefattar begreppet »tjänstår» enligt de särskilda författningarna olika slag av tjänstgöring. Jämlikt statens järnvägars pensionslag beräknas sålunda tjänstår allenast för tid, varunder tjänstemannen innehaft ordinarie statstjänst eller varit delägare i någon av de från 1918 års ingång inrättade kassor för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal. Enligt den civila pensionslagen samt de i avlöningsreglementet för telegrafverket införda pensionsbestämmelser beräknas åter tjänstår såväl för tid, under vilken tjänstemannen innehaft ordinarie statstjänst, som ock för tid, under vilken han

haft extra ordinarie anställning eller förordnande i statens tjänst eller ock — vad telegrafverkets personal beträffar — haft anställning vid enskilt telefonnät, som övertagits av telegrafverket.

Det vid statens järnvägar tillämpade beräkningssättet för tjänstår är givetvis avsevärt oförmånligare än det, som gäller vid de övriga verken, särskilt vad den nuvarande personalen beträffar, enär denna så gott som undantagslöst får räkna endast ordinarie tjänstetid som tjänstår. Från svenska järnvägsmannaförbundet föreligger ock en framställning i syfte, att statens järnvägars personal måtte beredas gynnsammare tjänstårsberäkning uti nu ifrågavarande hänseende.

För egen del har kommittén ansett, att olika fordringar böra ställas å den tjänstetid, som skall grunda rätt till, å ena sidan, den del av pensionen, som anses motsvara tjänstemännens pensionsavgifter, och, å andra sidan, den del av pensionen, som bestrides av statsmedel.

Då sistnämnda del av pensionen väl får anses utgöra en form av ersättning för det arbete tjänstemannen utfört för statens räkning, bör enligt kommitténs mening all tjänstgöring av mera stadigvarande natur, oavsett om densamma skett i ordinarie tjänst eller icke, grunda rätt till pension till den del densamma bestrides av statsmedel. Detta utesluter dock ej att, såsom för närvarande är fallet, en minimitjänstetid av exempelvis tio år stadgas för erhållande av pension vid uppnådd pensionsålder. Därmed kan ock förenas införandet av en föreskrift om att tjänstgöring före en viss levnadsålder t. ex. aderton år, såsom i allmänhet av jämförelsevis mindre värde, icke medräknas.

I anslutning till vad som gäller vid telegrafverket ifråga om tjänstemän, vilka förut tillhört enskilt telefonnät, som övertagits av telegrafverket, samt i nära överensstämmelse med vad i sådant hänseende genom särskilda beslut medgivits i fråga om personal, som vid statens inköp av vissa enskilda banor övergått i statstjänst, torde, där ej särskilt undantag kan varda stadgat, tjänstemän vid samtliga de ifrågavarande verken böra få såsom tjänstgöring i statstjänst efter prövning av verkets styrelse tillgodoräkna sig jämväl tid, under vilken vederbörande må hava innehaft fast anställning vid enskilt företag, som övertagits av staten.

Då kommittén i författningsförslaget använder beteckningen »tjänstår», avses sådan tjänstgöring i statens eller enskild tjänst, som nu angivits.

Vad åter beträffar den del av pensionen, som anses motsvara pensionsavgifter, torde, på sätt redan förut blivit antytt (sid. 20), för densamma böra vara bestämmande den tid, varunder tjänsteman vare sig i

ordinarie eller icke-ordinarie tjänst haft att erlagga avgift för egen pensionering. För betecknande av tid, varom nu är fråga, har kommittén använt uttrycket »avgiftsår».

Med hänsyn till vissa omständigheter, vilka framdeles komma att närmare beröras, måste emellertid beträffande åtskilliga grupper av befattningshavare såsom övergångsstadgande föreskrivas, att avgiftsår må beräknas jämväl för vissa tidsperioder, under vilka vederbörande icke erlagt pensionsavgift, något som dock icke får anses rubba den beräkningsgrund för avgiftsår kommittén, enligt vad nyss är sagt, ansett böra principiellt tillämpas.

Då det vidare gällt för kommittén att bestämma det antal tjänstår respektive avgiftsår, som skulle grunda rätt till oavkortad pension vid avgång av annan anledning än olycksfall i tjänsten, har kommittén utgått därifrån, att nämnda antal icke bör för det ena eller andra slaget år sättas högre än att en tjänsteman i normala fall må kunna vid uppnådd pensionsålder komma i åtnjutande av pension till fullt belopp. Å andra sidan bör iakttagas, att antalet tjänstår icke må bestämmas allt för lågt, emedan statens intresse måste fordra, att tjänstemannen genom en relativt lång tjänstetid giver staten skälig gottgörelse för dess andel i pensioneringskostnaden. Icke heller avgiftsårens antal bör tilltagas alltför lågt, enär eljest pensionsavgiftens årliga belopp måste sättas jämförelsevis högt, något som för tjänstemannen skulle verka betungande. Vid övervägande härav har kommittén kommit till det resultat, att för erhållande av oavkortad pension vid avgång av annan anledning än olycksfall i tjänsten såväl antalet tjänstår som antalet avgiftsår lämpligen böra bestämmas till trettio.

Understiger vid avgången antalet tjänstår respektive avgiftsår nämnda antal, skall pensionen utgå med avkortat belopp, enligt grunder som i det följande komma att närmare beröras.

Vad kommittén sålunda anfört beträffande tjänstår och avgiftsår äger icke tillämpning i fråga om befattningshavare, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid, dock med förut angivna undantag beträffande vissa distriktschefer vid statens järnvägar.

Pensionsrättens inträde.

De regler i fråga om pensionsrättens inträde, som för närvarande gälla för tjänstemän, vilka tillsättas genom förordnande, hava synts

*Förordnade
tjänstemän.*

kommittén kunna i huvudsak bibehållas. För de närmare bestämmelser kommittén ansett sig böra föreslå i sådant hänseende redogöres under avdelningen »Pensionsbeloppets bestämmande vid avgång från tjänsten».

*Konstituerade
tjänstemän*

Beträffande konstituerade tjänstemän vid samtliga de ifrågavarande verken tillkommer för närvarande rätt till pension vid avgång från tjänsten den, som uppnått viss för hans befattning stadgad levnadsålder, under förutsättning att han kan räkna minst tio tjänstår enligt den för det särskilda verket gällande beräkningsgrund, varjämte för statens järnvägar tillkommer den bestämmelsen, att av nämnda tio tjänstår åtminstone de fem sista åren skola hava fullgjorts i statens järnvägars tjänst.

I fråga om vad sålunda gäller synes kommittén icke annan ändring påkallas än att det för statens järnvägars vidkommande stadgade särskilda villkoret kan uppgivas. Erinras må ock, hurusom det av kommittén i det föregående förordade beräkningssättet för tjänstår i allmänhet är för statens järnvägars personal gynnsammare än enligt nu gällande grunder.

Rätt till pension inträder enligt nuvarande bestämmelser vidare för den, som, oavsett huruvida han uppnått pensionsåldern eller ej, träffats av olycksfall i tjänsten — varmed vid statens järnvägar likställts sjukdom, som ådragits genom utövning av tjänsten — under förutsättning att vederbörande befinnes till följd härav oförmögen till vidare tjänstgöring.

Icke heller i fråga om rätt till pension vid avgång på grund av olycksfall i tjänsten synes kommittén anledning föreligga att avvika från nu gällande grunder. Däremot anser kommittén sjukdom, som visserligen ådragits i tjänsten, men dock icke är en direkt följd av olycksfall, varom nu är fråga, böra betraktas såsom sjukdom i allmänhet och icke likställas med olycksfall; detta med hänsyn till svårigheten, för att icke säga omöjligheten i de flesta fall att konstatera orsakssammanhanget mellan tjänstgöringen och sjukdomen.

Vid avfattningen av stadgandet rörande rätt till pension på grund av olycksfall synes emellertid, i anslutning till vad som gäller vid statens järnvägar, uttryckligen böra stadgas, att vederbörandes oförmåga att tjänstgöra skall gälla såväl den egna befattningen som annan lämplig befattning.

Slutligen inträder enligt gällande bestämmelser rätt till pension vid avgång från tjänsten på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte, i andra

fall än förut är sagt, eller på grund av bristande arbetsförmåga. I dessa hänseenden avvika emellertid, såsom redan förut är antytt, de för statens järnvägar meddelade stadgandena från dem, som gälla de övriga ifrågavarande verken.

För statens järnvägar är sålunda stadgat, att pensionsrätt tillkommer den, som efter minst tio års tjänstgöring i ordinarie anställning vid statens järnvägar antingen till följd av kroppsskada eller sjukdom, som icke föranletts av olycksfall i tjänsten eller ådragits genom tjänstutövning, eller ock till följd av väsentligen minskad arbetsförmåga icke vidare kan behörigen sköta sin befattning och ej heller av järnvägsstyrelsen anses kunna lämpligen förflyttas till annan befattning samt fördensskull erhåller avsked eller entledigas.

Vid de övriga verken gäller däremot, att tjänsteman är skyldig att avgå från tjänsten, om han, efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte hava varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden oförmögen till tjänstgöring. Befinnes tjänsteman vid något av ifrågavarande tre verk vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urständsat att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, och har han tillika uppnått en levnadsålder, som med två år understiger den eljest stadgade, äger Konungen, uppå därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänsteman skyldig att avgå från tjänsten. I bägge de senast angivna fallen är tjänsteman vid dessa tre verk berättigad att vid avgången erhålla pension, därest han innehar minst tio tjänstår.

Kommittén anser sig böra förorda, att uti nu ifrågavarande hänseende tillämpas ungefär de regler, som enligt vad nyss är sagt, gälla vid statens järnvägar, därvid dock givetvis den modifikation bör göras, att i stället för »minst tio års tjänstgöring i ordinarie anställning vid statens järnvägar», må fordras minst tio »tjänstår» enligt den av kommittén föreslagna beräkningsgrunden. Enligt kommitténs förmenande måste det nämligen anses riktigt, att staten skall kunna omedelbart pensionera en befattningshavare, som befunnits vara till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte eller ock nedsatt arbetsförmåga för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin befattning och ej heller prövats kunna lämpligen tjänstgöra i annan befattning vid vederbörande verk. Tillämpas däremot de regler, som gälla för postverket, telegrafverket och statens vattenfallsverk, kan det inträffa, att staten nödgas i tjänst bibehålla en befattningshavare under längre tid, efter det han befunnits vara för framtiden oförmögen till tjänstgöring, något som givetvis måste

medföra stora olägenheter. Å andra sidan är att märka, att enligt de för dessa senare verk givna bestämmelser en tjänsteman kan efter fem års sjukdom avskedas, utan att han blir berättigad till pension, detta för den händelse att han vid avskedet icke innehar tio tjänstår. Enligt den regel, som kommittén föreslagit skola tillämpas, skulle däremot ingen kunna avskedas för sjukdom eller av dylik anledning, innan han uppnått tio tjänstår, vilket medför, att den sålunda avskedade alltid blir berättigad till sjukpension.

Pensionsbeloppets bestämmande vid tjänstemans avgång från befattningen.

*Förordnade
tjänstemän.*

I fråga om pensionsbeloppets bestämmande för tjänstemän, som tillsätts genom förordnande, tillämpas för närvarande två olika principer.

Beträffande generaldirektör, överdirektör och överingenjör vid statens järnvägar samt chefen för statens vattenfallsverk äro bestämmelserna av följande innebörd.

Nu nämnd befattningshavare är berättigad att uppbära pension av 6,000 kronor från den tidpunkt, då han uppnått 65 levnadsår. Intill dess han uppnått nämnda levnadsålder, äger han åtnjuta pension till samma belopp, om han *antingen* på grund av sjukdom *eller* därigenom, att han efter utgången av den tid, för vilken han förordnats, icke erhåller förnyat förordnande, *eller* ock eljest utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning utan att hava på grund av tjänstefel förverkat densamma. Befinnes han före utgången av den tid, erhållet förordnande avser, av sjukdom oförmögen till vidare nöjaktig tjänstgöring, skall han vara underkastad skyldighet att avgå mot åtnjutande av pension enligt nu angivna bestämmelser.

Stadgandena i motsvarande hänseenden för generalpostdirektör, generaldirektör vid telegrafverket samt direktör vid statens kraftverksförvaltning äro åter av följande innehåll.

Befattningshavare, om vilken nu är fråga, är berättigad att uppbära pension av 6,000 kronor, därest han minst tolv år innehaft förordnande å befattningen eller, vad beträffar nyssnämnda tjänsteman vid statens vattenfallsverk, han på grund av olycksfall tidigare blivit oförmögen till vidare tjänstgöring. Om befattningshavaren, innan han uppnått tolv tjänstår, antingen på grund av sjukdom befinnes oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring eller ock utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning utan att hava på grund av tjänstefel förverkat densamma,

är han berättigad att i pension uppbära 5,500 kronor, då avgången sker efter sex men före tolv tjänstår, samt 5,000 kronor, då avgången sker före eller vid sex tjänstår.

De nu angivna olika principerna skilja sig sålunda från varandra därutinnan, att i ena fallet pensionen alltid utgår med sitt hela belopp, oavsett tjänstetidens längd, under det att i andra fallet pensionens belopp i regeln är ställt i visst förhållande till tjänstetidens längd.

Kommittén har för sin del velat ansluta sig till den senare principen, ehuru kommittén ansett det vara tillfyllest att endast två olika belopp må kunna förekomma för varje tjänst, det högre lika med pensionsunderlaget och det lägre 1,000 kronor mindre.

Det högre beloppet skulle utgå, då tjänstemannen under minst tolv år innehaft befattning, som tillsättes genom förordnande. Anledningen till att, i överensstämmelse med vad för närvarande gäller, en tjänstetid av minst tolv år valts, sammanhänger med det förhållandet att förordnandena i fråga i regeln givas för sex år i sänder, varför sålunda för erhållande av det högre pensionsbeloppet fordras, att tjänstemannen innehaft förordnande under minst två sådana perioder. Även i ett annat fall torde det högre pensionsbeloppet böra utgå, nämligen då befattningshavaren blivit på grund av olycksfall i tjänsten oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring. Samma stadgande finnes redan i fråga om en av ifrågavarande befattningshavare och motsvarar vad i sådant hänseende enligt kommitténs förslag skulle gälla för konstituerade tjänstemän.

Det lägre pensionsbeloppet skulle utgå till den, som avgår från tjänsten, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen, antingen på grund av att förordnandet upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande, eller på grund därav att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, varjämte samma pensionsbelopp skulle tillkomma den, som eljest före de tolv årens utgång utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning. Det i nuvarande bestämmelser förekommande villkoret, att tjänstemannen i sistberörda fall icke skall på grund av tjänstefel hava förverkat befattningen, torde bliva obehövt, därest för alla tjänstemän vid de nu ifrågavarande verken generellt föreskrives, att tjänstepension ej må åtnjutas av den, som blivit avsatt från tjänsten.

Enligt nu gällande bestämmelser äger konstituerad tjänsteman, då han avgår från befattningen vid uppnådd pensionsålder, uppbära hel pension till samma belopp som det för befattningen gällande pensionsunderlaget

*Konstituerade
tjänstemän.
Ålders-
pension.*

eller, såsom det uttryckes vid statens järnvägar, med 70 % av avlöningen (avlöningen = arvudet förhöjt med 20 %), allt under förutsättning att tjänstemannen uppnått stadgat antal tjänstår. Därvid skall dock iakttagas, att, om tjänstemannen innehaft den befattning varifrån avgången sker kortare tid än fem år, beräkningen verkställes efter medeltalet av de under de fem sista åren för honom gällande pensionsunderlag respektive avlöningsbelopp.

Innehar åter tjänstemannen icke erforderligt antal tjänstår, utgår pensionen med avkortat belopp i förhållande till det mindre antalet tjänstår, varvid enligt statens järnvägars pensionslag den avkortade pensionens belopp utgår med viss lägre procent av avlöningen, så beräknad som nyss är sagt. Nämda procent växlar mellan lägst 17,5 % för fulla 10 tjänstår och högst 66,5 % för fulla 29 tjänstår.

Såsom framgår av vad under avdelningen »Tjänstår och avgiftsår» anförts, bör enligt kommitténs uppfattning för rätt till hel pension fordras, att tjänstemannen vid avgången innehar såväl 30 tjänstår som 30 avgiftsår. Hel pension skulle i regeln utgöra samma belopp som summan av de för tjänstemannen vid tiden för avgången gällande statspensionsunderlag och avgiftspensionsunderlag. Dock bör i händelse vederbörande innehaft den tjänst, varifrån avgången sker, under allenast en kortare tid, hel pension beräknas, på sätt redan nu är stadgat, efter medeltalet av de under vissa år för honom gällande pensionsunderlag. Härvid har emellertid de hittills föreskrivna fem årens innehavande av befattningen ansetts kunna i anslutning till avkortningen av perioderna för löneförhöjning från fem till tre år inskränkas till sistnämnda antal år.

För de fall åter, då tjänstemannen vid avgången icke innehar 30 tjänstår och 30 avgiftsår, skulle enligt den av kommittén i det föregående förordade principen, pensionen utgå med avkortat belopp, därvid avkortning skulle ske antingen å den del av pensionen, som bestrides av statsmedel, eller å den del, som anses täckas av pensionsavgifterna, eller ock å bägge de nämnda delarna, beroende på huruvida tjänstären eller avgiftsåren eller bägge slagen av år till antalet understiga vad nyss är sagt. Avkortningen skulle ske sålunda. Beloppet av hel pension avkortas för varje fullt tjänstår, varmed antalet tjänstår understiger 30, med $\frac{1}{30}$ av statspensionsunderlaget eller alltså för varje bristande fullt fjärdedels år med $\frac{1}{120}$ av nämnda pensionsunderlag, samt för vad som brister i de föreskrivna 30 avgiftsåren med likaledes $\frac{1}{30}$ respektive $\frac{1}{120}$ av avgiftspensionsunderlaget. Mindre del av år än en fjärdedel synes kommittén härvid icke böra komma i betraktande.

I likhet med vad för närvarande gäller torde tjänsteman, som vid uppnående av pensionsåldern icke kan räkna tio tjänstår, böra vara utsluten från rätten till tjänstepension.

Pension till den, som till följd av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till vidare tjänstgöring, skall enligt den civila pensionslagen samt de för telegrafverket fastställda pensionsbestämmelser, oberoende av tjänstetidens längd, utgå med enahanda belopp, som det vid tiden för olycksfallet för tjänstinnehavaren gällande pensionsunderlag. Enligt statens järnvägars pensionslag utgör beloppet av invalidpension, om den pensionsberättigade icke innehaft ordinarie statstjänst i fulla tjugufem år, 50 % av den avlöning (avlöningen = arvodet, förhöjt med 20 %) som han vid avgången uppbär, (motsvarande 71,4 % av högsta pension) och, om han innehaft sådan tjänst i fulla tjugufem år eller därutöver, den procent av avlöningen, som enligt de för ålderspension vid statens järnvägar nu gällande grunder motsvarar antalet tjänstår. Dock skall enligt samma lag invalidpension, oberoende av antalet tjänstår, utgå med hel pensions belopp, därest de förhållanden, som grundat rätten till pension, omöjliggöra för vederbörande att vidare bidraga till sin försörjning.

Invalid-
pension.

Då kommittén haft att taga ståndpunkt till frågan om invalidpensions belopp, har kommittén funnit starka skäl tala för att sådan pension må, oberoende av antalet tjänstår och avgiftsår, utgå med beloppet av hel pension, sålunda i nära anslutning till vad som gäller vid tre av de nu omhandlade verken.

I sådant hänseende får kommittén anföra följande.

Enligt vad som framgår av en jämförelse mellan bestämmelserna i, å ena sidan, 17 § 2 mom. av det gemensamma avlöningsreglementet för kommunikationsverken och, å andra sidan, 6 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916, torde den principen få anses godkänd, att i fråga om gottgörelse till den, som träffats av olycksfall i tjänsten, staten bör tillgodose statstjänaren något rikligare än enligt lag åligger den enskilde gent emot hos honom anställd person, (jfr sid. 128—131 av kommitténs betänkande angående gemensamt lönesystem m. m. för kommunikationsverken).

Att detta jämväl bör gälla i fråga om pension åt sådan statstjänare, som till följd av olycksfall i tjänsten blivit invalid för framtiden, synes kommittén ligga i sakens natur. Enligt olycksfallsförsäkringslagen skall till invalid utgå livränta å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbets-

förtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt till minst en tiondel. Erinnras må ock, att enligt beslut vid 1919 års lagtima riksdag den årliga arbetsförtjänst, som härvid må tagas i beräkning, blivit bestämd till 2,400 kronor.

Då invalidpensionering av ordinarie statstjänare icke lärers ifrågakomma annat än vid förlust eller stark nedsättning av arbetsförmågan och sålunda livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen skulle utgå med två tredjedelar av den årliga arbetsförtjänsten eller nära därinemot, synes det kommittén som borde invalidpension icke i något fall sättas lägre än beloppet av hel pension, vilken enligt kommitténs förslag skulle i regeln motsvara två tredjedelar av lönen å billigaste ort.

Det torde ock böra påpekas, att tillämpningen av det i statens järnvägars pensionslag givna villkoret för erhållande av invalidpension till högsta belopp ej sällan måste vara förenad med stora vanskligheter. Då, såsom förut nämnts, så gott som undantagslöst endast svåra fall av invaliditet torde bli föremål för pensionering, lär det nämligen icke vara lätt att avgöra, huruvida de förhållanden, som grundat rätten till pension, göra det omöjligt för vederbörande att utföra något som helst arbete eller om han kan hava möjlighet att i någon obetydlig mån bidra till sin försörjning.

Slutligen torde vid förevarande frågas bedömande böra uppmärksammas, att, såsom redan omförmäls, kommittén ansett sjukdom, som ådragits genom tjänstutövning, icke böra grunda rätt till invalidpension, detta särskilt med hänsyn till svårigheten att kunna med säkerhet skilja mellan dylik sjukdom och annan sjukdom. Med den av kommittén hävdade uppfattningen i fråga om förutsättning för invalidpensions utgående synes fördenskull en eljest måhända önskvärd utjämning mellan invalidpension och sjukpension icke vara påkallad.

Sjukpension.

Då enligt den civila pensionslagen och telegrafverkets pensionsbestämmelser tjänsteman är, på sätt ovan omförmäls, pensionsberättigad på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte eller ock nedsatt arbetsförmåga, utgår pensionen med fullt belopp, om vederbörande innehar föreskrivet antal tjänstår, men om så icke är förhållandet med avkortat belopp, vilket beräknas efter samma grunder, som gälla ålderspension. Därvid skall dock iakttagas, att pensionsbeloppet ej må understiga 75 % av hel pension i de fall, då tjänstemannen pensioneras efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra.

I statens järnvägars pensionslag stadgas rörande sjukpensions belopp, att detsamma utgör, allt efter antalet av de år, under vilka den pensionsberättigade innehåft ordinarie statstjänst, så stor del av avlöningen, som enligt de för ålderspension gällande grunder motsvarar antalet tjänstår. Därest de förhållanden, som grundat rätten till pension, omöjliggöra för vederbörande att vidare bidra till sin försörjning, må dock beloppet av sjukpensionen icke understiga 50 % av avlöningen (avlöningen = arvodet förhöjt med 20 %), motsvarande 71,4 % av hel pension.

För sin del anser kommittén sjukpensionens belopp böra bestämmas efter samma regel, som kommittén tänkt skola gälla i fråga om ålderspension, sålunda allt efter det antal tjänstår och avgiftsår tjänstemannen innehar vid avgången, varigenom alltså den, som uppnått 30 tjänstår och 30 avgiftsår, erhåller hel pension. Emellertid finner sig kommittén, i anslutning till vad som gäller för postverket, telegrafverket och statens vattenfallsverk, böra föreslå, att, då avkortat pensionsbelopp skall utgå, detsamma lägst skall utgöra 75 % av hel pension. Dock torde å andra sidan den inskränkningen böra föreskrivas, att pensionen icke må i något fall överstiga den pension tjänstemannen skulle hava erhållit, därest han kvarstått i befattningen till pensionsålderns inträde.

Då kommittén sålunda föreslagit, att sjukpensionen i regeln må utgöra lägst 75 % av hel pension, har kommittén utgått därifrån, att sjukpensionering icke i allmänhet sker i andra fall än då sjukdomen eller arbetsförmågans nedsättning är av svårare beskaffenhet och att sålunda pensionstagaren då saknar förmåga att i nämnvärd grad genom sitt arbete bidra till sin försörjning. Vid sådant förhållande lär det, likasom i fråga om invalidpension, icke få anses påkallat, att såsom villkor för minimipensionens utgående uppställa fordran på dylik fullständig oförmåga, helst som även i detta fall svårighet torde förefinnas att kunna bestämma, huruvida nämnda villkor må anses uppfyllt eller ej. Erinras må tillika, att enligt kommitténs förslag sjukpension skulle utgå även där sjukdomen måhända kan hava ådragits genom tjänstutövning, något som jämväl torde böra medföra att sjukpensionen icke bör tillmätas alltför knapp, om också en bestämd skillnad bör göras mellan invalidpension och sjukpension. Jämväl torde böra framhållas, att, om sjukpensionens belopp skulle alltför mycket understiga sjukavlöningen, vederbörande verks styrelse måhända kunde understundom känna en viss tvekan att försätta tjänstemannen i det ogynnsammare ekonomiska läge, som hans pensionering skulle innebära, även där en dylik åtgärd påkallas av förhållandena.

Såsom förut är sagt, skulle emellertid pensionens minimibelopp icke i varje fall komma att uppgå till minst 75 % av hel pension. Därest en befattningshavare, om han kvarstått till pensionsålderns inträde, då skulle hava erhållit ålderspension till lägre belopp än 75 % av hel pension, måste det nämligen anses oriktigt, att han genom förtida sjukpensionering kunde komma i en bättre ställning. Kommittén har fördensskull ansett sig böra i sådant hänseende föreslå förut nämnda inskränkning. Ett stadgande i sådant syfte återfinnes ock uti det vid 1919 års lagtima riksdag godkända reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Gottgörelse i vissa fall till avgången, eljest icke pensionsberättigad tjänsteman.

Därest ordinarie tjänsteman avgår från tjänsten utan att vara berättigad till pension, äger han enligt nuvarande bestämmelser icke återbekomma erlagda pensionsavgifter, utom i det fall att han övergått till annan stats-tjänst och med inträdet i denna tjänst är förenad skyldighet att erlagga retroaktivavgift för egen pensionering, i vilket fall pensionsavgifterna återbetalas, dock ej till högre belopp än det, vartill retroaktivavgiften uppgår. I samtliga övriga fall gå pensionsavgifterna vid dylik avgång ur tjänsten helt och hållet förlorade för tjänstemannen.

Nämnda förhållande har emellertid för personalen framstått såsom oförenligt med billighetens fordringar, och har fördensskull uttalats önskvärdheten därav, att vederbörande skulle även i sistnämnda fall kunna i någon form erhålla gottgörelse för vad han nödgats utgiva i pensionsavgifter.

Kommittén har för sin del funnit sig böra tillstyrka ett tillmötesgående av nämnda önskemål, helst sedan numera ett medgivande i sådan riktning gjorts beträffande delägare i kassor för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal. Enligt de för nämnda kassor gällande reglementen skola nämligen i liknande fall som dem, om vilka nu är fråga, de av vederbörande delägare i sådan kassa erlagda pensionsavgifterna användas till att bereda honom pension jämlikt lagen angående allmän pensionsförsäkring.

Ett likartat förfaringssätt synes kommittén böra tillämpas jämväl i fråga om ordinarie befattningshavare vid de nu avsedda verken. Kommittén har därvid tänkt sig följande ordning. Om tjänsteman upphör att innehava ordinarie anställning i statens tjänst utan att vara berättigad till pension på grund av sin nämnda tjänst, skall, för beredande åt honom av pension jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring, från vederbörande

pensionsfond till pensionsstyrelsen inbetalas sammanlagda beloppet av de av honom erlagda pensionsavgifterna, i den mån de icke blivit tagna i anspråk för erläggande av förut omförmäld retroaktivavgift eller i sammanhang med tjänstemans övergång till befattning vid annat av de här ifrågavarande verken överförts till pensionsfonden vid det verk, till vilket han övergår. Vad nu är sagt anser kommittén dock icke böra gälla den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare, enär avgifter för beredande av pension enligt pensionsförsäkringslagen icke få erläggas för annan än den, som innehar svenskt medborgarskap.

Såsom av det förut sagda framgår, skulle pensionsavgifternas sammanlagda belopp överföras till pensionsförsäkringsfonden utan att därvid någon ränta beräknas för den tid, som dessförinnan förflutit från det pensionsavgifterna blivit av tjänstemannen erlagda. Att, särskilt då det gäller ordinarie personal, gå utöver vad kommittén i nämnda hänseende tänkt sig, torde emellertid icke vara påkallat, helst som den föreslagna anordningen redan i och för sig skulle innebära en betydande förmån för befattningshavarna i jämförelse med nuvarande förhållanden. Även torde böra erinras, att vissa kostnader äro förenade med förvaltningen av pensionsmedlen, vartill kommer att anordningen i fråga ur enkelhetens synpunkt är motiverad. Framhållas må jämväl, att från statens sida icke föreligger något intresse att i högre grad underlätta statstjänstemans övergång till enskild verksamhet bland annat med hänsyn därtill, att den specialutbildning, som tjänstemannen tilläventyrs kan hava erhållit inom verket, uti ifrågavarande fall icke kommer verket till godo.

De pensionsavgifter, som sålunda skulle överföras till pensionsförsäkringsfonden, äro givetvis icke blott de avgifter, som direkt ingått till i 7 § i lagförslaget omförmäld pensionsfond, utan även sådana tidigare av tjänstemannen tilläventyrs erlagda avgifter, vilka tillgodokommit den civila pensionsfonden, telegrafverkets pensionsinrättning, statens järnvägs- trafikts pensionsinrättning eller pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar.

Det torde i detta sammanhang böra påpekas, att, då ett dylikt överförande av pensionsavgifter till pensionsförsäkringsfonden är att betrakta såsom inbetalning av avgifter för beredande av sådan frivillig försäkring, som omförmäles i 34 § av pensionsförsäkringslagen, det i kungl. kungörelsen den 31 december 1917 angående anordnande av dylik försäkring givna stadgandet rörande maximibeloppet av dylika avgifter bör, i händelse av bifall till kommitténs förslag, förklaras icke skola gälla för nu avsedda fall, detta jämväl i överensstämmelse med vad i § 5 mom. 2 av nämnda kungörelse redan stadgats i fråga om dylika inbetalningar från kassa för pensionering av icke-ordinarie personal.

V. Motivering till kommitténs förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Sedan kommittén i det föregående angivit vissa allmänna principer, vilka synts böra tillämpas i fråga om gemensamma pensionsbestämmelser vid de nu omhandlade verken, övergår kommittén till att mera i detalj redogöra för sitt förslag uti berörda hänseende, och har kommittén ansett detta lämpligen kunna ske i form av en motivering till de särskilda stadgandena i kommitténs förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Rubriken.

Vad först beträffar förslagets rubrik, må nämnas, att kommittén ansett pensionsbestämmelserna böra, i likhet med vad för närvarande är fallet i fråga om civila befattningshavare i allmänhet samt ordinarie personal vid statens järnvägar, fastställas genom lag. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, huruvida ej pensionsbestämmelserna likasom avlöningsbestämmelserna skulle kunna inrymmas i ett av Konung och riksdag antaget reglemente, men har kommittén, såsom nämnts, icke ansett sig böra frågå den för flertalet befattningshavare nu tillämpade formen.

I rubriken likasom i lagförslaget i övrigt har använts beteckningen »tjänstepension» såsom tydligt utmärkande, att det här gäller tjänstemännens egen pensionering och ej pensionering av deras änkor och barn. Nämda beteckning har redan tillämpats i det vid 1919 års lagtima riksdag godkända reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Ävenledes torde böra framhållas, att den nu föreslagna lagen skulle gälla endast ordinarie tjänstemän, till vilka enligt det nya avlöningsreglementet även räknas verkens chefer och en del andra för viss tid förordnade befattningshavare. Då så sent som år 1917 antagits pensionsbestämmelser för icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk och då kommitténs förevarande uppdrag allenast torde avse ordinarie tjänstemän, har kommittén icke funnit anledning att giva det föreliggande lagförslaget ett mera omfat-

tande tillämplighetsområde. Kommittén anser sig emellertid böra ifrågasätta, huruvida ej, därest kommitténs förslag skulle vinna godkännande, nyssberörda pensionsbestämmelser för icke-ordinarie personal borde bringas i närmare överensstämmelse med pensionsbestämmelserna för ordinarie personal.

Lagförslaget omfattar fem kapitel. I första kapitlet hava sammanförts vissa allmänna bestämmelser, som avse tjänstepension för såväl ordinarie tjänstemän, vilka tillsätts genom förordnande, som ordinarie tjänstemän, vilka tillsätts genom konstitutorial.

1 kap.

I 2 § 5 mom. av det gemensamma avlöningsreglementet för kommunikationsverken hänvisas i fråga om ordinarie tjänstemäns rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten till vad därom är särskilt stadgat. Föreskrifter i nämnda hänseenden innefattas uti förevärande lagförslag, enligt vad som framgår av dess 1 §. Emellertid torde här böra förutskickas, att enligt lagförslagets 5 kap. lagen icke skulle äga tillämpning å vissa där omförmälda ordinarie tjänstemän vid de ifrågavarande verken.

1 §.

I 2 § av lagförslaget angivas de fall, då i tjänst varande befattningshavare förlorar rätten att vid avgång erhålla tjänstepension, och äro stadgandena i sak lika lydande med nu gällande bestämmelser i sådant hänseende uti vederbörande pensionsförfattningar. Hurusom tjänsteman, som gått förlustig dylik rätt, i vissa fall skulle beredas pension från pensionsförsäkringsfonden, är förut omförmält (sid. 40—41).

2 §.

I 3 § 1 mom. föreslås vissa allmänna bestämmelser rörande erläggande av pensionsavgift. Dessa bestämmelser överensstämja med vad nu i sådant hänseende gäller, dock med den ändring, att pensionsavgift skall erläggas i efterskott i stället för, såsom hittills i regeln varit fallet, i förskott. Denna omläggning har syntts kommittén påkallas av den i 2 § 3 mom. av det gemensamma avlöningsreglementet givna föreskriften därom, att avlöning skall utbetalas i efterskott.

3 §.

Såsom i lagförslagets 3 § 2 mom. sägs, bör, i enlighet med vad för närvarande är stadgat, direkt återbetalning till tjänstemannen av hans bidrag till pensioneringskostnaden icke medgivnas. Erinras må emellertid, såsom ock uti ifrågavarande moment antydes, att enligt lagförslaget vederbörande må uti de i 11 och 12 §§ avsedda fall kunna i annan ordning erhålla viss gottgörelse för erlagda pensionsavgifter.

4 §.

Beträffande befattningshavare, som är underkastad den civila pensionslagen, har tidigare gällt, att pension skall sökas hos Konungen. Efter beslut vid 1918 års lagtima riksdag har emellertid Kungl. Maj:t i regeln befriats från behandlingen av pensionsfrågor. Sålunda skall pension numera sökas i fråga om tjänst vid postverket hos generalpoststyrelsen samt i fråga om tjänst vid statens vattenfallsverk hos statskontoret.

Vidkommande telegrafverkets personal har telegrafstyrelsen, enligt vad kommittén inhämtat, ansett sig äga befogenhet att i sammanhang med beviljande av avsked bestämma om pension.

I statens järnvägars pensionslag är stadgat, att pension skall sökas hos järnvägsstyrelsen.

I fråga om pension till cheferna för de fyra kommunikationsverken läser det väl ankomma på Kungl. Maj:t att besluta.

Då styrelserna för tre av de verk, som nu avses, redan handlägga så gott som alla ansökningar om pension, har kommittén ansett sådan befogenhet böra utsträckas jämväl till vattenfallsstyrelsen i fråga om de till statens vattenfallsverk hörande tjänster. Det synes nämligen kommittén icke kunna föreligga någon betänklighet mot att anförtro även denna styrelse en dylik befogenhet, helst om ifrågasatt omorganisation av styrelsen kommer till utförande samt styrelsen i samband därmed uppföres å ordinarie stat. Erinras må ock, att vattenfallsstyrelsen redan nu äger besluta om pension åt icke-ordinarie personal. Dock anser kommittén frågor rörande pension åt befattningshavare, vilka av Kungl. Maj:t tillsätts genom förordnande och vilkas pensionsförhållanden äro ordnade efter andra grunder än beträffande de konstituerade tjänstemännen, böra avgöras av Kungl. Maj:t.

Vad beträffar själva ansökningen om pension, torde densamma kunna ske på synnerligen enkelt sätt, enär vederbörande verk måste föra anteckningar för varje tjänsteman i de hänseenden, som kunna vara av betydelse för hans pensionsrätt. Sålunda synes det icke nödigt, att, såsom hittills vid vissa verk fordrats, sökanden skall förete åldersbevis eller tjänsteförteckning. Men däremot bör han i varje fall meddela uppgift, huruvida han tillika innehar annan statens tjänst än den, varifrån avgången skulle äga rum, eller åtnjuter pension för sådan tjänst. Likaledes bör, därest ansökan göres om invalidpension eller sjukpension, genom legitimerad läkares, eventuellt vederbörande tjänsteläkares, intyg styrkas sökandens oförmåga att för framtiden behörigen sköta sin befattning. Slutligen bör sökanden meddela uppgift om sin adress efter avgången från tjänsten för att underlätta utbetalningen av pension. Det

har syntts kommittén lämpligt, att verkens styrelser utarbete formulär för pensionsansökningar.

Uti statens järnvägars pensionslag föreskrives, att pensionsbrev skall utfärdas. Vid telegrafverket äger delägare i telegrafverkets pensionsinrättning att utbekomma pensionsbrev, avseende den del av pensionen, som utgår från pensionsinrättningen. Den civila pensionslagen förutsätter däremot ej utfärdande av pensionsbrev, om också den av vederbörande myndighet meddelade expedition angående beviljad pension i viss mån torde kunna anses ersätta pensionsbrev.

5 §.

För vinnande av enhetlighet och reda har kommittén funnit sig böra föreslå, att i den tilltänkta nya lagen föreskrift intages om utfärdande av pensionsbrev, då pension beviljas. I brevet skall självfallet angivas den beviljade pensionens belopp, men bör tillika erinras om att minskning eller indragning av beloppet kan ske i de fall, som omförmälas i 4 kap. av lagförslaget.

Enligt den civila pensionslagen utgår pension från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten äger rum, till och med den månad, under vilken pensionstagaren dör eller pensionsrätten eljest upphör. Liknande bestämmelser återfinnas i telegrafverkets och statens järnvägars pensionsbestämmelser.

6 §.

Sedan numera genom det gemensamma avlöningsreglementet för kommunikationsverken stadgats, att avlöningen icke utgår för längre tid än till och med dagen för avgången ur tjänst, måste givetvis den förändrade anordning i fråga om pensionens utbetalning vidtagas, att pensionen börjar utgå omedelbart efter det tjänstemannen upphört att erhålla avlöning, eller sålunda från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten ägt rum.

Utbetalning av pension sker för närvarande vid olika verk antingen månadsvis eller kvartalsvis. Då tjänstemannen under sin tjänstetid ägt uppbära avlöningen månadsvis, synes det kommittén som borde detta även gälla pensionen. Föreskrift i ämnet har intagits i 6 §.

Uti 7 § angivas de särskilda pensionsfonder, till vilka pensionsavgifterna skola ingå; och tillåter sig kommittén härutinnan hänvisa till vad förut (sid. 25—29) anförts.

7 §.

I huvudsaklig anslutning till vad redan nu gäller i fråga om postverket och statens vattenfallsverk samt statens järnvägar, har kommittén i 8 § föreslagit, att pensionerna visserligen i första hand skola utgå av det verks medel tjänstemannen vid avgången tillhör, men att dessa medel skola erhålla gottgörelse från vederbörande pensionsfond med så stor del

8 §.

av kostnaden, som enligt försäkringstekniska grunder beräknats motsvara fondens tillgångar och pensionsavgifternas storlek. Detta gäller naturligen i första hand de pensioner, som beviljas efter den nya pensionslagens ikraftträdande, men även i fråga om sådana tidigare beviljade pensioner, som utbetalas efter den 1 juli 1920, böra gälla samma grunder. De nya fonderna måste nämligen anses, i vad på dem ankommer, hava övertagit de förpliktelser, som ålegat de fonder eller den pensionsanstalt, till vilka pensionstagarnas pensionsavgifter tidigare ingått.

Enligt förevarande paragraf har någon skillnad icke gjorts i fråga om pensioner till, å ena sidan, tjänstemän, som tillsättas genom förordnande, och, å andra sidan, konstituerade tjänstemän, detta i överensstämmelse med vad som redan nu gäller vid statens järnvägar. Det torde dock böra erinras, att ett annat förfaringssätt tillämpas vid postverket och statens vattenfallsverk samt i vissa fall även vid telegrafverket, i det att vid dessa verk pensionerna till de tjänstemän, som tillsättas genom förordnande, helt och hållet bestridas av vederbörande verks medel, dock vad generaldirektör vid telegrafverket beträffar under förutsättning att han icke på grund av delägarskap i pensionsinrättningen är berättigad till pension från nämnda inrättning. Därest emellertid, såsom i 7 § av lagförslaget förutsättes, även de förordnade tjänstemännens pensionsavgifter skola ingå till vederbörande pensionsfonder, torde anledning icke förefinnas att tillämpa andra grunder beträffande gäldandet av ifrågavarande tjänstemäns pensioner än i fråga om övriga befattningshavares.

9 §. I 9 § sägs, att pensionsfond, varom nu är fråga, skall förvaltas enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

De huvudgrunder, vilka enligt kommitténs mening böra tillämpas i fråga om pensionsfondernas förvaltning, hava i det föregående berörts (sid. 27—29).

10 och 11 §§. Övergår tjänsteman från ett verk till annat, sker enligt nuvarande pensionsbestämmelser för de ifrågavarande verken icke i andra fall någon överföring mellan vederbörande pensionsfonder (anstalter) av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifterna, än då med inträdet i den nya befattningen är förenad skyldighet att erlagga retroaktivavgift för egen pensionering, vilket gäller i fråga om militär tjänst.

Om dylik överföring av pensionsavgifter i berörda fall handlar 11 § av lagförslaget.

Enligt kommitténs mening bör emellertid i princip överföring av pensionsavgifter äga rum i varje fall, då en tjänsteman övergår från ett

verk till annat och dessa verk icke bestrida pensioner från en och samma pensionsfond. Tillämpandet av ett dylikt förfaringssätt i fråga om tjänstemän vid det ena verket måste emellertid förutsätta motsvarighet från det andra verkets sida. I enlighet härmed har kommittén i 10 § föreslagit, att dylik överföring av pensionsavgifter skall ske icke blott vid överföring mellan de nu ifrågakvarande verken utan även vid övergång till annat verk, därest för detta finnes meddelad en motsvarande bestämmelse.

De belopp, som uti de i 10 och 11 §§ avsedda fall skulle överföras, har kommittén föreslagit skola motsvara summan av de erlagda pensionsavgifterna utan hänsyn tagen till deras kapitalvärde enligt försäkrings tekniska grunder och utan beräkning av ränta, varvid dock, i överensstämmelse med vad som redan nu gäller, den begränsningen meddelats uti 11 §, att det belopp, som överföres, icke må utgöra högre belopp än det, vartill retroaktivavgiften uppgår.

Beträffande de i 12 § innefattade bestämmelser angående överföring i vissa fall av pensionsavgifter till pensionsförsäkringsfonden tillåter sig kommittén hänvisa till vad därom å sid. 40—41 anförts.

12 §.

De särskilda bestämmelserna om tjänstepension för ordinarie tjänstemän, som tillsätts genom förordnande på viss tid, hava sammanförts i 2:a kapitlet.

2 kap.

Uti 13 § 1 mom. angivas pensionsunderlagen för de genom förordnande tillsatta befattningshavarna dock med undantag för sådan distriktschef vid statens järnvägar, vilken vid tillträdandet av förordnande å nämnda befattning innehade sådan tjänst vid statens järnvägar, som tillsättes genom konstitutiorial. I 2 mom. har meddelats föreskrift rörande dylik distriktschefs pensionförhållanden.

13 §.

I fråga om den närmare motiveringen till stadgandena i förevarande paragraf åberopas beträffande 1 mom. vad förut å sid. 17 anförts samt angående 2 mom. vad som yttrats å sid. 13—14.

I 14 § 1 mom. meddelas bestämmelser rörande pensionsrättens inträdande samt beloppet av pension i olika fall för de i 13 § 1 mom. avsedda befattningshavare. De av kommittén därvid tillämpade grunderna hava förut angivits (sid. 34—35).

14 §.

I fråga om stadgandet i 14 § 2 mom., som betingas av föreskrifter i 4 kap. av förslaget, tillåter sig kommittén hänvisa till vad därom sägs i motiveringen till 29 §.

15 §. I 15 § meddelas de närmare bestämmelserna rörande pensionsavgift för tjänsteman, som avses i 13 § 1 mom. I fråga härom återopas vad förut å sid. 20—21 och 25 anförts.

16 §. I 16 § angivas de olika fall, då tjänsteman, som tillsatts genom förordnande, är skyldig avgå från tjänsten innan tiden för förordnandet gått till ända, nämligen då han till följd av olycksfall i tjänsten eller av sjukdom blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring eller då Konungen av annan anledning förklarat förordnandet skola upphöra. Den, som sålunda är skyldig att avgå, blir enligt 14 § berättigad till pension, dock naturligen under förutsättning att han fyller de allmänna betingelserna för åtnjutande av pension.

3 kap. Ut i 3:e kapitlet innefattas de särskilda bestämmelserna rörande tjänstepension för ordinarie tjänstemän, som tillsättas genom kontitutorial.

17 §. I fråga om de i 17 § 1 mom. angivna tjänstepensionsunderlagens belopp hänvisar kommittén till vad förut å sid. 14—16 därom yttrats.

På sätt i det föregående angivits, anses i allmänhet två tredjedelar av pensionen täckas av statsmedel och en tredjedel av pensionsavgifter. Efter samma proportion har uti 17 § 2 mom. tjänstepensionsunderlaget uppdelats uti statspensionsunderlag och avgiftspensionsunderlag. En dylik uppdelning erfordras för beräkning av tjänstepensionens belopp enligt de av kommittén tillämpade grunder.

18 §. I nuvarande pensionsföreskrifter för statens järnvägar och telegrafverket samt i det nu gällande avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens vattenfallsverk finnas meddelade bestämmelser huru i pensionshänseende skall förfaras med en tjänsteman, som förflyttas till befattning, i vilken han skulle erhålla lägre pension än i den av honom förut innehavda tjänsten. Enligt dessa bestämmelser tillförsäkras tjänstemannen rätt att bibehållas vid sin föregående pensionsrätt — givetvis mot erläggande av däremot svarande pensionsavgifter — dock, vad beträffar tjänsteman vid statens järnvägar, med iakttagande att, om förflyttningen sker på hans egen begäran, pensionen skall beräknas efter den avlöning han innehade vid förflyttningen samt, vad angår tjänsteman vid telegrafverket, med den begränsning att förenämnda rätt endast avser den del av pensionen, som utgår från pensionsinrättningen.

Uti 1 och 2 mom. av 18 § i lagförslaget hava meddelats bestämmelser uti förenämnda hänseenden efter nedan angivna grunder.

I det fall att tjänstemannen utan något sitt förvållande förflyttas, bör i överensstämmelse med vad som beträffande avlöningen stadgats i

det gemensamma avlöningsreglementet någon ändring i hans pensionsförhållanden icke ske.

Har åter förflyttningen ägt rum efter tjänstemannens egen ansökan eller har förflyttningen föranletts av något tjänstemannens förfarande i tjänsten, torde, jämväl i anslutning till föreskrifterna i nämnda avlöningsreglemente, tjänstemannen icke böra helt bibehållas vid sin föregående ställning i pensionshänseende. Härvid har kommittén ansett en bestämd skillnad böra göras mellan, å ena sidan, den del av pensionen, som utgår uteslutande av statsmedel (statspensionen), och, å andra sidan, den del, som anses motsvara pensionsavgifterna (avgiftspensionen). Med hänsyn till de omständigheter, under vilka förflyttningen sker, lär det icke föreligga någon anledning att statspensionen skall utgå med högre belopp än som motsvarar den tjänst, till vilken tjänstemannen förflyttas. Under förutsättning att tjänstemannen efter förflyttningen ålägges betala pensionsavgifter till samma belopp som förut, bör han däremot äga att efter avgången i form av pension uppbära vad som motsvarar de gjorda insatserna eller med andra ord den för den förra tjänsten bestämda avgiftspensionen. I överensstämmelse härmed hava bestämmelserna i 2 mom. av förevarande paragraf avfattats.

Enligt 14 § 1 mom. i det gemensamma avlöningsreglementet skall den, som vid en befattnings nedflyttning till lägre lönegrad innehar tjänsten, äga att, intill dess han avgår från befattningen, uppbära lön i den lönegrad befattningen förut tillhörde. Att tjänstemannen under sådana förhållanden icke heller skall lida någon minskning i pensionsförmåner, synes kommittén självfallet, och har fördenskull i 3 mom. av 18 § i lagförslaget meddelats stadgande härom.

Den levnadsålder, vid vilken tjänsteman är skyldig avgå från tjänsten, benämnes redan nu i dagligt tal pensionsålder. Denna benämning har kommittén ansett böra upptagas i lagförslaget, varigenom även vunnits fördelen av att ett mera kortfattat uttrycksätt kunnat användas i flera paragrafer.

19 §.

I särskild till lagen fogad åldersförteckning angives den pensionsålder, som föreslås för varje befattning. Genom att pensionsåldrarna införts i en bilaga undvikes att, såsom hittills varit fallet, pensionsförfattningens text skall behöva gång efter annan ändras i samband med inrättande av nya befattningar av förut icke befintligt slag.

Till det närmare innehållet i bilagan, vilken är uppställd i närmaste anslutning till den tjänsteförteckning, som återföljer det gemensamma avlöningsreglementet för de ifrågavarande verken, återkommer kommittén längre fram i detta betänkande.

Uti 19 § av lagförslaget har stadgats, att pensionsåldern skall anses inträda vid utgången av den månad, under vilken den i nyssberörda bilaga angivna levnadsåldern inträder. Detta stadgande har tillkommit i syfte att avgång från tjänst samt i följd därav tillsättning av densamma må kunna i allmänhet äga rum vid månadsskifte, något som givetvis ur flera synpunkter måste anses önskvärt.

20 § 1 mom.

I 20 § 1 mom. meddelas bestämmelser rörande beräkning av tjänst-år i pensionshänseende för tjänstemän, som tillsättas genom konstitutorial. I överensstämmelse med förut (sid. 30—31) angivna principer föreslår kommittén, att tjänstår skall beräknas för tid, under vilken tjänsteman efter fyllda aderton år i statens tjänst innehaft ordinarie eller extra ordinarie befattning eller annan anställning, som av verkets styrelse prövas vara därmed jämförlig, eller bestritt förordnande å sådan tjänst eller ock varit delägare i kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal.

Då sålunda med ordinarie eller extra ordinarie befattning likställts annan anställning, som av verkets styrelse prövas vara därmed jämförlig, har kommittén därvid avsett såväl sådan icke-ordinarie anställning, som omförmäles i 11 § av det gemensamma avlöningsreglementet, som även särskilt det fall, då en anställning på grund av tidigare tillämpade bestämmelser icke betecknats såsom extra ordinarie, ehuru den efter senare stadganden skulle rubricerats såsom sådan.

Enligt nu gällande pensionsbestämmelser för de ifrågavarande verken skall avdrag ske vid tjänstårsberäkning för tid, varunder ledighet åtnjutits, dock med vissa vittgående undantag. Sålunda skall jämlikt den civila pensionslagen avdrag icke göras för semester, ledighet på grund av sjukdom, offentligt uppdrag, fullgörande av värnplikt eller resa, som med vederbörligt tillstånd företagits till egen utbildning. De övriga pensionsförfattningarna innehålla likartade bestämmelser i nämnda hänseende.

Kommitténs förslag i ämnet är av ungefär samma innebörd, om ock med den modifikationen, att avdrag i varje fall endast får göras för ledighet, som omfattar minst femton dagar i följd. Det har nämligen synts kommittén vara förenat med onödig omgång, att vid tjänstårsberäkningen hänsyn skall tagas till tjänstledighet, som omfattat allenast några få dagar.

Göres ej avdrag för kortare tjänstledighet än femton dagar, torde å andra sidan kunna undvaras det endast i den civila pensionslagen förekommande stadgandet därom, att i fråga om tjänstinnehavare, som

icke äger rätt till semester, avdrag ej får göras för tid av högst en och en halv månad om året, under vilken ledighet må hava åtnjutits för hälsans vårdande eller enskilda angelägenheter. Därjämte är att märka, att en dylik bestämmelse, vilken dock knappast torde komma i tillämpning vid de nu ifrågavarande verken, kunde innebära ett enligt kommitténs mening obehörigt gynnande av den, som icke är berättigad till semester, framför en med honom eljest jämförlig befattningshavare, vilken visserligen har semesterrätt men har denna begränsad till exempelvis tjugu dagar. Med hänsyn till det sagda har i förslaget icke upptagits något stadgande i berörda hänseende.

Beträffande det av kommittén i förevarande paragraf använda uttrycket »honom åliggande militär tjänstgöring» i stället för »värnplikt» hänvisas till vad därom anförts å sid. 106 i kommitténs betänkande angående gemensamt lönesystem m. m.

Den tjänstårsberäkning, varom nu är fråga, avser naturligen i allmänhet endast statstjänst. Där staten övertagit enskilt företag har emellertid staten i allmänhet utfäst sig att låta även tjänstgöring hos sådant företag öva inverkan vid bestämmande av pensions belopp.

Uttryckligt stadgande i sådan riktning återfinnes, såsom förut är nämnt, uti telegrafverkets avlöningsreglementes pensionsbestämmelser. Även uti föreliggande förslag har en föreskrift i sådant syfte intagits, varvid emellertid förutsatts, att undantag från nämnda föreskrift skall i särskilda fall kunna stadgas.

Sista stycket av förevarande moment innehåller förbud mot dubbel beräkning av tjänstår annat än under viss förutsättning. Stadgandet är hämtat från den civila pensionslagen, dock med en mindre redaktionell ändring.

I anslutning till vad förut i detta betänkande (sid. 30—31) uttalats, har i 20 § 2 mom. föreskrivits, att avgiftsår beräknas för tid, under vilken tjänsteman erlagt avgift till fond, anstalt eller kassa för pensionering av i statens tjänst anställd ordinarie eller icke-ordinarie personal. 20 § 2 mom.

I 21 § angivas de olika fall, då tjänsteman vid avgång från tjänsten blir berättigad till tjänstepension, och får kommittén beträffande de principer, som kommit till uttryck uti stadgandena i denna paragraf, hänvisa till vad som anförts å sid. 32—34. 21 §.

Den rätt till tjänstepension, som enligt 21 § i förslaget skulle tillkomma tjänsteman vid avgång från tjänsten, måste givetvis motsvaras av *skyldighet* att, då förutsättningarna för nämnda rätt äro uppfyllda, avgå från sin befattning. 22 § 1 mom.

Dylik skyldighet inträder sålunda, bland annat, då tjänstemannen vid uppnådd pensionsålder blir berättigad till tjänstepension. Men även i det fall att tjänstemannen vid pensionsålderns inträde på grund av alltför kort tjänstetid icke är berättigad till tjänstepension måste, såsom ock för närvarande gäller, enahanda skyldighet att lämna tjänsten stadgas. Erinras må emellertid, att sådan tjänsteman enligt de av kommittén i 12 § föreslagna bestämmelserna kan erhålla pension från pensionsförsäkringsfonden. Skyldigheten att avgå vid uppnåendet av pensionsåldern bör emellertid icke vara ovillkorlig, utan synes det vara lämpligt att fortfarande såsom hittills möjlighet må kunna förefinnas att låta anstå med avskedet, därest och så länge tjänstemannen provas kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till och med den månad, under vilken han fyller sjuttio år.

Bestämmelser uti nu angivna hänseenden äro föreslagna i 22 § 1 mom.

22 § 2 mom.

I 22 § 2 mom. innehållas föreskrifter om huru förfaras skall, då en tjänsteman, oaktat skyldighet att avgå inträtt för honom, icke själv söker avsked. Bestämmelser i sådant hänseende återfinnas i den civila pensionslagen jämte därtill hörande föreskrifter om verkställighet av samma lag samt i statens järnvägars pensionslag.

I anslutning till vad som gäller enligt den senare lagen har kommittén föreslagit, att entledigandet och prövningen av vederbörandes pensionsrätt skall, där Konungen tillsatt befattningen, ske av Konungen men eljest av verkets styrelse. Det har nämligen icke synts kommittén nödigt att, såsom i den civila pensionslagen stadgas, bestämmandet om dylik tjänstemans pension städse skall förbehållas Konungen.

23 § 1 mom.

De bestämmelser om ålderspension, som återfinnas i 23 § 1 mom., hava redan förut (sid. 35—37) i allt väsentligt behandlats. I detta sammanhang torde endast böra omförmälas, att, då kommittén under a) i detta moment för visst där omnämnt fall inskränkt sig till en hänvisning till de i 3 § av den civila pensionslagen givna stadganden, detta skett för att undvika att betunga lagtexten med vidlyftiga föreskrifter, vilka endast i sällsynta undantagsfall torde komma i tillämpning. Den åsyftade paragrafen i den civila pensionslagen är av följande lydelse:

»Såsom underlag för bestämmande av pensions belopp skall, där ej särskilt pensionsunderlag blivit i lönestaten fastställt, tjäna:

a) för tjänst, med vilken jämte lön tjänstgöringspenningar eller ortstillägg äro förenade, hela lönen;

b) för annan tjänst, två tredjedelar av lönen.

Vid beräkning av pensionsunderlag för tjänst, med vilken förmån av boställe, prebende, donation eller annan dylik förmån är förenad, skall lönen, därest den av sådan anledning minskats med ett belopp, som finnes i lönestaten angivet eller med ledning därav kan bestämmas, ökas med detta belopp.

Ej må för någon tjänst pensionsunderlag beräknas till högre belopp än sex tusen kronor.»

Då i förevarande lagförslag pensionsunderlagets belopp icke begränsats till 6,000 kronor, bör givetvis vid tillämpningen av nyssberörda föreskrifter i den civila pensionslagen undantag göras i fråga om stadgandet om dylik begränsning; och har föreskrift därom meddelats i nu omhandlade moment i förslaget.

Den i 23 § 2 mom. meddelade bestämmelsen beträffande hinder för tjänsteman, som vid uppnående av pensionsåldern icke kan räkna 10 tjänstår, att genom kvarstående i tjänsten utöver pensionsåldern förvärva rätt till ålderpension, är hämtad från nu för samtliga de ifrågasvarande verken gällande pensionsföreskrifter. Om sådan tjänstemans rätt till pension från pensionsförsäkringsfonden har förut erinrats. 23 § 2 mom.

Beträffande de i 24 och 25 §§ meddelade bestämmelserna rörande invalidpensions och sjukpensions belopp hänvisas till vad därom å sid. 37—40 anförts. 24 och 25 §§.

Såsom i motiveringen till 14 § 2 mom. omförmäls, erfordras för tillämpning av vissa bestämmelser i 4 kap. av förevarande lagförslag en uppdelning av tjänstepensionen i statspension och avgiftspension. Beträffande grunderna för denna uppdelning hänvisas till vad därom under 29 § här nedan anføres. 26 §.

För vinnande av att pensionsbelopp för konstituerade tjänstemän må per månad utgå med helt krontal, har i 27 § föreslagits bestämmelse om viss avrundning av det årliga pensionsbeloppet, där sådant är för ändamålet erforderligt. 27 §.

De närmare bestämmelserna rörande pensionsavgifternas belopp samt tiden för deras erläggande, vad angår konstituerade tjänstemän, innefattas i 28 §. Såsom motivering till dessa bestämmelser får kommittén åberopa vad därom anförts å sid. 18—25. 28 §.

I 4:e kapitlet föreslås stadganden om minskning eller indragning av pensionsbelopp, och avse dessa stadganden såväl i 2:a som 3:e kapitlet omförmälda tjänstemän. 4 kap.

I den civila pensionslagen är stadgat såsom regel, att pension enligt samma lag icke må förenas med lön eller pension för annan stats- 29 §.

tjänst, varvid dock tillika angivits en del undantag och inskränkningar beträffande nämnda regel.

De i 29 § i lagförslaget innefattade bestämmelserna i omförmälda hänseenden ansluta sig i sak till den civila pensionslagens berörda stadganden. Emellertid har den ändringen vidtagits, att där enligt den civila pensionslagen pension skall utgå med allenast en tredjedel av sitt ursprungliga belopp, i lagförslaget i stället föreskrivits, att endast »avgiftspension» må uppbäras. Avsikten är i bägge fallen, att pensionsstagare skall åtnjuta allenast så stor del av tjänstepensionen, som kan anses motsvara de av honom erlagda pensionsavgifterna. Visserligen har kommittén vid utarbetandet av föreliggande lagförslag utgått från att för konstituerad tjänsteman pensionsavgifterna skola täcka omkring en tredjedel av pensionskostnaden, men detta endast under förutsättning att tjänstemannen erlagt pensionsavgifter under trettio år. Innehar däremot vederbörande färre antal avgiftsår, täcka de erlagda avgifterna mindre del av pensionskostnaden än en tredjedel. Därest emellertid de i 23 § 1 mom. angivna grunderna för beräkning av ålderspension tillämpas och därvid hänsyn tages allenast till avgiftsår, torde det sålunda erhållna pensionsbeloppet få anses så vitt möjligt riktigt angiva värdet av de erlagda pensionsavgifterna. I enlighet härmed har i 26 § föreslagits bestämmelse rörande beräkandet av avgiftspension för konstituerade tjänstemän. Vad åter beträffar tjänstemän, som tillsätts genom förordnande, kan med hänsyn till tjänstepensionens konstruktion avgiftspensionen icke beräknas efter samma grunder som för de nyssnämnda tjänstemännen, utan har ett mera summariskt tillvägagångssätt måst användas. Avgiftspensionen har för den skull uti 14 § 2 mom. föreslagits skola utgöra en tredjedel av hela tjänstepensionen. För bägge kategorierna av tjänstemän har såsom »statspension» betecknats den del av tjänstepensionen, som sålunda icke skulle utgöra avgiftspension.

Genom användande av begreppen avgiftspension och statspension har särskilt det under b) i 29 § givna stadgandet erhållit en avfattning som formellt, ehuru knappast i sak, avsevärt skiljer sig från den, som tillämpats i den civila pensionslagen.

30 §.

I 30 § meddelas bestämmelse om minskning av tjänstepension, då pensionstagaren på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt föreskrift i 12 § i lagförslaget eller i reglemente för kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal äger uppbära pension från pensionsförsäkringsfonden. Motsvarande stadgande, som återfinnes i den civila pensionslagen och i reglementena för nyss-

nämnda kassor, tillkom i sammanhang med inrättandet av samma kassor.

I 31 § omhandlas påföljd i pensionshänseende för pensionstagare, som begått brottslig gärning eller gjort sig förfallen till lösdriveri. Den civila pensionslagen innehåller uti nämnda hänseende följande bestämmelse:

31 §.

»Har pensionstagare blivit dömd till straffpåföljd, vilken utesluter från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller, i stället för avsättning, till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen, skola, efter det sådant beslut vunnit laga kraft, två tredjedelar av pensionen anses förverkade och pension alltså utgå med endast en tredjedel av det ursprungliga beloppet.»

Stadganden av ungefär motsvarande innebörd hava i vederbörande pensionsförfattningar meddelats beträffande statens järnvägar och telegrafverket.

I pensionsbestämmelserna för i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal återfinnes däremot icke någon föreskrift av nämnda innehåll. I stället stadgas följande:

»Statspension utgår ej för tid, under vilken pensionsberättigad undergår frihetsstraff, som ej understiger en månad, eller är intagen å tvångsarbetsanstalt. Har den pensionsberättigade anhöriga, vilka för sitt uppehälle äro beroende av honom, må dem medgivnas rätt att under tiden uppbära pensionen.»

Ett likartat stadgande finnes i lagen om allmän pensionsförsäkring samt i det vid 1919 års lagtima riksdag antagna reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Enligt kommitténs mening böra i sak bägge de ifrågavarande stadgandena gälla jämte varandra. Skälen härför äro följande.

Då enligt 2 § av lagförslaget tjänstepension ej får åtnjutas av den, som blivit avsatt från tjänsten, bör ock en liknande påföljd drabba pensionstagare, vilken begått så groft brott, att detsamma skulle medfört avsättning, om han ännu varit i tjänst. Det är därvid att märka, att brottet till och med kan vara begånget under den tid befattningshavaren var i tjänst, ehuru det först efter avskedstagandet blivit lagfört. Då emellertid för det fall att tjänsteman blir avsatt de av honom erlagda pensionsavgifterna skulle användas för beredande åt honom av pension enligt pensionsförsäkringslagen, bör också pensionstagare, om vilken nu är fråga, icke berövas hela sin tjänstepension utan bibehållas vid den del av pensionen, som motsvarar pensionsavgifterna. Ett stadgande av antydda innebörd synes kommittén dock icke vara tillfyllest. Det måste nämligen anses oegentligt, att en pensionstagare, under det han på statens bekostnad underhålles å en straff- eller tvångsarbetsanstalt, skall äga åtnjuta tjänstepension även till den del, som bestrides uteslutande

av statsmedel. Fördenskull har kommittén jämväl upptagit den förut angivna föreskriften om indragning av statspension under nyss berörda förhållanden.

Det ovannämnda medgivandet att under pensionstagares vistelse å straff- eller tvångsarbetsanstalt anhörig, som för sitt uppehälle är beroende av honom, må kunna uppbära statspensionen, har kommittén ansett böra överföras till det föreliggande förslaget, ehuru med den jämkning att medgivande jämväl bör kunna avse allenast en del av statspensionen.

32 §. I 32 § angives påföljden för underlåtenhet att i rätt tid lyfta pensionsbelopp, och överensstämmer stadgandet i sak med nu för ifrågavarande verk i sådant hänseende gällande bestämmelser.

5 kap. Lagförslaget 5:e kapitel innehåller stadganden om lagens tillämplighet samt vissa övergångsbestämmelser.

33 §. I 1 § av lagförslaget har visserligen såsom allmän regel angivits, att lagens bestämmelser skola gälla en var ordinarie tjänsteman vid de ifrågavarande verken. Då enskilt företag övertages av staten, kunna emellertid i vissa fall sådana förhållanden föreligga, som göra det nödvändigt, att tjänstemän, som därvid övergå i statstjänst, undantagas från lagens tillämpning, exempelvis på grund av delägarskap i enskilda järnvägarnas pensionskassa. Stadgande i sådant hänseende har föreslagits i 33 §.

34 §. I 34 § angivas de tjänstemän, å vilka redan vid lagens ikraftträdande densamma icke skulle äga tillämpning.

Detta skulle i första hand gälla den, som då redan avgått från tjänsten. Visserligen föreligger framställning därom, att de nya pensionsbestämmelserna skulle tillämpas å de befattningshavare vid dessa verk, vilka redan blivit pensionerade. Om också utgående pensioner i allmänhet måste anses alldeles otillräckliga under nuvarande förhållanden, vilket även föranlett beviljandet av dyrtidstillägg å pensionerna, har kommittén likväl ur principiell synpunkt ansett det olämpligt att en förbättring av pensionsförhållandena sker i form av en dylik så att säga retroaktiv tillämpning av den nya lagen. Det torde jämväl böra uppmärksammas, hurusom stora svårigheter i många fall skulle uppstå att tillämpa den nya lagen å pensionärer, vilkas löne- och anställningsförhållanden under en mer eller mindre långt tillbaka i tiden liggande tjänstgöring varit reglerade efter helt andra principer än dem, som bliva gällande, då förevarande pensionslag avses skola träda i kraft.

Då emellertid frågan om förbättring av nu utgående pensioner måste anses synnerligen behjärtansvärd, synes det som om en särskild utredning, vilken lämpligen torde kunna omfatta statsförvaltningen i dess helhet, bör företagas rörande åtgärder i berörda syfte.

Från lagens tillämpning skulle vidare enligt förevarande paragraf undantagas tjänsteman, som tillhör äldre lönestat än den från och med den 1 juli 1920 gällande nya staten, detta i full överensstämmelse med föreskrift i 45 § av det gemensamma avlöningsreglementet. I sistberörda paragraf stadgas nämligen, att till tjänsteman, som före viss tidpunkt anmält, att han icke vill underkasta sig avlöningsreglementets villkor och bestämmelser, skola genom vederbörande avlöningsreglemente honom tillförsäkrade avlönings- och pensionsförmåner utgå enligt då gällande grunder.

Slutligen skulle från den nya pensionslagens tillämpning undantagas tjänsteman, vilken vid statens övertagande av enskild järnväg eller bandel övergått i statens järnvägars tjänst, men vid förevarande lags ikraftträdande icke var underkastad nu gällande pensionslag för statens järnvägar. Såsom längre fram i detta betänkande närmare kommer att omförmälas, har det nämligen befunnits erforderligt att för åtskilliga kategorier av dylika tjänstemän stadga särskilda pensionsbestämmelser, vilket även för framtiden torde vara lämpligt.

Innan kommittén lämnar behandlingen av förevarande paragraf, må erinras därom, att enligt berörda lag av den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar ytterligare grupper tjänstemän undantogs från samma lags tillämpning och att för en del av dem skulle gälla kungörelsen av samma dag med övergångsbestämmelser angående rätt till pension för vissa tjänstemän vid statens järnvägar. Enligt vad kommittén inhämtat från järnvägsstyrelsen finnes emellertid icke numera någon i tjänst varande befattningshavare, å vilken nämnda övergångsbestämmelser äga tillämpning, och behöver för denskull någon hänsyn till dessa bestämmelser icke tagas vid den nya pensionslagens avfattning.

Uti 35—40 §§ meddelas vissa övergångsbestämmelser till nu förevarande lag.

Distriktschefstjänsterna vid statens järnvägar bliva från och med den 1 juli 1920 ombildade från konstituerade tjänster till befattningar, som tillsättas genom förordnande på viss tid. Därest en konstituerad distriktschef från och med det nya avlöningsreglementets ikraftträdande erhåller förordnande såsom distriktschef, erfordras för tillämpning av 13 §

35 §.

2 mom. föreskrift, huru den förra distriktschefstjänsten skall i pensions-hänseende betraktas. Då sådan tjänst enligt ännu gällande avlöningsbestämmelser i fråga om avlöningen är närmast jämförlig med de till 20:e lönegraden nu hänfödda befattningar, torde densamma även beträffande pension skäligen böra likställas med sistnämnda befattningar. Därjämte bör för sådan distriktschef gälla den för motsvarande tjänst nu bestämda pensionsåldern av 65 år. Föreskrift av angivna innebörd har föreslagits uti 35 §.

36 §. Då vissa i 13 § 1 mom. omförmälda befattningar enligt nu gällande och tidigare avlöningsstater varit upptagna under benämningar, som icke återfinnas i nämnda paragraf, har, för undanröjande av varje tvekan, uti 36 § intagits uttryckligt stadgande därom, att vid tillämpningen av 14 § förordnanden å de sålunda olika benämnda befattningarna skola anses likställda med varandra.

37 §. Enligt 20 § 2 mom. i förslaget skall avgiftsår beräknas för tid, under vilken tjänsteman erlagt avgift till fond, anstalt eller kassa för pensionering av i statens tjänst anställd ordinarie eller icke-ordinarie personal. För nedan angivna i 37 § omhandlade fall har kommittén emellertid ansett sig böra föreslå, att jämväl viss annan tid må såsom avgiftsår tillgodoräknas vederbörande.

Innan den civila pensionslagen trädde i kraft med 1908 års ingång, hade sådana civila tjänstemän, som ej voro delägare i pensionsanstalt för egen pensionering, icke skyldighet att erlägga avgifter för dylik pensionering, även om för vissa befattningshavare, vilka under de närmaste åren därförut fått sina löner reglerade, gjorts förbehåll, att löntagare skulle vidkännas mot pensionsavgift svarande avdrag å avlöningen. Jämväl efter den civila pensionslagens ikraftträdande voro vissa uti 18 § av nämnda lag angivna tjänstinnehavare, å vilka lagen eljest hade tillämpning, befriade från pensionsavgifter. Enligt samma lag gjordes emellertid icke någon skillnad i pensionshänseende mellan å ena sidan dem, som sålunda vare sig före eller efter år 1908 varit befriade från erläggande av pensionsavgifter, och å andra sidan dem, som under hela sin ordinarie tjänstetid erlagt pensionsavgifter. Detta innebar alltså, att staten iklädde sig den ökade kostnad för pensionering av de förra, som föranleddes av de bristande pensionsavgifterna. Ävenledes må erinras, att ordinarie tjänstemän vid dåvarande Trollhätte kanal- och vattenverk, sedermera statens vattenfallsverk, intill 1914 års ingång voro undantagna från den civila pensionslagens tillämplighet, men att de det oaktat genom särskild författning voro tillförsäkrade rätt till pension, dock mot skyldighet att vidkännas vissa avdrag å avlöningen.

Det synes kommittén billigt, att icke heller enligt de nu ifrågasatta pensionsbestämmelserna den omständigheten, att en tjänsteman under någon del av sin tjänstetid i ordinarie befattning icke varit skyldig erlägga pensionsavgifter, skall föras honom till last i pensionshänseende. För sådant ändamål torde tjänsteman, om vilken nu är fråga, böra medgivas rätt att såsom avgiftsår tillgodoräkna jämväl tid, varunder han utan att vara skyldig erlägga pensionsavgift för egen pensionering må hava innehaft ordinarie tjänst.

Jämväl för telegrafverkets vidkommande föreligga omständigheter, vilka för vissa av de nuvarande befattningshavarna vid nämnda verk betinga en förmånligare beräkning av avgiftsår än enligt den i 20 § 2 mom. angivna regeln. Enligt hittills gällande pensionsföreskrifter vid telegrafverket bestämmes, såsom förut antytts, den årliga pensionsavgiftens storlek med hänsyn bland annat till tjänstemannens levnadsålder, då han erhåller ordinarie anställning. Av vad som framgår av tidigare kommittébetänkanden rörande telegrafverkets pensionsförhållanden torde man kunna anse, att en, så att säga, normal pensionsavgift utgår för den, som erhåller ordinarie anställning vid 25 års ålder. Överstiger åldern 25 år, ökas den årliga pensionsavgiften efter försäkringstekniska grunder.

Ett undantag från nämnda regel gäller emellertid beträffande vissa befattningshavare vid verket. I sammanhang med uppförande å ordinarie stat från och med år 1908 av linjepersonalen beviljades ett numera slutamorterat anslag av telegrafverkets medel till telegrafverkets pensionsinrättning, varigenom de linjemästare, linjeförmän och reparatörer, som vid nämnda års ingång tillträdde ordinarie befattning, bereddes den förmånen, att pensionsavgiften till pensionsinrättningen fick så beräknas, som hade vederbörande alltifrån sitt första förordnande som linjeunderbefäl eller reparatör varit delägare i pensionsinrättningen. Härigenom kom alltså statsverket att bestrida den förhöjning av pensionsavgifterna, som rätteligen skulle beräknats med hänsyn till vissa befattningshavares relativt höga ålder vid ordinarieblivandet.

I fråga om verkets nuvarande personal torde sålunda det försäkringstekniska värdet vid pensionsålderns inträde av de under ordinarie-tiden erlagda årliga pensionsavgifterna — jämte i förekommande fall det nyssnämnda anslaget av statsmedel — få anses vara oberoende av den tidrymd, varunder avgifterna betalats.

Vad nu är sagt, gäller egentligen endast i fråga om den, som uppnått pensionsåldern, men då en stor del av tjänstemännen under längre tid erlagt sålunda beräknade avgifter och statsverket för viss linjepersonal redan trätt emellan, har kommittén — jämväl för att under-

lätta en uppgörelse angående statens övertagande av telegrafverkets pensionsinrättning — funnit sig böra föreslå, att de tjänstemän vid telegrafverket, vilka vid den nya pensionslagens ikraftträdande tillhöra telegrafverkets pensionsinrättning, må äga såsom avgiftsår tillgodoräkna sig även den tid, som kan hava förflutit från det vederbörande uppnått en levnadsålder av 25 år och intill dess han erhållit ordinarie befattning vid verket.

Enahanda förmån synes böra tillkomma jämväl viss personal, som varit anställd i tjänst hos aktiebolaget Stockholmstelefon men vid statens inköp den 1 juli 1918 av detta bolags anläggningar övergått i telegrafverkets tjänst. De av denna personal, vilka i egenskap av tjänstemän hos bolaget av s. k. första, andra eller tredje grad varit tillförsäkrade pension, blevo genom särskilt avtal i sammanhang med inköpet berättigade att i stället erhålla pension från telegrafverket enligt de för telegrafverkets tjänstemän gällande bestämmelser, därvid de skulle anses hava inträtt i telegrafverkets tjänst vid tiden för deras inträde i tjänst hos bolaget eller annat dotterbolag till Stockholms allmänna telefonaktiebolag. Såsom förutsättning härför bestämdes, att bolagets pensionskassa enligt av densamma utställda, räntebärande reverser erlade de avgifter, som enligt för telegrafverkets pensionsinrättning gällande grunder skulle hava av de ifrågavarande tjänstemännen erlagts från sistnämnda tidpunkt, om de då varit i telegrafverkets tjänst, till den 1 juli 1918, samt att tjänstemännen själva för tiden därefter erlade pensionsavgifter enligt samma grunder. Då således nu ifrågavarande personer i pensionshänseende intaga motsvarande ställning som övrig i verkets tjänst anställd personal, följer härav ock, att de böra i likhet med denna personal äga såsom avgiftsår tillgodoräkna sig den tid, som må hava förflutit från uppnåendet av 25 års ålder till tiden för ordinarieblivandet, vare sig detta, såsom för en mindre del av dem varit fallet, inträffat vid 1920 års ingång eller sker först senare, då tillfälle att vinna anställning å ordinarie stat yppas för dem.

En bestämmelse av likartad innebörd som den här ovan för telegrafverket ifrågasatta synes även erforderlig beträffande statens järnvägar. Enligt de pensionsbestämmelser vid sistnämnda verk, som gällde före ikraftträdandet den 1 januari 1911 av lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar, hade vederbörande tjänsteman att betala årsavgift med viss, på grund av hans ålder vid inträdet i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning en gång för alla bestämd procent av avlöningen, men ålåg det därjämte den, som vid erhållandet av ordinarie tjänst vid statens järnvägar fyllt 30 år, att erlagga retroaktivavgift, »motsvarande hela värdet av förmånen att icke behöva erlagga högre årsavgifter» än de för honom sålunda bestämda.

Då erläggandet av nämnda retroaktivavgift icke fick såsom vid telegrafverket fördelas på hela tjänstetiden, var vid 1910 års pensionslags ikraftträdande en var dylik överårig tjänsteman att anse som hade han erlagt pensionsavgifter från 30 års ålder. Med hänsyn härtill och under åberopande i övrigt uti tillämpliga delar av vad här förut yttrats beträffande beräkning av avgiftsår för vissa tjänstemän vid telegrafverket, anser sig kommittén föra föreslå en bestämmelse av innehåll, att tjänsteman vid statens järnvägar, vilken erhållit ordinarie anställning vid nämnda verk före den 1 januari 1911, skall äga att såsom avgiftsår tillgodoräkna tid, som må hava förflutit från det han fyllt 30 år intill ordinarieblivandet.

Vad slutligen statens vattenfallsverk beträffar, påkallas jämväl för personal vid detta verk viss övergångsbestämmelse — jämte den här ovan först anförda — i fråga om beräkning av avgiftsår. På grund av utfästelser i kontrakt angående statens övertagande av företag tillhörande Nya Trollhätte kanalbolag samt Södertälje kanal- och slussverksaktiebolag hava de tjänstemän vid nämnda företag, som övergått i statstjänst, genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen tillförsäkrats rätt att såsom tjänstår i den mening, som i den civila pensionslagen sägs, tillgodoräkna sig jämväl tjänstgöring vid berörda enskilda företag. Tillika har sådan befattningshavare givetvis rätt att såsom tjänstår tillgodoräkna sig den tid han sedermera tjänstgjort efter statsinköpet men innan vederbörande verk blivit uppfört å ordinarie stat.

Enligt 20 § 1 mom. i lagförslaget skulle sådan tjänsteman visserligen kunna räkna tjänstår dels för sin tjänstgöring i statstjänst och dels för den tid, varunder han dessförinnan innehaft fast anställning vid det enskilda företaget. Däremot skulle han enligt 2 mom. av samma paragraf endast få räkna avgiftsår för den tid han erlagt pensionsavgift i sin egenskap av statstjänsteman eller alltså i regeln endast för tid, under vilken han innehaft ordinarie statstjänst. Då emellertid det förenämnda medgivandet uppenbarligen avsett, att tjänsteman, om vilken nu är fråga, icke skulle i pensionshänseende bliva sämre ställd än om hans anställning vid det enskilda företaget i alla hänseenden räknades så, som om han under samma tid tjänstgjort i statens tjänst, torde även beträffande beräkningen av avgiftsår en viss hänsyn böra tagas till hans anställning i enskild tjänst och därefter i statstjänst å extra stat.

För att dylik tjänsteman dock icke skall komma i bättre ställning än sådana befattningshavare, vilka haft hela sin tjänstgöring i statstjänst, bör förenämnda anställning icke i vidare mån räknas såsom avgiftsår, än densamma är att likställa med ordinarie tjänst. I förevarande para-

graf i lagförslaget har ock införts en övergångsbestämmelse av sådant innehåll.

38 §. Enligt de i 15 § och 28 § 2 mom. föreslagna bestämmelser rörande den tid, varunder tjänsteman har att erlægga pensionsavgifter, har nämnda tid begränsats att omfatta i regeln högst trettio år. Såsom en konsekvens av föreskrifterna i 37 § följer emellertid, att pensionsavgift bör anses hava blivit erlagd jämväl under tid, som enligt sistnämnda paragraf må tillgodoräknas honom såsom avgiftsår. Stadgande i sådant hänseende innehålles i 38 §.

39 §. Enligt 23 § 1 mom. i lagförslaget skall för tjänsteman, som under kortare tid än tre år innehaft den befattning, från vilken avgång äger rum, beloppet av hel pension utgöra medeltalet av de pensionsunderlag, vilka under de senast förflutna tre åren varit gällande för honom. Därest vid tillämpning av nyssberörda bestämmelse hänsyn skall tagas jämväl till pensionsunderlag för sådan tjänst vid något av ifrågavarande verk, som innehafts före den ifrågasatta lagens ikraftträdande, skall emellertid enligt 39 § i förslaget därvid så anses, som hade för nämnda tjänst gällt det pensionsunderlag, vilket enligt förevarande förslag är bestämt för samma eller närmast motsvarande befattning. Nämnda övergångsbestämmelse har synts kommittén erforderlig för att ej sådan tjänsteman, om vilken nu är fråga, skall komma i alltför ogynnsam ställning i förhållande till den, som under mer än tre år innehaft den tjänst, från vilken avgången äger rum. För den senare är nämligen det vid avgången gällande pensionsunderlaget bestämmande för pensions belopp, oavsett om reglering av pensionsunderlagets storlek ägt rum inom de tre sista åren. Meddelas icke en dylik övergångsbestämmelse skulle det till och med kunna inträffa, att en tjänsteman, som befordrats inom tre år före avgången, skulle erhålla lägre pension, än om han kvarstått i sin förra befattning, något som givetvis måste förebyggas.

40 §. Såsom en allmän regel vid löneregleringar gäller, att icke någon må genom tillämpningen av nya avlöningsbestämmelser vid övergång till ny stat lida minskning i de avlöningsförmåner vederbörande förut varit tillförsäkrad. Även i fråga om pension bör givetvis motsvarande regel gälla, och har i 40 § föreslagits bestämmelse i angivna syfte.

41 §. De närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för lagens tillämpning, torde böra meddelas av Konungen.

Bilaga:
Ålders-
förteckning.

I fråga om den såsom bilaga till lagförslaget fogade åldersförteckningen hänvisas till avdelningen »Pensionsåldrar».

VI. Pensionsåldrar.

Såsom i motiveringen till 19 § omförmäls, har i en särskild bilaga till lagförslaget angivits pensionsåldern för en var sådan befattning vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som tillsättes genom konstitutorial.

Innan kommittén närmare redogör för sitt i åldersförteckningen innefattade förslag, torde följande allmänna erinringar få göras.

*Allmänna
erinringar.*

För manliga befattningshavare tillämpas nu följande olika pensionsåldrar: vid postverket 65 och 67 år, vid telegrafverket 60, 65 och 67 år, vid statens järnvägar 60, 63, 65 och 67 år samt vid statens vattenfallsverk 62, 65 och 67 år. För kvinnliga befattningshavare är pensionsåldern nu 60 år med undantag för rikstelefonister, för vilka nämnda ålder är satt till 55 år.

Då enligt kommitténs förmenande icke föreligger någon anledning att vid en gemensam pensionsreglering för samtliga ifrågavarande verk bibehålla tvenne pensionsåldrar, som ligga varandra så nära som 62 och 63 år, har i lagförslaget icke upptagits någon pensionsålder av 62 år. Till följd härav har för åtskilliga befattningshavare vid statens vattenfallsverk, som nu hava en pensionsålder av 62 år, denna ålder föreslagits skola jämkas till 63 år, vilket sålunda icke är att uppfatta såsom en reell ändring. Samtliga övriga nu förekommande pensionsåldrar, nämligen 55, 60, 63, 65 och 67 år, hava däremot kommit till användning i förslaget.

Jämföras de av kommittén föreslagna pensionsåldrarna med de nu gällande, befinnes att, med ovån antydda jämkning, endast för ett mindre antal befattningsgrupper ändringar ansetts böra göras. Visserligen har uttalats önskvärdheten av en allmän, mera betydande sänkning av pensionsåldrarna särskilt för tjänstemän i mera ledande ställning med hänsyn till vikten av att hava dylika poster städse besatta med personer, som äro vid full vigör icke blott i kroppsligt utan även intellektuellt hänseende. Vid denna frågas bedömande anser kommittén emellertid följande synpunkter böra beaktas.

De mest krävande befattningarna tillsättas genom förordnande på viss tid, till följd varav avgång från dessa sker oberoende av uppnå-

endet av viss levnadsålder, och antalet av dylika befattningar har genom det nya avlöningsreglementet ej oväsentligt ökat. Beträffande övriga befattningar, vilka tillsättas genom konstitutorial, kommer visserligen avgången att i allmänhet ske först vid uppnående av pensionsåldern, men genom bestämmelsen i 21 § c) gives möjlighet att före pensionsåldern kunna pensionera den, som av exempelvis sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin befattning. Ej heller bör helt förbises den omständigheten att den genomsnittliga livslängden inom vårt land alltjämt ökas.

Med hänsyn till det sagda och då en mera allmän sänkning av pensionsåldrarna skulle föranleda statsverket betydligt ökade kostnader för pensioneringen samt för tjänstemännen medföra förhöjning av pensionsavgifterna, har kommittén, såsom redan nämnts, funnit de nuvarande pensionsåldrarna böra i huvudsak bibehållas oförändrade.

Vid den i det följande lämnade närmare redogörelsen för kommitténs förslag beträffande pensionsåldrarna angivas i allmänhet endast de fall, där avvikelse gjorts från vad nu i sådant hänseende gäller för lika benämnda eller eljest närmast motsvarande befattningar enligt hittillsvarande stater samt där fråga är om nyinrättade tjänster.

Första lönegraden.

*För manliga
tjänstemän
avsedda
befattningar.*

Vaktmästare hos generalpoststyrelsen lärar hittills såsom »postvaktbetjänt» ansetts hava en pensionsålder av 65 år. Då någon anledning icke föreligger att för sådan vaktmästare sätta lägre pensionsålder än vad som gäller för vaktmästare i allmänhet hos verkstyrelser, har för sådan vaktmästare — hädanefters benämnd expeditionsvakt — som tjänstgör hos generalpoststyrelsen, bestämts en pensionsålder av 67 år. För expeditionsvakt vid postkontor har däremot satts samma pensionsålder som för annan till lägre grader hörande postpersonal i trafiktjänst eller 65 år.

Av de till denna lönegrad hänförliga befattningar vid statens järnvägar hava för närvarande eldare å ångfärja, matros samt vagn- och stallkarl en pensionsålder av 65 år. Denna ålder har emellertid synts kommittén icke kunna bibehållas. Vad sålunda beträffar eldarbefattningarna å ångfärja, torde det utan vidare vara tydligt, att dessa med hänsyn till det ansträngande arbetet och de förhållanden, under vilka arbetet äger rum, icke kunna bestridas av personer i mera framskriden ålder. Kommittén har fördenskull för dessa befattningar satt den lägsta för manliga befattningshavare vid dessa verk nu förekommande pensions-

åldern nämligen 60 år. Då det arbete, som utföres av matros samt vagn- och stallkarl, icke torde fordra mindre kroppslig spänstighet än det, som åligger stationskarl, för vilken gäller en pensionsålder av 63 år, har kommittén ansett sig böra föreslå samma pensionsålder för samtliga ifrågavarande befattningshavare.

För expeditionsvakt vid statens vattenfallsverk har satts samma pensionsålder som för sådana tjänstemän i allmänhet eller 67 år. Den nuvarande pensionsåldern för vakt, 62 år, har av anledning, som förut angivits, jämkats till 63 år.

Andra lönegraden.

För den nyinrättade befattningen såsom förste stationsbiträde vid telegrafverket har satts en pensionsålder av 65 år eller samma som gäller för stationsbiträde.

De vid statens järnvägar likaledes nyinrättade trafikbiträdestjänsterna torde i fråga om pensionsålder böra likställas med stationskarlar, från vilka befattningar förenämnda tjänster utbrutits, och pensionsåldern alltså bestämmas till 63 år.

Tredje lönegraden.

Förste vaktmästare hos generalpoststyrelsen har likasom vaktmästare därstädes hittills ansetts i egenskap av »postvaktbetjänt» hava en pensionsålder av 65 år. För förste expeditionsvakt — såsom förste vaktmästare hädanefter skall benämnas — har emellertid nu, i likhet med vad som redan gäller motsvarande befattningshavare inom andra verk, pensionsåldern satts till 67 år.

För den vid statens vattenfallsverk nyinrättade befattningen såsom kanalförman har pensionsåldern bestämts lika som för andra förmans-tjänster vid detta verk eller till 65 år.

Fjärde lönegraden.

För manligt kontorsbiträde vid statens järnvägar är pensionsåldern 65 år, om vederbörande tillhör distrikt, men 67 år, om tjänstemannen är placerad hos järnvägsstyrelsen. Då kontorsbiträde vid distrikts trafikavdelning i stor utsträckning har verklig trafiktjänst, har för sådan befattningshavare bibehållits den lägre pensionsåldern. För övriga kontorsbiträden, vilka uteslutande hava expeditionsarbete, har satts en pensionsålder av 67 år.

För de vid statens vattenfallsverk nyinrättade manliga befattningarna såsom kontorsbiträden, vilka endast skulle utföra expeditjonsarbete, har satts en pensionsålder av 67 år. För maskinist och montör vid nämnda verk har den förut till 62 år bestämda pensionsåldern jämkats till 63 år.

Femte lönegraden.

De hittills i förste postiljonsgraden ställda befattningarna såsom bokbinderiförman och tryckeriförman hava bibehållits vid den för posttjänstemän i lägre grader i allmänhet fastställda pensionsåldern av 65 år.

Reparatör av 1:a graden vid telegrafverket har för närvarande samma pensionsålder som reparatör av 2:a graden därstädes, nämligen 60 år. Under det att den senare — vilken under benämningen reparatör hänföres till tredje lönegraden — har ytterarbete, bland annat reparationer å ledningar, har den förre, som i femte lönegraden uppförts såsom förste reparatör, uteslutande arbete inom telefonstationerna. Det förste reparatörerna sålunda åliggande arbetet fordrar visserligen en god synförmåga och möjlighet att taga sig fram i svårtillgängliga utrymmen, men kräver dock icke samma rörlighet och förmåga att under ofta ogynnsamma väderleksförhållanden utföra arbeten å ledningstolpar eller å andra dylika platser. Vid nu angivna förhållande har kommittén ansett en pensionsålder av 63 år böra kunna lämpligen bestämmas för förste reparatör.

För förste kontorsbiträde vid statens järnvägar är pensionsåldern nu 65 år. För den händelse dylika befattningar skulle komma att inrättas för uteslutande expeditionstjänst, torde emellertid för dem kunna bestämmas en pensionsålder av 67 år. I enlighet härmed har kommitténs förslag avfattats.

Den nyinrättade muddermästartjänsten vid statens vattenfallsverk har i fråga om pensionsåldern jämnställts med hittillsvarande förmansbefattningar vid verket, och har densamma fördenskull satts till 65 år. Slussmästartjänsterna, vilka hittills räknats till förmansbefattningar, hava bibehållits vid nyssnämnda pensionsålder. För fyrmästare, vilken befattning visserligen hittills hänförts till förmansgraden, har kommittén med hänsyn till arbetets i många fall krävande beskaffenhet ansett pensionsåldern böra bestämmas till 63 år.

Sjätte lönegraden.

För den till denna grad hörande nyinrättade befattningen såsom stationsmästare vid postverket har kommittén tänkt sig en pensionsålder av 67 år. Dessa tjänstemän, vilka skola vara föreståndare för vissa mindre postanstalter, torde nämligen kunna i avseende å arbetets art i viss mån likställas med postmästare, för vilka nämnda pensionsålder är

gällande. De ävenledes vid postverket nyinrättade tjänsterna såsom transportmästare, med åliggande att utöva överinseendet över de lokala transporter samt automobilparkerna i Stockholm och Göteborg, hava där-
emot synts kommittén kräva en pensionsålder av 65 år.

För de nyinrättade förrådsmästartjänsterna vid telegrafverket, vilka hittills bestritts av linjeförmän, torde kunna tillämpas samma pensions-
ålder, som gäller för förrådsmästare vid statens järnvägar, eller 65 år. Linjeför-
männen vid telegrafverket hava nu en pensionsålder av 60 år. Då emellertid dessa tjänstemän hava till huvudsakligt åliggande att
vara arbetsledare och i sådant hänseende äro likställda med exempel-
vis banmästare vid statens järnvägar, har det synts kommittén, som om
tillräcklig anledning icke förefunnes att för linjeförmännen fastställa
lägre pensionsålder än för banmästarna. Pensionsåldern för linjeförmän
har i enlighet härmed satts till 63 år. För radiotelegrafist är pensions-
åldern för närvarande bestämd till 65 år. Med hänsyn till de stora for-
dringar på en skarp hörselförmåga, som måste ställas på sådan tjänste-
man, har inom kommittén ifrågasatts en sänkning av pensionsåldern. Då
emellertid de tekniska anordningarna inom radiotelegrafen ännu knap-
past torde hava nått sin fulländning, synes ytterligare erfarenhet kunna
avvaktas, huruvida en lägre pensionsålder för radiotelegrafist må vara be-
hövlig; någon olägenhet härav torde icke behöva befaras, enär de nu-
varande innehavarna av befattningarna äro jämförelsevis unga.

För de nyinrättade vagngårdsmästarbefattningarna vid statens järn-
vägar har föreslagits den för underbefäl i allmänhet gällande pensions-
åldern av 65 år.

De nyinrättade förrådsmästartjänsterna vid statens vattenfallsverk
hava upptagits med samma pensionsålder som motsvarande befattningar
vid de övriga verken. För de likaledes nyinrättade förste montörstjän-
sterna har pensionsåldern satts till 63 år eller samma som för linjeför-
män vid telegrafverket, med vilka de i avseende å åligganden äro i viss
mån jämförliga. Schaktmästar- och trädgårdsmästartjänsterna, vilka hit-
tills bestritts av förmän av första graden, hava bibehållits vid en pen-
sionsålder av 65 år.

Sjunde lönegraden.

Den till denna grad hörande faktorstjänsten vid postverket har hittills
bestritts av en överpostiljon, för vilken befattning pensionsåldern är 65
år; någon ändring av nämnda ålder ifrågasattes icke nu.

Befattningarna såsom byggmästare och verkmästare vid statens
vattenfallsverk, vilka nu äro förmänstjänster av första graden, torde böra

bibehållas vid den för sistnämnda befattningar nu gällande pensionsåldern av 65 år. För förste maskinist, motsvarande nuvarande maskinist av första graden, har av förut angivet skäl pensionsåldern jämkats från 62 till 63 år.

Åttonde lönegraden.

Ritare vid telegrafverket har nu en pensionsålder av 67 år. Med hänsyn emellertid därtill, att av dessa tjänstemän måste krävas stor manuell färdighet och god synförmåga, torde det knappast vara lämpligt att sätta pensionsåldern högre än 65 år.

För samtliga telegrafassistenter är pensionsåldern för närvarande 65 år. Då emellertid de assistenter, vilka tjänstgöra å trafikdistriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, icke hava egentlig apparattjänst, utan utföra huvudsakligen byråarbete, synes pensionsåldern för dessa assistenter kunna höjas till 67 år, under det att övriga assistenter fortfarande torde böra bibehållas vid den lägre pensionsåldern av 65 år.

För kontorsskrivare och ritare vid statens järnvägar gäller för närvarande en pensionsålder av 67 år, då vederbörande är placerad hos järnvägstyrelsen, men eljest en pensionsålder av 65 år. Då för ifrågavarande tjänstemän arbetet torde vara ungefär ensartat, vare sig tjänstgöringen äger rum i styrelsen eller annorstädes, synes icke någon anledning föreligga att bibehålla en dylik skillnad. För kontorsskrivarna bör pensionsåldern kunna sättas till 67 år, under det att, av skäl som nyss anförts, pensionsåldern för ritare torde böra fastställas till 65 år.

Kontorsskrivarna vid statens vattenfallsverk, vilka motsvara nuvarande bokhållare av andra graden, hava bibehållits vid sin förutvarande pensionsålder av 67 år. För de nyinrättade maskinmästarbefattningarna har satts samma pensionsålder, 65 år, som nu gäller för exempelvis andre maskinist å ångfärja vid statens järnvägar. Pensionsåldern för de likaledes nyinrättade ritarbefattningarna vid statens vattenfallsverk har satts lika som för motsvarande befattningar vid telegrafverket och statens järnvägar. Beträffande stationsmästare och övermontör vid vattenfallsverket har endast vidtagits den förut omförmälda jämkningen från 62 till 63 år.

Nionde lönegraden.

Linjemästare och verkmästare vid telegrafverket hava nu en pensionsålder av 60 år. Då nämnda befattningshavare äro arbetsledare, synes en så låg pensionsålder icke vara erforderlig. Kommittén har med hänsyn härtill för linjemästare föreslagit en pensionsålder av 63 år. För verk-

mästare skulle visserligen en pensionsålder av 65 år kunna ifrågasättas, men har kommittén med hänsyn bland annat till den nuvarande låga pensionsåldern för dessa tjänstemän ansett sig böra för dem tillstyrka samma pensionsålder som för linjemästare eller sålunda 63 år.

Då den för överbanmästare nu gällande pensionsåldern av 65 år på sin tid bestämdes, hade samtliga dessa tjänstemän uteslutande expeditionstjänst. Sedan numera vissa överbanmästare förestå avdelning och sålunda hava krävande yttertjänst, torde för sådana överbanmästare böra bestämmas samma pensionsålder som för banmästare, eller 63 år.

Den vid statens vattenfallsverk nyinrättade befattningen såsom mätaretekniker synes i fråga om pensionsålder böra likställas med instrumentmakare och sålunda erhålla en pensionsålder av 65 år.

Tionde lönegraden.

För samtliga manliga bokhållare vid statens järnvägar bör enligt kommitténs mening gälla den för bokhållare hos järnvägsstyrelsen nu fastställda pensionsåldern av 67 år. Någon av arbetets art betingad anledning att, såsom nu är förhållandet, sätta en lägre pensionsålder för bokhållare vid distrikten synes nämligen icke förefinnas.

Elfte lönegraden.

För telegrafkommissare av klass 4, likasom för övriga telegrafstationsföreståndare, är pensionsåldern för närvarande bestämd till 65 år. Fråga har emellertid uppstått, huruvida ej för samtliga dessa befattningar borde kunna sättas samma pensionsålder som för postmästare eller 67 år, enär för bägge dessa kategorier av tjänster det huvudsakliga arbetet består i kontorsgöromål. Ehuru något hinder mot en dylik höjning av pensionsåldern icke synes kommittén föreligga i avseende å föreståndare för de större telegrafstationerna, synes detta dock ej kunna ske beträffande kommissarier av klass 4 och klass 3, enär dessa deltaga i apparattjänsten å vederbörande station. Dessa kommissarier böra för denskull bibehållas vid sin nuvarande pensionsålder, vilken är densamma som för annan manlig personal, som är sysselsatt med apparattjänst.

I fråga om förste bokhållare vid statens järnvägar göres för närvarande samma skillnad i avseende å pensionsåldern som beträffande bokhållare nämligen en ålder av 67 år vid tjänstgöring hos styrelsen och 65 år vid tjänstgöring å distrikt. I likhet med vad för bokhållare föreslagits torde samtliga förste bokhållare böra hava en pensionsålder

av 67 år. Förste telegrafist vid statens järnvägar har uteslutande kontorsarbete och deltagar icke i apparattjänst. Vid sådant förhållande torde hans pensionsålder kunna höjas från 65 till 67 år.

För kanalinspektör av klass 2 likasom för kanalinspektör av klass 1 gäller för närvarande en pensionsålder av 65 år. Då emellertid dessa befattningshavare till övervägande del hava att utföra kontorsarbete, synes kommittén icke tillräcklig anledning föreligga att sätta pensionsåldern lägre än till 67 år.

Tolfte lönegraden.

Ingenjörssassistent vid telegrafverket har nu en pensionsålder av 67 år. Enligt kommitténs mening bör emellertid icke en så hög pensionsålder gälla för sådana tjänstemän, vilka, såsom fallet är beträffande ingenjörssassistenter, hava till huvudsaklig uppgift att utföra tekniskt konstruktionsarbete med därtill hörande beräkningar. Pensionsåldern synes fördenskull böra sänkas till 65 år.

För samtliga kontrollörer vid telegrafverket gäller för närvarande en pensionsålder av 65 år. På sätt föreslagits i fråga om telegrafassistent, som tjänstgör hos styrelsen, torde även beträffande kontrollör med motsvarande tjänstgöring kunna sättas en pensionsålder av 67 år.

Underingenjör vid statens järnvägar, vilken tjänstgör hos järnvägsstyrelsen, har för närvarande en pensionsålder av 67 år, under det att övriga underingenjörer vid verket pensioneras vid 65 år. Av enahanda skäl, som anförts i fråga om ingenjörssassistent vid telegrafverket, torde pensionsåldern för samtliga underingenjörer böra fastställas till 65 år.

Trettonde lönegraden.

För innehavarna av de nyinrättade förrådsförvaltartjänsterna vid telegrafverket har kommittén, med hänsyn till att deras huvudsakliga uppgift torde bliva kontorsarbete, föreslagit en pensionsålder av 67 år.

Distriktskassör vid statens järnvägar har för närvarande en pensionsålder av 65 år. Då emellertid någon särskild anledning icke torde föreligga att sätta pensionsåldern lägre för denne tjänsteman än för andra kassörer, har kommittén för distriktskassör upptagit en pensionsålder av 67 år. För de nyinrättade revisorsbefattningarna hos järnvägsstyrelsen har kommittén föreslagit enahanda pensionsålder.

Beträffande höjningen av pensionsåldern för kanalinspektör av klass 1 är förut talat.

Fjortonde lönegraden.

För de nyinrättade avdelningsingenjörsbefattningarna vid telegrafverket, till vilka skulle höra kabelblocksarbeten, föreståndarskap för undersökningsavdelning m. m., har nu föreslagits en pensionsålder av 65 år. För den ävenledes nya befattningen såsom konstruktör torde, i anslutning till vad förut anförts beträffande ingenjörsassistent, böra stadgas en pensionsålder av 65 år. Med hänsyn därtill att inköpschef och kontorschef huvudsakligen hava kontorsarbete, har den nuvarande pensionsåldern 65 år höjts till 67 år. Den för telegrafkommissarie av klass 2 nu bestämda pensionsåldern av 65 år har av förut anford anledning föreslagits till 67 år.

För de till statens järnvägar hörande befattningarna såsom distriktskamrer, förrådsförvaltare och verkstadskamrer har pensionsåldern höjts från 65 till 67 år, på grund därav att ifrågavarande befattningshavare hava så gott som uteslutande kontorsarbete. Däremot har för den vid detta verk nyinrättade konstruktörsbefattningen satts en pensionsålder av 65 år, i likhet med vad som föreslagits för konstruktör vid telegrafverket.

Femtonde lönegraden.

För den vid telegrafverket nyinrättade befattningen såsom förrådskamrer har pensionsåldern bestämts till 67 år. Telegrafkommissarie av klass 1 B har fått pensionsåldern höjd till 67 år av under elfte lönegraden anført skäl. Då innehavarna av de nyinrättade överkontrollörsbefattningarna vid ifrågavarande verk skulle hava mera krävande tjänstgöring än förste kontrollörer vid verket, torde pensionsåldern för de förra icke kunna sättas högre än för de senare, vilka bibehållits vid sin nuvarande pensionsålder av 65 år.

Vid statens järnvägar har för sekreterarbefattningarna hittills varit bestämd en pensionsålder av 65 år. Såsom anledning till den lägre pensionsåldern för dessa tjänstemän — likasom ifråga om byråingenjör, förrådsintendent, förste byråingenjör, byrådirektör, överkontrollör, byråchef och förste byrådirektör — har tidigare åberopats, att dessa tjänstemän i allmänhet rekryterades ifrån eller övergingo till sådana befattningar vid distrikten, för vilka gällde en pensionsålder av 65 år. Beträffande samtliga nyssnämnda tjänstemän har emellertid kommittén icke kunnat finna berörda förhållande utgöra tillräckligt skäl för att sätta dem i annan ställning i fråga om pensionsåldern än övriga befattningshavare i högre grader inom verkens styrelser. Kommittén har förden skull upptagit sekreterare med en pensionsålder av 67 år.

Sextonde lönegraden.

De nuvarande linjeingenjörerna inom telegrafstyrelsen hava likasom linjeingenjörer vid lokalförvaltningen en pensionsålder av 65 år. Emedan icke de särskilda skäl, som tala för en lägre pensionsålder för sistnämnda linjeingenjörer, äro tillämpliga på nämnda styrelsetjänstemän, vilka hädanefter benämnas byråingenjörer, har kommittén för dem föreslagit en pensionsålder av 67 år. Om anledningen till höjningen av pensionsåldern för telegrafkommissarie av klass 1 A från 65 till 67 år är förut talat.

För byråingenjör hos järnvägsstyrelsen har, såsom förut blivit antytt, pensionsåldern ansetts böra höjas från 65 till 67 år.

Sjuttonde lönegraden.

För den nyinrättade förste intendentsbefattningen hos generalpoststyrelsen har pensionsåldern satts till 67 år.

Den hos telegrafstyrelsen nyinrättade tjänsten såsom förste sekreterare har upptagits med en pensionsålder av 67 år. Den vid telegrafverkets linjeförvaltning nyinrättade tjänsten såsom förste linjeingenjör är däremot av den beskaffenhet, att för densamma kräves enahanda rörlighet och spänstighet som i fråga om linjeingenjör därstädes, varför kommittén funnit, att för förstnämnda befattning bör sättas en pensionsålder av 65 år.

Distriktssekreterare ävensom förrådsintendent vid statens järnvägar hava hittills i egenskap av distriktstjänstemän haft en pensionsålder av 65 år. Tjänstgöringens beskaffenhet synes emellertid kommittén icke påfordra lägre pensionsålder än 67 år. För den till styrelsen hörande förste byråingenjörstjänsten har, såsom förut angivits, pensionsåldern ansetts böra höjas från 65 till 67 år. De nyinrättade förste sekreterarbefattningarna hava i fråga om pensionsåldern likställts med motsvarande befattningar hos telegrafstyrelsen.

Adertonde lönegraden.

För de nyinrättade byrådirektörsbefattningarna hos generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen har pensionsåldern satts till 67 år. Angående höjning av pensionsåldern för byrådirektör hos järnvägsstyrelsen från 65 till 67 år är förut talat.

Driftcheferna vid statens vattenfallsverk, vilka i allmänhet skola ersätta nuvarande driftingenjörer, hava bibehållits vid samma pensionsålder, som varit bestämd för dessa senare, eller 65 år.

Nittonde lönegraden.

För de vid telegrafverket nyinrättade trafikdirektörstjänsterna har satts en pensionsålder av 67 år, sålunda densamma som nu är bestämd för postdirektörstjänst. Den tämligen likartade tjänstgöringen synes nämligen kommittén väl försvara en dylik likställighet i fråga om pensionsåldern, ehuru yrkande gjorts om lägre pensionsålder för trafikdirektör.

Tjugonde lönegraden.

För befattningarna såsom telefondirektör och telegrafdirektör gäller nu en pensionsålder av 65 år. Såsom föreståndare för större telegrafstation bör, enligt vad förut sagts, telegrafdirektörs pensionsålder kunna höjas till 67 år, och synes samma pensionsålder kunna sättas jämväl för telefondirektör.

För byråchefs- och förste byrådirektörstjänsterna hos järnvägsstyrelsen har av förut angivet skäl pensionsåldern ansetts kunna höjas från 65 till 67 år.

Första—sjunde lönegraderna.

För samtliga kvinnliga befattningshavare vid de nu ifrågavarande verken gäller förnärvarande, såsom förut är nämnt, en pensionsålder av 60 år med undantag för rikstelefonister, vilka hava en pensionsålder av 55 år. Härutinnan har kommittén ansett sig icke böra föreslå någon ändring. Inom kommittén har visserligen ifrågasatts, huruvida ej pensionsåldern för rikstelefonister skulle kunna något höjas, men har detta från telegrafverkets sida med bestämdhet avstyrkts, enär det nämnda befattningshavare åliggande arbetet fordrade en synnerligen snabb uppfattningsförmåga och skarp hörsel, vilka egenskaper knappast kunde påräknas hos personer i mera framskriden ålder. Den låga pensionsåldern kan emellertid för dessa befattningshavare medföra olägenhet därutinnan, att, då befordringen till ordinarie tjänst för stora grupper av rikstelefonister, särskilt vid mindre stationer, torde kunna ske först efter uppnådda 26 års ålder, sådana befattningshavare icke komma att innehava trettio avgiftsår vid pensionsålderns inträde, vilket i sin ordning orsakar, att avkortning skulle ske å den del av tjänstepensionen, som utgör avgiftspension. Då rikstelefonisterna städse före befordringen innehaft extra tjänst vid verket såsom lokaltelefonister, landstelefonister eller extra ordinarie rikstelefonister, komma de däremot så gott som undantagslöst att

*För kvinnliga
tjänstemän
avsedda
befattningar.*

vid pensionsålderns uppnående hava minst trettio tjänstår, vadan den del av tjänstepensionen, som utgör statspension, i allmänhet bör kunna utgå till sitt fulla belopp. Emellertid skulle en anordning kunna tänkas, varigenom avgiftsåren i regeln komme att uppbringas till det för erhållande av hel avgiftspension föreskrivna antalet. Detta skulle nämligen bliva fallet, därest nyssnämnda icke-ordinarie telefonister ålades erlägga avgift till kassa för pensionering av icke-ordinarie personal vid telegrafverket från exempelvis 26 års ålder. Som emellertid kommittén endast torde hava att behandla frågan om den ordinarie personalens pensionsförhållanden, har kommittén ansett sig icke böra framlägga något direkt förslag i sådant hänseende, men synes spørgsmålet dock kunna förtjäna att göras till föremål för närmare överbägende.

Uti åldersförteckningen förekomma icke några tjänster hos vattenfallsstyrelsen, emedan frågan om denna styrelses uppförande på ordinarie stat vid 1919 års lagtima riksdag uppskjutits. Skulle emellertid dessa tjänster vid 1920 års riksdag uppföras å ordinarie stat, borde då givetvis även dessa upptagas i åldersförteckningen, och torde för dem enahanda pensionsålder kunna bestämmas, som av kommittén föreslagits för likabenämnda befattningar hos de andra verkens styrelser, eller 67 år.

I händelse av bifall till väckta förslag om inrättande vid statens järnvägar av befattningar såsom förste portvakt och stallgårdsmästare, torde dessa bägge befattningar böra uppföras i åldersförteckningen med en pensionsålder av 65 år.

VII. Förslag till lag angående rätt till tjänstepension
för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegraf-
verket, statens järnvägar och statens
vattenfallsverk.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

För en var ordinarie tjänsteman vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk skola i fråga om rätt till tjänstepension samt skyldighet att avgå från tjänsten gälla de i denna lag givna bestämmelser.

2 §.

Den, som avgår från tjänsten utan att vara skyldig därtill enligt bestämmelserna i denna lag, är icke berättigad till tjänstepension.

Tjänstepension må ej heller åtnjutas av den, som blivit avsatt från tjänsten, eller den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare.

3 §.

1. Tjänsteman skall såsom bidrag till kostnaden för beredande av tjänstepension erlägga pensionsavgift för tid och till belopp, som angivas i 15 § samt 18 och 28 §§.

Pensionsavgift erlägges månadsvis i efterskott genom avdrag å tjänstemannens avlöning eller, vad angår pensionerad befattningshavare, som avses i 13 § 1 mom., å honom tillkommande tjänstepension.

Är tjänstemannen på grund av tjänstledighet eller av annan anledning icke berättigad att uppbära någon avlöning för månaden eller förslår ej

utgående avlöningsbelopp, skall pensionsavgiften eller vad däri brister i stället kontant inbetalas. Försummas detta, skall det sålunda förfallna beloppet avdragas å hans därefter utfallande avlönings- eller tjänstepensionsbelopp. Kan så ej ske, skall genom vederbörande styrelses försorg beloppet utan föregående dom eller utslag utmätas.

2. Återbetalning av erlagda pensionsavgifter medgives ej i annan ordning än i denna lag sägs.

4 §.

Tjänstepension sökes hos styrelsen för det verk tjänstemannen tillhör, dock att pension för tjänsteman, som avses i 13 § 1 mom., sökes hos Konungen.

5 §.

Då pension beviljas, utfärdas pensionsbrev.

6 §.

Tjänstepension till belopp för år räknat, som angives i denna lag, utgår, där ej annorlunda i lagen stadgas, från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten äger rum, till och med den månad, under vilken pensionstagaren avlider eller pensionsrätten eljest upphör.

Utbetalning av pension sker månadsvis i efterskott från det verk, tjänstemannen vid avgången tillhörde.

7 §.

De i denna lag omförmälda pensionsavgifter ingå från tjänstemän vid postverket till postverkets pensionsfond, från tjänstemän vid telegrafverket till telegrafverkets pensionsfond, från tjänstemän vid statens järnvägar till statens järnvägars pensionsfond samt från tjänstemän vid statens vattenfallsverk till statens vattenfallsverks pensionsfond.

8 §.

Tjänstepension utgår av det verks medel, tjänstemannen vid avgången tillhörde. Gottgörelse skall emellertid beredas dessa medel från vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond med så stor del av kostnaden, som enligt vetenskaplig sannolikhetsberäkning finnes motsvara fondens

tillgångar och de stadgade pensionsavgifternas storlek. Sådan beräkning skall verkställas minst vart femte år och enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

9 §.

Pensionsfond, varom i 7 § förmäles, förvaltas enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

10 §.

Övergår tjänsteman till befattning vid annat verk, som avses i denna lag, skall sammanlagda beloppet av de av honom erlagda pensionsavgifter överföras från pensionsfonden vid det verk, han förut tillhörde, till pensionsfonden vid det verk, till vilket han övergår.

Vad nu är sagt gäller jämväl vid övergång till befattning vid annat statens verk, beträffande vilket föreskrift meddelats, att dylik överföring av pensionsavgifter skall äga rum vid övergång från nämnda verk till befattning, å vilken förevarande lag äger tillämpning.

11 §.

Därest tjänsteman övergår till befattning vid sådant statens verk, som icke avses i 10 §, och med inträdet i denna befattning är för- enad skyldighet att betala retroaktivavgift för egen pensionering, skall sammanlagda beloppet av de av honom erlagda pensionsavgifter, dock ej till högre belopp än det, vartill retroaktivavgiften uppgår, från vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond inbetalas till den myndig- het, som äger uppbära retroaktivavgiften.

12 §.

Upphör tjänsteman att innehava ordinarie anställning i statens tjänst och är han icke berättigad till tjänstepension enligt bestämmelserna i denna lag, skall, för beredande åt honom av pension jämlikt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, från vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond till pensionsstyrelsen inbetalas sammanlagda beloppet av de av honom erlagda pensionsavgifterna, i den mån desamma icke på grund av bestämmelserna i 10 eller 11 § blivit tagna i anspråk. Vad nu är sagt gäller dock ej i fråga om den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare.

2 kap. Tjänstepension för ordinarie tjänstemän, som tillsättas genom förordnande.

13 §.

1. För nedanstående ordinarie befattningar, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid, skola gälla följande tjänstepensionsunderlag:

generaldirektör	8,000 kronor
verkstadsdirektör vid telegrafverket	7,000 »
överdirektör och souschef, överdirektör, överingenjör vid statens järnvägar samt sådan distriktschef vid statens järnvägar, som vid tillträddandet av nämnda befattning icke innehade annan ordinarie tjänst vid statens järnvägar	7,000 »
överdirektör och kraftverksdirektör vid statens vattenfallsverk	7,000 »

2. För tjänsteman, vilken innehar förordnande såsom distriktschef vid statens järnvägar och vid tillträddandet av nämnda förordnande innehade sådan tjänst vid statens järnvägar, som avses i 3 kap. av denna lag, skall i pensionshänseende gälla vad för den tjänsten är stadgat i lagen.

14 §.

1. Har tjänsteman, som avses i 13 § 1 mom., under minst tolv år innehaft förordnande å befattning, varom i 13 § 1 eller 2 mom. sägs, eller har han, oavsett tjänstetidens längd, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, är han berättigad att vid avgång från tjänsten åtnjuta tjänstepension till samma belopp som det för honom vid avgången gällande pensionsunderlaget.

Därest i 13 § 1 mom. omförmäld tjänsteman, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen, avgår från tjänsten, antingen på grund av att förordnandet upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, så ock därest tjänstemannen eljest före berörda tid utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning, äger han uppbära tjänstepension till belopp, som med 1,000 kronor understiger det för befattningen gällande pensionsunderlaget.

2. Av tjänstepension, som omförmäles i 1 mom., anses två tredjedelar utgöra statspension och en tredjedel avgiftspension.

15 §.

Tjänsteman, som avses i 13 § 1 mom., skall erlägga pensionsavgift från och med den månad, under vilken han tillträder sin befattning, till och med den månad, under vilken han uppnår en levnadsålder av sextiofem år, även om han dessförinnan avgått från tjänsten med åtnjutande av tjänstepension, dock att pensionsavgift icke i något fall skall erläggas för längre tid än intill dess trettio år förflutit från ingången av den månad, varunder vederbörande tillträtt ordinarie anställning eller dessförinnan börjat erlägga avgift till kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal. Avgår tjänstemannen under sådana förhållanden, att han icke är berättigad till tjänstepension, eller avlider tjänstemannen före uppnådda sextiofem levnadsår, skall emellertid pensionsavgift icke erläggas för längre tid än till och med den dag, avgången eller dödsfallet ägt rum.

Pensionsavgiften utgör för år räknat 480 kronor, där pensionsunderlaget är bestämt till 8,000 kronor, och 420 kronor, där pensionsunderlaget är bestämt till 7,000 kronor.

16 §.

Befinnes tjänsteman, som avses i detta kapitel, före utgången av den tid erhållet förordnande gäller, vara till följd av olycksfall i tjänsten eller av sjukdom oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring eller har Konungen av annan anledning förklarat förordnandet skola upphöra, skall tjänstemannen vara skyldig avgå från befattningen; och skall i sammanhang med beslut om förordnandets upphörande frågan om hans rätt till pension avgöras.

3 kap. Tjänstepension för ordinarie tjänstemän, som tillsätts genom konstitutorial.

17 §.

1. För ordinarie befattningar, vilka tillsätts genom konstitutorial, skola gälla nedan angivna tjänstepensionsunderlag.

A. För befattningar, avsedda för manliga tjänstemän:

1:a lönegraden.....	1,644 kronor	11:e lönegraden.....	3,684 kronor
2:a »	1,716 »	12:e »	3,924 »
3:e »	1,824 »	13:e »	4,200 »
4:e »	1,920 »	14:e »	4,476 »
5:e »	2,160 »	15:e »	5,076 »
6:e »	2,436 »	16:e »	5,724 »
7:e »	2,844 »	17:e »	6,036 »
8:e »	3,036 »	18:e »	6,360 »
9:e »	3,240 »	19:e »	6,684 »
10:e »	3,444 »	20:e »	6,996 »

B. För befattningar, avsedda för kvinnliga tjänstemän:

1:a lönegraden.....	1,440 kronor	5:e lönegraden.....	2,256 kronor
2:a »	1,704 »	6:e »	2,676 »
3:e »	1,800 »	7:e »	3,204 »
4:e »	2,136 »		

2. Av de i mom. 1 angivna tjänstepensionsunderlag anses två tredjedelar utgöra statspensionsunderlag och en tredjedel avgiftspensionsunderlag.

18 §.

1. Varder tjänsteman utan något sitt förvållande förflyttad till befattning med lägre tjänstepensionsunderlag, skall han likväl bibehållas vid det tjänstepensionsunderlag, som vid förflyttningen var för honom gällande, och skall han jämväl hava att erlägga pensionsavgift beräknad efter den befattning, han vid förflyttningen tillhörde.

2. Har tjänsteman efter egen ansökning förflyttats till befattning med lägre tjänstepensionsunderlag eller har sådan förflyttning föranletts av något tjänstemannens förfarande i tjänsten, skall för honom gälla det för den lägre tjänsten bestämda statspensionsunderlaget, men skall i avseende å avgiftspensionsunderlag och honom åliggande pensionsavgift så anses, som om han kvarstode i den tjänst, varifrån förflyttningen ägt rum.

3. Nedflyttas befattning till lägre lönegrad och sänkes till följd därav det för tjänsten dittills gällande tjänstepensionsunderlaget, gäller för den, som då innehade densamma, vad i 1 mom. sägs.

19 §.

Med pensionsålder förstås i detta kapitel den levnadsålder, som för varje befattning finnes angiven i den vid denna lag fogade åldersförteckning.

Pensionsåldern skall anses inträda vid utgången av den månad, under vilken berörda levnadsålder uppnås.

20 §.

1. Tjänstår enligt detta kapitel beräknas för tid, under vilken tjänsteman efter fyllda aderton år i statens tjänst innehaft ordinarie eller extra ordinarie befattning eller annan anställning, som av verkets styrelse provas vara därmed jämförlig, eller bestritt förordnande å sådan tjänst eller ock varit delägare i kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal. Vid sådan tjänstårsberäkning skall avdrag göras för tid omfattande minst femton dagar i följd, under vilken ledighet från tjänsten ägt rum, dock icke för tid, varunder tjänsteman utan att tjänstgöra å sin befattning ägt uppbära oavkortad avlöning eller han eljest åtnjutit ledighet på grund av sjukdom, olycksfall i tjänsten eller offentligt uppdrag eller för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring eller för resa, som med vederbörligt tillstånd företagits till egen utbildning.

Har enskilt företag övertagits av staten, må, där ej Konungen annorledes bestämmer, tjänsteman, som vid sådant övertagande övergått till statstjänst, såsom tjänstår för erhållande av tjänstepension efter prövning av verkets styrelse tillgodoräknas jämväl tid, varunder han innehaft fast anställning vid nämnda företag.

I fråga om tjänstepension för den, som vid avgång från sin befattning erhållit pension för annan statstjänst, må därvid tillgodoräknat tjänstår ej ånyo beräknas, där sådant tjänstår icke på grund av annan tjänstgöring än den, på vilken den förra tjänstårsberäkningen grundats, må beräknas såsom tjänstår.

2. Avgiftsår enligt detta kapitel beräknas för tid, under vilken tjänsteman erlagt avgift till fond, anstalt eller kassa för pensionering av i statens tjänst anställd ordinarie eller icke-ordinarie personal.

21 §.

Rätt till tjänstepension vid avgång från tjänsten tillkommer:

- a) den, som uppnått för hans befattning stadgad pensionsålder, under förutsättning att han kan räkna minst tio tjänstår;
- b) den, som träffats av olycksfall i tjänsten, därest olycksfallet finnes för framtiden medföra oförmåga för tjänstemannen att behörigen sköta sin befattning och han ej heller av vederbörande styrelse prövas kunna lämpligen tjänstgöra i annan befattning vid verket; samt
- c) den, som icke uppnått pensionsåldern men dock kan räkna minst tio tjänstår, därest han till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin befattning och ej heller av vederbörande styrelse prövas kunna lämpligen tjänstgöra i annan befattning vid verket.

22 §.

1. Skyldighet att avgå från tjänsten inträder för tjänsteman:

a) då han uppnått den för hans befattning stadgade pensionsåldern, Konungen eller, där Konungen ej tillsatt befattningen, vederbörande styrelse likväl obetaget att låta anstå med avskedet, därest och så länge tjänstemannen prövas kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till och med den månad, varunder han fyller sjuttio år;

b) då han förklarats berättigad till pension enligt bestämmelserna i 21 § b) eller c).

2. Har tjänsteman, för vilken enligt 1 mom. a) av denna paragraf inträtt skyldighet att avgå från tjänsten, underlåtit att söka avsked eller har tjänsteman, å vilken bestämmelserna i 21 § b) eller c) äga tillämpning, icke själv sökt avsked, kan han jämväl utan därom gjord ansökan entledigas av Konungen eller, där Konungen ej tillsatt befattningen, av vederbörande styrelse, och skall i sammanhang därmed frågan om tjänstemannens rätt till pension avgöras.

23 §.

1. Beloppet av pension jämlikt 21 § a) (ålderspension) bestämmes enligt följande grunder:

a) Innehar tjänstemannen minst 30 tjänstår och har han tillika minst 30 avgiftsår, utgår *hel* pension. Denna utgör samma belopp, som summan av de för tjänstemannen vid tiden för hans avgång från tjänsten gällande statspensionsunderlag och avgiftspensionsunderlag. För tjänsteman, som under kortare tid än tre år innehaft den befattning, från vilken avgång äger rum, skall emellertid beloppet av *hel* pension utgöra medeltalet av de pensionsunderlag, vilka under de senast förflutna tre åren varit gällande för honom; och skall, därest sådan tjänsteman under någon del av nämnda tid, utan att tillika innehava tjänst, som i denna lag avses, innehaft annan statstjänst, med vilken rätt till pension är förenad, pensionsunderlag beräknas jämväl för den tid sådan tjänst innehafts och därvid tillämpas de i 3 § av lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 givna föreskrifter, dock utan däri stadgad begränsning av pensionsunderlagets belopp.

b) Uppgår antalet av tjänstår eller av avgiftsår icke till 30, utgår *avkortad* pension, vilken beräknas så, att densamma motsvarar beloppet av *hel* pension minskat med $\frac{1}{120}$ av statspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30, och med likaledes $\frac{1}{120}$ av avgiftspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet avgiftsår understiger 30.

2. Tjänsteman, vilken vid uppnående av pensionsåldern icke kan räkna 10 tjänstår och alltså då icke är berättigad till tjänstepension enligt 21 § a), må icke heller sedermera komma i åtnjutande av sådan, även om han på grund av stadgandet i 22 § 1 mom. tillåtes kvarstå i tjänsten efter pensionsålderns inträde.

24 §.

Pension jämlikt 21 § b) (invalidpension) utgår med beloppet av *hel* pension, så bestämd som i 23 § 1 mom. a) sägs.

25 §.

1. Beloppet av pension jämlikt 21 § c) (sjukpension) bestämmes enligt de i 23 § 1 mom. angivna grunder; dock utgår sådan pension med lägst sjuttiofem procent av *hel* pension.

2. Vid tillämpning av bestämmelsen i 1 mom. gäller den inskränkingen, att pensionen icke må i något fall överstiga den pension, som tjänstemannen skulle hava erhållit, därest han kvarstått i befattningen till pensionsålderns inträde.

26 §.

Av tjänstepension jämlikt detta kapitel anses såsom avgiftspension vad som enligt de i 23 § 1 mom. angivna grunder skulle utgå, därest hänsyn toges allenast till avgiftspensionsunderlaget och antalet avgiftsår; återstoden av samma tjänstepension anses såsom statspension.

27 §.

Därest vid beräkning av pensionsbelopp enligt grunderna i detta kapitel beloppet icke är i helt krontal jämnt delbart med tolv, skall det samma avrundas till närmast högre sålunda delbara tal.

28 §.

1. Tjänsteman, som avses i detta kapitel, skall erlägga *pensionsavgift* till nedan angivna belopp för år räknat:

A. Manliga tjänstemän.

1:a lönegraden	48 kronor	11:e lönegraden	174 kronor
2:a »	51 »	12:e »	192 »
3:e »	57 »	13:e »	213 »
4:e »	63 »	14:e »	234 »
5:e »	75 »	15:e »	279 »
6:e »	90 »	16:e »	330 »
7:e »	114 »	17:e »	354 »
8:e »	129 »	18:e »	378 »
9:e »	141 »	19:e »	399 »
10:e »	156 »	20:e »	420 »

B. Kvinnliga tjänstemän.

1:a lönegraden	78 kronor	5:e lönegraden	132 kronor
2:a »	93 »	6:e »	159 »
3:e »	102 »	7:e »	192 »
4:e »	123 »		

2. Pensionsavgift erlägges under trettio år, räknat från och med den månad, då vederbörande tillträtt ordinarie anställning eller dessförinnan börjat erlägga avgift till kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal, under iakttagande emellertid:

att den, som befordrats till befattning med högre pensionsunderlag, skall erlägga pensionsavgift under en tid av tre år från tillträdet av denna befattning, även om han på grund av förberörda bestämmelse eljest skolat vara befriad från erläggande av pensionsavgift, samt

att pensionsavgift icke i något fall skall erläggas för längre tid än till och med den dag, tjänstemannen avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

4 kap. Minskning eller indragning av pensionsbelopp.

29 §.

Tjänstepension för befattning, som avses i denna lag, må, även om de för erhållande av dylik pension föreskrivna villkor uppfyllts, icke förenas med lön eller pension för annan sådan befattning eller annan ordinarie statstjänst förutom i de fall och med de inskränkningar, som här nedan stadgas, nämligen:

a) den, som vid avgång från tjänsten åtnjuter lön för annan ordinarie statstjänst, må, för den tid lönen för den andra tjänsten åtnjutes, uppbära allenast den del av tjänstepensionen, som anses såsom avgiftspension; dock att, därest härigenom pension och lön tillsammans icke uppgå till beloppet av den tjänstepension, som eljest skolat åtnjutas för förstnämnda tjänst, nyssberörda avgiftspension må ökas med vad som motsvarar skillnaden;

b) den, som vid avgång från tjänsten åtnjuter pension för annan tjänst, som avses i denna lag, må uppbära avgiftspension för båda tjänsterna samt av de statspensioner, som eljest skolat utgå, den, som till beloppet är högre, eller, om bägge statspensionernas belopp äro lika, den ena av dem;

c) den, som vid avgång från tjänsten åtnjuter eller sedermera erhåller pension för statstjänst, å vilken denna lag icke äger tillämpning, må uppbära allenast avgiftspension för den förstnämnda tjänsten; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till beloppet av den tjänstepension, som eljest skolat utgå för först omnämnda tjänst, nyssberörda avgiftspension må ökas med vad som motsvarar skillnaden; samt

d) därest med tillämpning av de under a), b) och c) givna bestämmelser sammanlagda beloppet av lönen och pensionen eller av de båda pensionerna understiger tre tusen kronor, skall avdrag å pensionsbeloppet äga rum endast i den mån, som erfordras för att pensionen tillsammans med lönen eller den andra pensionen icke må överstiga tre tusen kronor.

30 §.

Om den, som är berättigad till tjänstepension enligt denna lag, tillika är berättigad till pension från pensionsförsäkringsfonden på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt föreskrift i denna lag eller i reglemente för kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal, räknas sistnämnda pension såsom del av den honom enligt denna lag tillkommande pension, vilken alltså skall minskas med det pensionsbelopp, som pensionstagaren sålunda äger utbekomma från pensionsförsäkringsfonden.

31 §.

1. Om pensionstagare undergår frihetsstraff, som omfattar minst en månad, eller är intagen å tvångsarbetsanstalt, må han för den tiden ej åtnjuta den del av tjänstepensionen, som anses såsom statspension.

Har pensionstagare blivit dömd till straffpåföljd, vilken utestänger från behörighet och rättigheter, som omförmålas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller, i stället för avsättning, till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen, må från och med månaden näst efter den, under vilken sådant beslut vunnit laga kraft, statspension ej utgå till honom.

2. Har pensionstagare, som avses i 1 mom., anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må styrelsen för det verk, från vilket pensionen utbetalas, kunna medgiva sådan anhörig rätt att för tid, varunder pensionstagaren undergår frihetsstraff eller är intagen å tvångsarbetsanstalt, uppbära statspensionen eller del därav.

32 §.

Pensionsbelopp, som icke uttagits inom tre år sedan det förfallit till betalning, är förverkat och tillfaller vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond, dock med rätt för verkets styrelse att, på därom gjord framställning, medgiva beloppets utbetalning.

5 kap. Lagens tillämplighet m. m.

33 §.

Från tillämpningen av denna lag kunna genom beslut av Konungen undantagas tjänstemän, vilka vid statens övertagande av enskilt företag övergått till tjänst vid något av de verk, som avses i lagen.

34 §.

Denna lag äger icke tillämpning å:

- a) den, som före denna lags ikraftträdande avgått från tjänsten,
- b) tjänsteman, som tillhör äldre lönestat än den från och med den 1 juli 1920 gällande, samt
- c) tjänsteman, vilken vid statens övertagande av enskild järnväg eller bandel övergått i statens järnvägars tjänst men vid denna lags ikraftträdande icke var underkastad lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar.

35 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 13 § 2 mom. skall beträffande den, som erhållit förordnande såsom distriktsschef vid statens järnvägar från och med den 1 juli 1920 och som omedelbart därförut varit innehavare av ordinarie distriktsschefstjänst, så anses som hade han vid tillträddandet av nämnda förordnande innehaft tjänst tillhörande 20:e lönegraden och med en pensionsålder av 65 år.

36 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 14 § skall med förordnande å befattning, som avses i 13 §, likställas före denna lags ikraftträdande innehaft förordnande å befattning såsom vattenfallsdirektör, överingenjör och chef för statens järnvägsbyggnader, överingenjör och chef för statens järnvägars huvudverkstäder, överingenjör vid Trollhätte kraftverk eller direktör vid statens kraftverksförvaltning.

37 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 20 § 2 mom. må nedan angivna tjänstemän äga såsom avgiftsår jämväl tillgodoräkna:

- a) tjänsteman, oavsett vilket verk han tillhör, den tid, varunder han, utan att vara skyldig erlägga pensionsavgift för egen pensionering, må hava innehaft ordinarie statstjänst;
- b) tjänsteman vid telegrafverket, vilken antingen vid denna lags ikraftträdande är delägare i telegrafverkets pensionsinrättning eller ock vid statens övertagande av aktiebolaget Stockholmstelefans anläggningar övergått i statstjänst och för vilken pensionsavgifter erlagts enligt de för nämnda pensionsinrättning gällande grunder, den tid, som må hava förflutit från det han uppnått en levnadsålder av tjugufem år och intill dess han erhållit ordinarie befattning vid verket;

c) tjänsteman vid statens järnvägar, vilken före den 1 januari 1911 erhållit ordinarie befattning vid verket, den tid, som må hava förflutit från det han uppnått en levnadsålder av trettio år och intill ordinarie-blivandet;

d) tjänsteman vid statens vattenfallsverk, vilken vid statens övertagande av företag tillhörande Nya Trollhätte kanalbolag eller Södertälje kanal- och slussverksaktiebolag övergått i statstjänst och som före denna lags ikraftträdande erhållit ordinarie anställning vid statens vattenfallsverk, den tid, varunder han innehaft sådan anställning vid vederbörande enskilda företag samt vid Trollhätte kanal- och vattenverk eller vid statens vattenfallsverk, som av vattenfallsstyrelsen provas jämförlig med ordinarie tjänst.

38 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 15 § och 28 § 2 mom. skall pensionsavgift anses vara erlagd jämväl under tid, som jämlikt 37 § må tillgodoräknas tjänsteman såsom avgiftsår.

39 §.

Därest vid tillämpning av de i 23 § 1 mom. angivna grunder hänsyn skall tagas jämväl till pensionsunderlag för sådan tjänst vid något av ifrågavarande verk, som innehafts före denna lags ikraftträdande, skall därvid så anses, som hade för nämnda tjänst gällt det pensionsunderlag, vilket enligt 17 § är bestämt för samma eller närmast motsvarande befattning.

40 §.

Därest tjänsteman, å vilken denna lag äger tillämpning, skulle vid avgång från tjänsten hava enligt de för honom vid lagens ikraftträdande gällande pensionsbestämmelser kommit i åtnjutande av högre pensionsbelopp än med tillämpning av stadgandena i förevarande lag, skall pensionen utgå med nämnda högre belopp.

41 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

Åldersförteckning,

angivande den i 19 § i lagen avsedda pensionsålder för en var sådan befattning vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som tillsättes genom konstitutorial.

A. För manliga tjänstemän avsedda befattningar.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
1	Brevbärare	65	Expeditionsvakt	67	Banvakt	63	Expeditionsvakt	67
	Expeditionsvakt	67 ¹⁾	Stationsbiträde	65	Eldare å ångfärja	60	Vakt	63
					Expeditionsvakt	67		
					Förrådsvakt	65		
					Ledningsvakt	63		
					Matros	63		
					Stationskarl	63		
					Vagn- och stallkarl	63		
2	Postiljon	65	Förste stationsbiträde	65	Maskin- och pannskötare	65	—	
					Maskinvakt å ångfärja	65		
					Portvakt	65		
					Rorgångare	65		
					Timmerman å ångfärja	65		
					Trafikbiträde	63		
					Vagnskötare	63		
3	Brevbärrarförman	65	Förste expeditionsvakt	67	Banförman	63	Förrådsförman	65
	Förste expeditionsvakt	67	Reparatör	60	Förrådsförman	65	Kanalförman	65
	Värdebrevbärare	65			Förste expeditionsvakt	67	Skogvaktare	65
					Lokomotiveldare	60		
					Reparatör	63		
					Trädgårdsförman	65		

¹⁾ För expeditionsvakt, som tjänstgör vid postkontor, är pensionsåldern 65 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
4	Förste postiljon	65	Stationsförman	65	Konduktör	63	Kontorsbiträde	67
					Kontorsbiträde	67 ¹⁾	Maskinist	63
					Maskinskötare å		Montör	63
					ångfärja	65		
					Stallförman	65		
					Stationsförman	63		
					Stationsmästare av			
					klass 7	65		
5	Bokbinderiförman Tryckeriförman Överpostiljon	65	Förste reparatör	63	Vagnförman	65		
					Bangårdsmästare	63	Fyrmästare	63
					Banmästare	63	Muddermästare	65
					Förste kontors- biträde	67 ¹⁾	Slussmästare	65
					Förste reparatör	63		
					Ledningsförman	63		
					Tågmästare	63		
					Verkstadsförman	65		
6	Stationsmästare Transportmästare	67 65	Förrådsmästare Linjeförman Radiotelegrafist	65 63 65	Förste banmästare	63	Befälhavare å bog- serbåt	65
					Lokomotivförare	60	Förrådsmästare	65
					Maskinist	65	Förste montör	63
					Stationsmästare av		Schaktmästare	65
					klass 6	65	Trädgårdsmästare	65
					Tredje maskinist å			
					ångfärja	65		
					Tredje styrman	65		
					Trädgårdsmästare	65		
					Vagngårdsmästare	65		
7	Faktor	65	—	—	—	—	Byggmästare	65
							Förste maskinist	63
							Reparationsmästare	65
							Verkstadsmästare	65

¹⁾ För kontorsbiträde eller förste kontorsbiträde, som tjänstgör vid distrikts trafikavdelning, är pensionsåldern 65 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
8	Postexpeditör	67	Förrådsbokhållare	65	Kontorsskrivare	67	Kontorsskrivare	67
			Materialförvaltare	65	Ledningsmästare	63	Maskinmästare	65
			Ritare	65	Ritare	65	Ritare	65
			Telegrafassistent	65 ¹⁾	Stationsskrivare	65	Stationsmästare	63
					Vagnmästare	65	Övermontör	63
					Verkstadsmästare	65		
9	—	—	Linjemästare	63	Andre maskinist å		Instrumentmakare	65
			Verkmästare	63	ångfärja	65	Mätaretekniker	65
					Andre styrman	65		
					Lokomotivmästare	65		
					Stationsinspektor av klass 4 B	65		
					Stationsmästare av klass 5	65		
10	Förste postexpeditör	67	Förste telegrafassistent	65	Bokhållare	67	Bokhållare	67
					Förste stationsskrivare	65	Driftverkmästare	65
11	Postmästare av klass 4	67	Telegrafkommissarie av klass 4	65	Förste bokhållare	67	Kanalinspektor av klass 2	67
					Förste telegrafist	67		
					Stationsinspektor av klass 4 A	65		
					Övermaskinist av klass 2	65		
12	Kontrollör Postmästare av klass 3	67	Ingenjörsassistent	65	Förste styrman av klass 2	65	—	
		67	Kontrollör	65 ¹⁾	Stationsinspektor av klass 3	65		
			Telegrafkommissarie av klass 3	65	Underingenjör	65		
					Underinspektor	65		
					Övermaskinist av klass 1	65		

¹⁾ För telegrafassistent eller kontrollör, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensions-
åldern 67 år.

²⁾ För överbanmästare, som förestår avdelning, är pensionsåldern 63 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
13	Aktuarie	67	Aktuarie	67	Aktuarie	67	Kanalinspektör av	
	Förrådsförvaltare	67	Förrådsförvaltare	67	Byråassistent	65	klass 1	67
	Notarie	67	Huvudkassör	67	Distriktskassör	67	Kassör	67
	Registrator	67	Notarie	67	Expeditionsföreståndare	65	Kontrollör	67
	Revisor	67	Revisor	67	Förste styrman av			
	Revisor och bokhållare	67			klass 1	65		
					Kassör	67		
14	Förste kontrollör	67	Avdelningsingenjör	65	Baninspektör	65	Kontorschef	67
	Postmästare av klass 2	67	Förste kontrollör	65	Distriktskamrer	67		
			Inköpschef	67	Elektroingenjör	65		
			Konstruktör	65	Förrådsförvaltare	67		
			Kontorschef	67	Konstruktör	65		
			Radiokommissarie	65	Maskininspektör	65		
			Telegrafkommissarie av klass 2	67	Stationsinspektör av klass 2	65		
15					Verkstadskamrer	67		
	Förste aktuarie	67	Förrådskamrer	67	Befälhavare av klass		—	—
	Intendent	67	Sekreterare	67	2 å ångfärja	65		
	Postmästare av klass 1	67	Telegrafkommissarie av klass 1 B	67	Förrådskontrollör	67		
	Sekreterare	67	Överkontrollör	65	Förste aktuarie	67		
	Överkontrollör	67			Förste kontrollör	67		
					Förste revisor	67		
					Intendent	67		
					Kamrer	67		
					Milkontrollör	67		
					Sekreterare	67		
					Stationsinspektör av klass 1	65		

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
16	Ombudsman	67	Byråingenjör	67	Baningenjör	65	Direktörsassistent vid kanalverk	65
	Överpostmästare	67	Kameralintendent	67	Befälhavare av klass			
			Linjeingenjör	65	1 å ångfärja	65		
			Telegrafkommissarie av klass 1 A	67	Byråingenjör	67		
					Chef för statistiska kontoret	67		
					Maskiningenjör	65		
					Signalingenjör	65		
					Telegrafingenjör	65		
					Trafikinspektör	65		
					Överinspektör	65		
17	Förste intendent	67	Förste byråingenjör	67	Distriktssekreterare	67	Direktörsassistent vid kraftverk	65
			Förste linjeingenjör	65	Förrådsintendent	67		
			Förste sekreterare	67	Förste baningenjör	65		
			Verkstadsingenjör	65	Förste byråingenjör	67		
					Förste maskin- ingenjör	65		
					Förste sekreterare	67		
					Förste trafikinspek- tör	65		
					Lantmätare	67		
					Överinspektör	65		
18	Byrådirektör	67	Byrådirektör	67	Arkitekt	67	Driftchef	65
					Byrådirektör	67		
					Ombudsman	67		
					Överkontrollör	67		
19	Postdirektör	67	Trafikdirektör	67	—	—	Kanaldirektör	65
20	Byråchef	67	Byråchef	67	Bandirektör	65	—	—
			Linjedirektör	65	Byråchef	67		
			Telefondirektör	67	Förste byrådirektör	67		
			Telegrafdirektör	67	Maskindirektör	65		
					Trafikdirektör	65		

B. För kvinnliga tjänstemän avsedda befattningar.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
1	Kontorsbiträde	60	Kontorsbiträde	60	Kontorsbiträde	60	Kontorsbiträde	60
2	Kanslibiträde	60	Kanslibiträde Rikstelefonist	60 55	Kanslibiträde	60	Kanslibiträde	60
3	—	—	Kassör	60	—	—	—	—
4	Postexpeditör	60	Kontorsskrivare Ritare Telegrafist Vaktföreståndare	60 60 60 60	Kontorsskrivare Ritare	60 60	Kontorsskrivare Ritare	60 60
5	Förste postexpeditör	60	Förste kassör Förste telegrafist Förste vaktföreståndare	60 60 60	Bokhållare	60	Bokhållare Kassör och bokhållare	60 60
6	Postmästare av klass 4	60	Telegrafkommissarie av klass 6	60	—	—	—	—
7	Postmästare av klass 3	60	Katalogredaktör Telegrafkommissarie av klass 5	60 60	—	—	—	—

VIII. Bestämmelser angående rätt till pension för
viss personal, som vid statens övertagande av
enskilda järnvägar eller bandelar övergått i
statens järnvägars tjänst.

Enligt 34 § av det föreliggande förslaget till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skall denna lag icke äga tillämpning å tjänsteman, vilken vid statens övertagande av enskild järnväg eller bandel övergått i statens järnvägars tjänst men vid berörda lags ikraftträdande icke var underkastad lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar.

De tjänstemän, som sålunda åsyftas, tillhöra följande olika kategorier:

1) tjänstemän, vilka förut varit anställda vid västkustbanan och som antingen kvarstå såsom delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa eller ock icke tillhört vare sig statens järnvägstrafiks pensionsinrättning eller enskilda järnvägarnas pensionskassa;

2) tjänstemän, vilka förut tillhört Malmö—Kontinentens järnväg och som kvarstå såsom delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa;

3) tjänstemän, vilka förut varit anställda vid vissa från Mora—Vänerns järnvägsaktiebolag övertagna bandelar och som icke inom av järnvägsstyrelsen föreskriven tid tillkännagivit sin önskan att de i lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar den 4 juli 1910 gällande grunder måtte å dem äga tillämpning;

4) tjänstemän, vilka förut varit anställda vid den från Gävle—Dala järnvägsaktiebolag övertagna bandelen Mora Noret—Orsa och vilka såsom delägare kvarstå i antingen Gävle—Dala järnvägsaktiebolags pensionsinrättning, understödsförening, eller Gävle—Dala järnvägs pensionskassa, understödsförening;

5) tjänstemän, vilka förut tillhört Orsa—Härjedalens järnväg och som samtliga kvarstå såsom delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa; samt

6) tjänstemän, vilka förut tillhört Höganäs—Mölle järnväg och som samtliga kvarstå såsom delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa.

I detta sammanhang må även omförmälas en grupp tjänstemän, som ehuru icke-ordinarie likväl hittills ansetts jämförliga med förut omförmälda ordinarie tjänstemän, nämligen sådana i Örebro—Köpings järnvägsaktiebolags tjänst förut anställda befattningshavare, vilka övergått i statens järnvägars tjänst, men på grund av relativt hög levnadsålder eller annan dylik anledning icke erhållit konstitutorial å innehavande befattningar.

Beträffande de under 1) omförmälda, västkustbanan förut tillhörande tjänstemän ävensom nyssnämnda befattningshavare, som förut varit i Örebro—Köpings järnvägsaktiebolags tjänst, beslutades vid 1902 års riksdag vissa bestämmelser om rätt för dem att vid avgång från statens järnvägars tjänst komma i åtnjutande av pension eller däremot svarande livränta.

Efter beslut vid 1913 års riksdag utfärdades genom kungl. brev den 13 juni 1913 förändrade bestämmelser i ämnet beträffande nyss angivna bägge kategorier av tjänstemän, varjämte i samma brev meddelades pensionsbestämmelser rörande de ovan under 2) omförmälda tjänstemän, som förut tillhört Malmö—Kontinentens järnväg.

Genom nämnda brev medgavs,

dels att — i stället för de fyllnadspensioner, som enligt medgivande av 1902 års riksdag skulle under viss förutsättning utgå till de västkustbanan förut tillhörande, i statens järnvägars tjänst sedermera anställda befattningshavare, som voro delaktiga i enskilda järnvägarnas pensionskassa — till en var av nämnda tjänstinnehavare, finge, därest beloppet av den pension, vederbörande vid avgång ur tjänsten vore berättigad att erhålla från bemälda pensionskassa, understege beloppet av den pension, han skulle med tillämpning av lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar hava erhållit av trafikmedel, om han såsom ordinarie tjänstår i statens järnvägars tjänst finge enligt grunder, som kunde av Kungl. Maj:t fastställas, tillgodoräkna sig sin sammanlagda ordinarie tjänstetid vid den enskilda järnvägen och statens järnvägar, efter avskedstagandet ur statens tjänst av trafikmedel utbetalas fyllnadspension, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan sagda båda pensionsbelopp;

dels att fyllnadspensioner enligt enahanda bestämmelser finge i förekommande fall utbetalas till de Malmö—Kontinentens järnväg förut tillhöriga, i statens järnvägars tjänst sedermera anställda tjänstinnehavare, som vore delaktiga i enskilda järnvägarnas pensionskassa;

dels att — i stället för de pensioner, som enligt medgivande av 1902 års riksdag skulle utgå till de västkustbanan förut tillhörande i statens järnvägars tjänst sedermera anställda befattningshavare, vilka vid nämnda tidpunkt icke tillhörde vare sig statens järnvägstrafiks pensionsinrättning eller enskilda järnvägarnas pensionskassa — till en var av nämnda tjänstinnehavare finge efter avskedstagandet av trafikmedel utbetalas pension motsvarande två tredjedelar av den pension, vederbörande skulle med tillämpning av förenämnda lag hava erhållit av trafikmedel, om han såsom ordinarie tjänstår i statens järnvägars tjänst finge enligt grunder, som kunde av Kungl. Maj:t fastställas, tillgodoräkna sig sin sammanlagda ordinarie tjänstetid vid den enskilda järnvägen och statens järnvägar;

dels ock — att i stället för de livräntor, som enligt medgivande av 1902 års riksdag skulle utgå till de i Örebro—Köpings järnvägsaktiebolags tjänst förut anställda befattningshavare, vilka övergått i statens järnvägars tjänst, men icke erhållit konstitutorial å innehavande befattningar — till en var av nämnda tjänstinnehavare finge efter avskedstagandet av trafikmedel utbetalas pension efter bestämmelser, motsvarande dem, som angivits i nästföregående stycke.

Anmärkas må, att av de i nämnda brev omförmälda, västkustbanan förut tillhörande befattningshavare, vilka icke tillhört vare sig statens järnvägstrafiks pensionsinrättning eller enskilda järnvägarnas pensionskassa, numera allenast en tjänsteman är i tjänst, nämligen vagn- och stallkarlen Sven Edvard Carlsson, samt att av de förenämnda, i Örebro—Köpings järnvägsaktiebolags tjänst förut anställda tjänstemän endast följande tre befattningshavare fortfarande tjänstgöra, nämligen stationsinspektoren Gustaf Ferdinand Elgstrand, bokhållaren Axel Ferdinand Elgstrand samt stationsmästaren Per Johan Lundqvist.

Genom kungl. brev den 24 januari 1914 fastställdes sedermera grunder, enligt vilka de i nyssnämnda kungl. brev den 13 juni 1913 omförmälda tjänstinnehavare finge för åtnjutande av fyllnadspension eller pension tillgodoräknas ordinarie tjänstetid vid enskild järnväg.

Då nämnda grunder ej äro av betydelse för kommitténs i det följande framlagda förslag, lämnas här icke någon närmare redogörelse för desamma.

Vad därefter beträffar de under 3) här ovan omförmälda befattningshavare, som vid statens inköp av Mora—Vänerns järnvägsaktiebolag tillhöriga bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, hava genom kungl.

brev den 21 december 1917 meddelats bestämmelser för pensionering av såväl nämnda personal som ock av samma personals efterlevande.

I nämnda brev förordnades, att sådan nu omförmäld tjänsteman, som före tidpunkt, vilken järnvägsstyrelsen ägde bestämma, tillkännagivit sin önskan, att de i lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar av den 4 juli 1910 gällande grunder å honom måtte äga tillämpning, finge vid avskedstagandet ur statens järnvägars tjänst utöver den pension, vartill han enligt nämnda lag och med beräkning av tjänstetid i statens järnvägars tjänst från och med den 1 januari 1917 vore berättigad, erhålla fyllnadspension av trafikmedel, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan nyssberörda pension och den pension, som han skulle hava erhållit, om han finge tillgodoräkna sig sin sammanlagda ordinarie tjänstetid i Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags tjänst och vid statens järnvägar såsom ordinarie tjänstår i statens järnvägars tjänst, beräknade i tillämpliga delar jämlikt de i förberörda kungl. brev den 24 januari 1914 fastställda grunder.

Därjämte förklarades, att annan i Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags tjänst förut anställd tjänsteman än ovan omförmälda finge vid avskedstagandet ur statens järnvägars tjänst erhålla pension enligt de för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa från och med den 1 mars 1915 gällande stadgar och med beräkning av avlöning i Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags tjänst enligt vid hans övergång i statens järnvägars tjänst med bolaget gällande löneavtal.

I sammanhang därmed förordnades, att, därest beloppet av sistnämnda pension skulle understiga den pension, vederbörande tjänsteman skulle jämlikt ovannämnda lag av den 4 juli 1910 hava erhållit, om han såsom ordinarie tjänstår i statens järnvägars tjänst, beräknade i tillämpliga delar enligt de i förberörda nådiga brev av den 24 januari 1914 angivna grunder, finge tillgodoräkna sig sin sammanlagda ordinarie tjänstetid i Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags tjänst och vid statens järnvägar, finge till honom efter avskedstagandet ur statens järnvägars tjänst utbetalas fyllnadspension, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan beloppen av förstnämnda båda pensioner.

Vidare meddelades vissa föreskrifter rörande pension till efterlevande efter tjänsteman, som den 1 januari 1917 övergått i statens järnvägars tjänst från Mora—Vänerns järnvägsaktiebolag.

Slutligen uppdrog Kungl. Maj:t åt järnvägsstyrelsen »att utfärda närmare bestämmelser beträffande huru stor del av den i stadgarna för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa bestämda pensionsavgiften, som

erlägges av tjänsteman, vilken önskar, att stadgandena i ovannämnda lag av den 4 juli 1910 skola tillämpas i fråga om hans egen pensionering och förenämnda understödsförenings stadgar för pensionering av hans efterlevande eller ock samma stadgar för hans egen pensionering och reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa för pensionering av hans efterlevande, skall anses belöpa i förra fallet på pensioneringen av hans efterlevande och i senare fallet på hans egen pensionering.»

Jämlikt de av järnvägsstyrelsen på grund av kungl. brevet den 21 december 1917 utfärdade bestämmelser skall tjänsteman, som valt pensionering för egen del enligt understödsförenings stadgar, erlägga 60 % av pensionsavgiften enligt nämnda stadgar. Övriga 40 % av pensionsavgiften anses nämligen utgöra avgift för änke- och pupillpensionering.

Det torde böra erinras, att den förenämnda understödsföreningen övertagits av statens järnvägar.

Vad angår sådana förut i Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags tjänst varande befattningshavare, vilka, på sätt i nyssnämnda kungl. brev den 21 december 1917 sägs, inom behörig tid tillkännagivit sin önskan, att 1910 års pensionslag måtte å dem äga tillämpning, är att märka, att dessa tjänstemän utan vidare skulle bliva underkastade den nu föreslagna nya pensionslagen. Då enligt nämnda lag tjänstär skulle få tillgodoräknas jämväl för den tid vederbörande innehaft fast anställning vid det enskilda företaget, skulle alltså för nu ifrågavarande tjänstemän icke erfordras några bestämmelser rörande tjänstepension utöver dem lagförslaget innehåller.

Vidkommande de under 4) här ovan upptagna vid bandelen Mora Noret—Orsa förut anställda befattningshavare, skola enligt kontrakt den 19 januari 1918 mellan järnvägsstyrelsen och direktionen för Gävle—Dala järnvägsaktiebolag fyra namngivna tjänstemän kvarstå såsom delägare i Gävle—Dala järnvägsaktiebolags pensionsinrättning, understödsförening, samt nio likaledes namngivna tjänstemän kvarstå såsom delägare i Gävle—Dala järnvägs pensionskassa, understödsförening, under det att återstående tjänstemän förklarats pensionsberättigade enligt lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar. Några bestämmelser om fyllnadspension av statsmedel finnas ännu icke meddelade.

I fråga om de ovan under 5) upptagna befattningshavare vid Orsa—Härjedalens järnväg, vilka övergått i statstjänst och som samtliga äro delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa, har föreskrivits, att de i förenämnda kungl. brev den 13 juni 1913 meddelade bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla även för dessa befattningshavare.

Vad slutligen beträffar de vid Höganäs—Mölle järnväg förut anställda befattningshavare, vilka med järnvägens övertagande av statens

järnvägar från och med den 1 januari 1920 övergått i statstjänst, äro de samtliga delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa. Även för dessa tjänstemän skola i tillämpliga delar gälla de i kungl. brevet den 13 juni 1913 givna föreskrifter.

I fråga om sådan tjänsteman, som vid statens förvärvande av enskilt företag övergått i statstjänst, har kommittén såsom förut är nämnt (sid. 30) ansett, att såsom tjänstår för erhållande av tjänstepension bör efter prövning av verkets styrelse få tillgodoräknas sådan tjänsteman jämväl tid, varunder han innehaft fast anställning vid det enskilda företaget; och har bestämmelse härom införts i 20 § 1 mom. av lagförslaget. Nämda bestämmelse skulle alltså medföra, att dylik tjänsteman icke komme i sämre läge beträffande den del av tjänstepensionen, som bestrides uteslutande av statsmedel, än om staten under hela den tid, tjänstemannen ägnat sin arbetskraft åt företaget, varit ägare av detsamma.

Vad nu är sagt avser naturligen endast den, som blir underkastad den nya pensionslagen, men torde i tillämpliga delar böra gälla jämväl för befattningshavare, vilken på ovan angivet sätt övergått i statstjänst, ehuru han på grund av innehavande delägarskap i enskild pensionsanstalt eller av liknande anledning anses böra undantagas från lagens tillämpning. Till denna kategori höra ovan omförmälda vid statens järnvägar numera anställda befattningshavare, som icke äro underkastade lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar och å vilka icke heller den nya pensionslagen skulle äga tillämpning.

Bland dessa befattningshavare tillhöra vissa icke någon enskild pensionsanstalt och hava hittills icke heller erlagt några avgifter för egen pensionering. Till denna grupp höra förenämnda vagn- och stallkarlen S. E. Carlsson samt stationsinspektoren G. F. Elgstrand, bokhållaren A. F. Elgstrand och stationsmästaren P. J. Lundqvist, vilka tre sistnämnda befattningshavare visserligen, såsom förut är nämnt, icke erhållit konstitutorial men dock i pensionshänseende ansetts likställda med ordinarie tjänstemän. Enligt kommitténs nyss angivna uppfattning skulle en var av dessa tjänstemän i nära anslutning till nu för dem gällande bestämmelser äga att vid avgången komma i åtnjutande av pension till belopp, motsvarande vad han skulle hava uppburit i pension, därest den föreslagna nya pensionslagen varit å honom tillämplig och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som betraktas såsom statspension.

För nämnda tjänstemän, likasom för övriga nu ifrågakvarande befattningshavare, skall givetvis i enlighet med förberörda stadgande i 20 § 1 mom. i lagförslaget vid pensionsbeloppets beräkning tagas i betraktande jämväl tjänstår, som infallit under den tid tjänstemannen tillhört det enskilda företaget.

Något olika ställer sig saken i fråga om sådana befattningshavare, vilka kvarstå såsom delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa, Gävle—Dala järnvägsaktiebolags pensionsinrättning eller Gävle—Dala järnvägs pensionskassa. Enligt gällande reglementen för dessa pensionsanstalter hava i regeln såväl tjänstemännen som vederbörande järnvägsförvaltning, i detta fall numera statens järnvägar, att bidraga till pensionskostnaden. Då sålunda en del av den från pensionsanstalten utgående pensionen kan anses motsvara de av tjänstemannen gjorda inbetalningarna, bör enligt kommitténs mening vid beräkning av den pension, tjänstemannen må erhålla från statsverket, hänsyn icke tagas till berörda del av pensionen från pensionsanstalten. Vad åter beträffar den återstående delen av den från pensionsanstalten utgående pensionen, kan denna del anses motsvara vad som enligt lagförslaget skulle utgöra statspension. Då emellertid sistnämnda del av pensionen från pensionsanstalten skulle till beloppet understiga vad tjänstemannen komme att uppbära i statspension, om den tilltänkta pensionslagen varit för honom gällande, bör han av statsmedel erhålla fyllnadspension till belopp motsvarande skillnaden. Härvid är emellertid att uppmärksamma, att en delägare i Gävle—Dala järnvägsaktiebolags pensionsinrättning icke är skyldig erlägga pensionsavgift, vadan därifrån utgående pension i sin helhet kan anses motsvara statspension.

För befattningshavare, som tillhör enskild pensionsanstalt, synes kommittén alltså böra tillämpas den regeln, att han, utöver den honom från vederbörande pensionsanstalt tillkommande pension, skall erhålla fyllnadspension från statens järnvägar till det belopp, varmed pensionen från pensionsanstalten, till den del densamma icke kan anses täckas av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifter, må understiga, vad han enligt den nu föreslagna pensionslagen skulle hava uppburit i pension, därest nämnda lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till statspensionen. Bestämmandet av huru stor del av pensionen från pensionsanstalten, som icke täckes av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifterna, torde lämpligen kunna anförtros järnvägsstyrelsen.

Samma regel torde även kunna tillämpas i fråga om befattningshavare, vilken äger uppbära pension från statens järnvägar enligt de för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa fastställda stadgar, varvid emellertid sålunda utgående pension får anses motsvara pension från en-

skild pensionsanstalt. Dylik tjänsteman skulle alltså vid avskedstagandet äga dels uppbära pension enligt nyssnämnda stadgar och dels erhålla fyllnadspension till det belopp, varmed förstberörda pension, till den del densamma icke kan anses täckas av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifterna, må understiga, vad han enligt den föreslagna pensionslagen skulle hava uppburit i pension, därest samma lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som betraktas såsom statspension.

I överensstämmelse med vad redan gäller, torde böra föreskrivas skyldighet för tjänsteman att såsom bidrag till kostnaden för beredande av pension enligt understödsföreningens stadgar till statens järnvägar erlägga pensionsavgift till belopp, som motsvarar 60 % av den enligt stadgarna bestämda pensionsavgift.

Likasom i fråga om tjänstemän, vilka skulle vara underkastade den nya pensionslagen, bör även för samtliga nu omhandlade befattningshavare rätten till pension betinga skyldighet för vederbörande att under vissa förutsättningar avgå från tjänsten. Enligt kommitténs mening böra de bestämmelser i sistberörda hänseende, som innefattas uti 22 § i lagförslaget, vara i tillämpliga delar gällande, i den mån ej andra föreskrifter meddelats i reglemente för vederbörande enskilda pensionsanstalt eller stadgarna för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa.

I överensstämmelse med de av kommittén sålunda angivna grunder har kommittén uppgjort följande

Förslag

till

bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst.

1 §.

Rätt till pension av statens järnvägars medel enligt dessa bestämmelser tillkommer nedan angivna tjänstemän, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst men vilka icke varit underkastade lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar, nämligen:

a) ordinarie tjänstemän, förut anställda vid västkustbanan, Malmö—Kontinentens järnväg, bandelen Mora Noret—Orsa, Orsa—Härjedalens

järnväg eller Höganäs—Mölle järnväg, vilka såsom delägare kvarstå i enskilda järnvägarnas pensionskassa eller i Gävle—Dala järnvägs pensionsinrättning, understödsförening, eller ock i Gävle—Dala järnvägs pensionskassa, understödsförening;

b) ordinarie tjänstemän, förut anställda hos Mora—Vänerns järnvägsaktiebolag, vilka icke inom av järnvägsstyrelsen föreskriven tid tillkännagivit sin önskan, att de i förenämnda lag angivna grunder måtte äga tillämpning å dem;

c) ordinarie vagn- och stallkarlen Sven Edvard Carlsson, vilken förut varit anställd vid västkustbanan, ävensom stationsinspektoren Gustaf Ferdinand Elgstrand, bokhållaren Axel Ferdinand Elgstrand och stationsmästaren Per Johan Lundqvist, vilka förut varit anställda i Örebro—Köpings järnvägsaktiebolags tjänst men icke erhållit konstitutorial å sina befattningar vid statens järnvägar.

Dessa bestämmelser gälla dock ej för den, som avgått från tjänsten före den 1 juli 1920.

2 §.

Tjänsteman, som avses i 1 § a), äger att efter avskedstagandet, utöver honom från vederbörande enskilda pensionsanstalt tillkommande pension, erhålla fyllnadspension från statens järnvägar till det belopp, varmed pensionen från pensionsanstalten, till den del densamma icke kan anses täckas av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifter, må understiga, vad han enligt lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skulle hava uppburit i pension, därest nämnda lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som enligt 26 § av samma lag betraktas såsom statspension.

Det ankommer på järnvägsstyrelsen att bestämma huru stor del av pensionen från vederbörande enskilda pensionsanstalt, som icke kan anses täckas av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifterna.

3 §.

Tjänsteman, som avses i 1 § b), äger att efter avskedstagandet uppbära pension från statens järnvägar enligt de för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa från och med den 1 mars 1915 gällande stadgar och med beräkning av avlöning i Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags tjänst

enligt det vid hans övergång i statens järnvägars tjänst med bolaget gällande löneavtal.

Såsom bidrag till kostnaden för beredande av nämnda pension skall tjänstemannen till statens järnvägar erlägga pensionsavgift motsvarande 60 procent av den enligt berörda stadgar bestämda pensionsavgift.

Därjämte är tjänsteman, om vilken nu är fråga, berättigad uppbära fyllnadspension från statens järnvägar enligt de i 2 § angivna grunder, varvid den i första stycket av förevarande paragraf omförmälda pension skall anses motsvara pension från enskild pensionsanstalt.

4 §.

Tjänsteman, som omförmäles i 1 § c), äger att efter avskedstagandet erhålla pension från statens järnvägar till belopp motsvarande vad han enligt lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skulle hava uppburit i pension, därest nämnda lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som enligt 26 § av samma lag betraktas såsom statspension.

5 §.

I fråga om skyldighet för tjänsteman, som avses i 1 § av förevarande bestämmelser, att avgå från tjänsten skall, i den mån ej för honom gällande reglemente för enskild pensionsanstalt eller stadgar för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägs pensions- samt änke- och pupillkassa annorledes föreskriva, i tillämpliga delar gälla vad i sådant hänseende stadgas uti lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

IX. Vissa författningsändringar, som påkallas av kommitténs förslag till pensionslag.

Ett bifall till kommitténs föreliggande förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk påkallar vissa ändringar i andra författningar.

Detta är sålunda fallet beträffande lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension. Från denna lags tillämpning måste nämligen undantagas tjänster vid postverket och statens vattenfallsverk, vilka skulle överflyttas till den nya lagen. Då kommittén har för avsikt att i särskilt yttrande föreslå undantagande från den civila pensionslagens tillämpning även av tjänster vid domänverket samt då jämväl andra ändringar tilläventyrs böra vid 1920 års riksdag företagas i avseende å nämnda lag, har kommittén icke ansett det lämpligt att i detta betänkande framlägga något utformat förslag till ändrad lydelse av de paragrafer i lagen, som beröra tjänster vid postverket och statens vattenfallsverk. Till ledning vid utarbetandet av förslag i ämnet meddelas emellertid här nedan antydningssvis de ändringar i den civila pensionslagen, som skulle föranledas av nu föreliggande lagförslag.

I 2 § av den civila pensionslagen skulle bland tjänster, å vilka lagen icke äger tillämpning, införas tjänster vid postverket och statens vattenfallsverk.

Ur 5 § skulle uteslutas där angivna befattningar vid postverket och statens vattenfallsverk.

Ur 6 § sista stycket skulle utgå orden »statens vattenfallsverk».

Ur 13 § första stycket skulle slutligen borttagas orden »i fråga om tjänst vid postverket hos generalpoststyrelsen».

I fråga om sådana tjänstemän vid postverket och statens vattenfallsverk, vilka icke övergå på den från och med den 1 juli 1920 gällande nya lönestaten, skulle emellertid på grund av stadgandet i 45 § i det gemensamma avlöningsreglementet den civila pensionslagens bestämmelser fortfarande bliva tillämpliga, dock att pensionsfonden för civila tjänst innehavare icke vidare skulle bestrida någon del av pensionerna.

I 7 § av den civila pensionslagen meddelas föreskrift om minskning av pension, som utgår enligt samma lag, för den händelse att pensions tagaren tillika är berättigad till pension på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt föreskrift i reglemente för kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal. Motsvarande föreskrift återfinnes även i 17 §§ av reglementena för nyssnämnda kassor.

Då enligt 12 § av förevarande lagförslag dylik inbetalning till pensionsstyrelsen skulle kunna äga rum jämväl för sådan ordinarie befattningshavare, å vilken lagförslaget skulle äga tillämpning, bör nyssberörda föreskrift i den civila pensionslagen och i de nämnda reglementena så ändras, att förut antydd minskning av pension jämväl äger rum, om vederbörande är berättigad till pension från pensionsförsäkringsfonden på grund av inbetalning jämlikt stadgande i lag angående rätt till

tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid de fyra nu ifrågavarande kommunikationsverken (jämför 30 § i lagförslaget).

I sammanhang med nyssberörda ändringar i den civila pensionslagen skulle jämväl sådana stadganden, som direkt avse postverket och statens vattenfallsverk, böra uteslutas ur dels 3 och 5 §§ av kungl. kungörelsen den 11 oktober 1907 med föreskrifter om verkställighet av nämnda lag (enligt den lydelse nämnda paragrafer erhållit genom kungl. kungörelse den 17 december 1914) dels ock kungl. kungörelsen den 17 december 1914 med föreskrifter angående de medel, av vilka pensioner, som jämlikt samma lag beviljats eller komma att beviljas, skola utgå m. m.

Vidare bör iakttagas, att, där gällande bestämmelser i instruktionerna för de fyra ifrågavarande kommunikationsverken icke skulle stå i överensstämmelse med de uti förevarande lagförslag innefattade stadganden, erforderlig revision av berörda instruktionsbestämmelser må verkställas.

Vad kommittén i 12 § av förevarande förslag till lag angående tjänstepension ifrågasatt skulle, såsom redan förut å sid. 41 omförmålt, betinga ett tillägg i § 5 mom. 2 av kungl. kungörelsen den 31 december 1917, angående anordnande av den i 34 § av pensionsförsäkringslagen omförmålda på frivilliga avgifter grundade försäkringen, av innehåll att eljest stadgat maximibelopp av avgifter för dylik försäkring icke skulle äga tillämpning å sådan inbetalning, som avses i förberörda 12 § av lagförslaget.

Såsom kommittén förut å sid. 43 antytt, torde gällande reglementen för kassor för pensionering av icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk böra förutom i nyss angivet hänseende framdeles undergå revision för att bringas i närmare överensstämmelse med den nu ifrågasatta pensionslagen för de ordinarie tjänstemännen vid bland annat nämnda verk.

Det är vidare att märka, att, ehuru den nu föreslagna lagen icke skulle avse änke- och pupillpensioneringen, densamma likväl skulle komma att föranleda vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande pensionering av efterlevande till tjänstemän vid kommunikationsverken.

Vad tjänstemän vid postverket och statens vattenfallsverk beträffar, tillhöra de i sådant hänseende civilstatens änke- och pupillkassa. Ehuru

nämnda kassa för närvarande omfattar så gott som uteslutande tjänstemän, vilka äro underkastade den civila pensionslagen, synes dock icke föreligga någon anledning att på grund av överförande av tjänstemännen vid postverket och statens vattenfallsverk till en ny tjänstepensionslag undantaga dem från delaktighet i nämnda kassa. Ut i § 4 mom. 1 i förnyade reglementet för kassan den 15 december 1916 stadgas emellertid, att tjänstinnehavares delaktighet i kassan är lika med en fjärdedel av det högsta pensionsunderlag, som för hans tjänst är bestämt enligt gällande lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, dock med viss angiven begränsning. Därest nu för postverkets och statens vattenfallsverks personal den föreslagna nya pensionslagen skulle bliva gällande, torde det visserligen icke kunna uppstå någon tvekan, att för dessa personalgrupper — om de icke undantagas från delaktighet i kassan — delaktighetsbeloppen skola beräknas efter de i den nya lagen upptagna tjänstepensionsunderlagen, om ock en reglementsändring i berörda hänseende lämpligen synes böra i sinom tid företagas. Vid omformuleringen av stadgandet ifråga bör dock uppmärksammas, att eventuella utbrytningar av ytterligare tjänstemannagrupper från den civila pensionslagen kunna komma att ske.

Vad därefter beträffar telegrafverkets änke- och pupillkassa, skulle ett upphörande av telegrafverkets pensionsinrättning föranleda, att vissa ändringar böra företagas i reglementet för nyssnämnda kassa, varjämte även i övrigt några mindre jämkningar däri skulle påkallas av den nya lagen.

Slutligen erfordras en omarbetning i vissa hänseenden av reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa. Då nämnda reglementes stadganden rörande beräknande av avgifter och pensioner äro grundade på hittills gällande avlöningsbestämmelser, skulle redan tillämpningen av det nya avlöningsreglementet böra föranleda en revision av nyssberörda stadganden. Det synes emellertid kunna ifrågasättas, huruvida ej därvid en sådan omläggning i fråga om beräkningen av avgifter och pensioner borde företagas, att denna grundades på de föreslagna tjänstepensionsunderlagen i stället för avlöningarna, vilket hittills varit fallet.

X. Kommitténs hemställan.

Under åberopande av vad förut i detta betänkande anförts hemställer kommunikationsverkens lönekommitté, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1920 års riksdag,

dels — under förutsättning att överenskommelse av här nedan angivet innehåll träffas om upphörande av telegrafverkets pensionsinrättning med utgången av juni månad 1920 — antaga det av kommittén upprättade förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

dels godkänna sådan överenskommelse med fullmäktige för delägarna i telegrafverkets pensionsinrättning, att den i 7 § av förenämnda förslag till lag omförmälda telegrafverkets pensionsfond skall övertaga bemälda pensionsinrättnings tillgångar och förpliktelser vid utgången av juni månad 1920, dock under villkor att av nämnda tillgångar till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter överlämnas ett belopp av 1,000,000 kronor att användas till ändamål, som av fullmäktige beslutas och som kunna av Kungl. Maj:t godkännas;

dels besluta,

att postverkets och statens vattenfallsverks andelar i pensionsfondens för civila tjänstinnehavare tillgångar samt däremot svarande förpliktelser vid utgången av juni månad 1920 skola övertagas av de i förberörda paragraf i lagförslaget likaledes omförmälda postverkets pensionsfond och statens vattenfallsverks pensionsfond samt

att pensionsfondens för tjänstemän vid statens järnvägar tillgångar och förpliktelser vid nyssberörda tidpunkt skola övertagas av den i samma paragraf ävenledes omförmälda statens järnvägars pensionsfond;

dels godkänna de av kommittén föreslagna bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst;

dels antaga de ändringar av vissa paragrafer i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, som finnas antydda under avdelningen IX av detta betänkande;

dels ock godkänna sådan ändring av 17 §§ i reglementena för telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks pensionskassor för pensionering av icke-ordinarie personal, som angivits under nyssnämnda avdelning IX av betänkandet.

Därest förut antydd överenskommelse med fullmäktige för delägarna i telegrafverkets pensionsinrättning angående upphörande av pensionsinrättningen icke skulle komma till stånd, anser dock kommittén, såsom å sid. 12 antytts, de i lagförslaget innefattade pensionsbestämmelserna böra tillämpas för tjänstemän vid de övriga ifrågavarande verken, varvid dock en mindre överarbetning av lagtexten skulle erfordras.

Bilaga 1.

Till Kommunikationsverkens lönekommitté.

Sedan inom kommunikationsverkens lönekommitté ifrågasatts, att, i samband med införande av likartade löne- och pensionsbestämmelser för kommunikationsverken, indraga telegrafverkets pensionsinrättning och i stället låta pensioner till f. d. befattningshavare vid telegrafverket utgå från en telegrafverkets pensionsfond, har åt undertecknad uppdragits att verkställa utredning angående beloppet av de pensionsinrättningens tillgångar, som i så fall böra överlätas till nämnda pensionsfond, och de, varöver pensionsinrättningen fritt bör kunna förfoga. Efter uppdragets fullgörande får jag meddela följande.

I en till kommittén överlämnad p. m. har jag framhållit, att den del av pensionsinrättningens tillgångar, som icke bör överlätas till den nya pensionsfonden utan varöver pensionsinrättningen fritt bör kunna förfoga, *dels* icke bör överstiga vad som återstår, sedan från värdet av pensionsinrättningens tillgångar jämte värdet av pensionsinrättningen tillkommande deläggareavgifter och bidrag av telegrafverket dragits värdet av pensionsinrättningens förpliktelser på grund av utgående och framtida pensioner, *dels* icke bör överstiga det belopp, varmed pensionsinrättningens tillgångar ökats genom av pensionsinrättningens direktion verkställda förmånliga penningeplaceringar. Till en början måste sålunda undersökas pensionsinrättningens ekonomiska ställning vid den tidpunkt, då den ifrågasatta överlåtelsen kan tänkas genomförd. Då det material, som stått till mitt förfogande, avser den 1 januari 1919, har jag först undersökt pensionsinrättningens ställning vid denna tidpunkt, varefter jag verkställt en särskild kalkyl för att utröna, vilken förändring det erhållna resultatet skulle undergå, därest ställningen beräknats den 1 juli 1920, vid vilken tidpunkt jag förutsätter, att överlåtelsen skulle äga rum.

I. Undersökning av telegrafverkets pensionsinrättnings ställning den 1 januari 1919.

1. Material.

Undersökningen är baserad på följande statistiska uppgifter, hänförande sig till den 1 januari 1919.

För varje delägare: födelseår, tjänstegrad, år för tillträde av första ordinarie tjänst vid telegrafverket ävensom nu innehavande tjänstegrad samt månadsavgift till pensionsinrättningen, (för delägare, som vid uppnådd pensionsålder icke erhåller hel pension eller som tillhör äldre pensionsstat, dessutom pension från pensionsinrättningen).

För varje pensionstagare: födelseår och pension från pensionsinrättningen.

Uppgifterna omfatta 214 pensionstagare och 3 308 delägare förutom kamrern och assistenten hos pensionsinrättningen.

Delägarnas fördelning efter tjänstegrad framgår av efterföljande tabell, som även innehåller uppgift om pensionsunderlag enligt gällande avlöningsreglemente, pension från pensionsinrättningen och pensionsålder.

T j ä n s t e g r a d .	Antal delägare.	Pensions- underlag.	Pension från pensions- inrätt- ningen.	Pensions- ålder.
			Kr.	År.
Generaldirektör	1	6 000	4 588	67
Byråchef.....	4	5 850	4 388	67
Professor	—	5 850	4 388	67
Linjedirektör.....	7	5 250	3 938	65
Telefondirektör	2	5 250	3 938	65
Telegrafdirektör, 1 gr.	1	5 250	3 938	65
Byråtjänsteman, 1 gr.	10	4 850	3 638	67
Telegrafdirektör, 2 gr.	3	4 850	3 638	65
Kommissarie, 1 gr.	16	4 450	3 338	65
Linjeingenjör	31	4 250	3 188	65
Verkstadsingenjör	3	4 250	3 188	65
Byråtjänsteman, 2 gr.	14	4 150	3 113	67

T j ä n s t e g r a d.	Antal delägare.	Pensions- underlag.	Pension från pensions- inrätt- ningen.	Pensions- ålder.
		Kr.	Kr.	År.
Kontorschef	1	4 150	3 113	65
Inköpschef.....	1	3 850	2 888	65
Kontrollör, 1 gr.....	9	3 850	2 888	65
Kommissarie, 2 gr.....	16	3 850	2 888	65
Radiokommissarie	5	3 850	2 888	65
Ingenjörssassistent	2	3 550	2 663	65
Kontrollör, 2 gr.....	40	3 550	2 663	65
Kommissarie, 3 gr.....	23	3 550	2 663	65
Kommissarie, 4 gr.....	13	3 250	2 438	65
Materialförvaltare	1	2 950	2 213	65
Assistent	132	2 950	2 213	65
Ritare	—	2 950	2 213	65
Verkmästare	4	2 750	2 063	60
Förrådsbokhållare	5	2 550	1 913	65
Linjemästare.....	49	2 150	1 613	60
Kommissarie, 5 gr.....	36	2 050	1 538	60
Katalogredaktör	1	1 850	1 110	60
Kommissarie, 6 gr.....	33	1 850	1 110	60
Linjeförman	125	1 750	1 050	60
Radiotelegrafist	19	1 750	1 050	65
Kassör, 1 gr.	11	1 750	1 050	60
Telegrafist.....	522	1 750	1 050	60
Kommissarie, 7 gr.....	8	1 750	1 050	60
Vaktföreståndare.....	149	1 750	1 050	60
Kassör, 2 gr.	32	1 550	930	60
Bokhållare.....	64	1 550	930	60
Kontorsskrivare	35	1 550	930	60
Reparatör	317	1 450	870	60
Stationsförman.....	17	1 450	870	65
Stationsbiträde.....	95	1 350	810	65
Vaktmästare	8	1 350	810	67
Rikstelefonist	1 443	1 350	810	55
Summa	3 308			

Den från pensionsinrättningen utgående pensionen utgör enligt gällande reglemente 75 % av pensionsunderlaget, där detta överstiger 1 900 kronor, och 60 % av pensionsunderlaget i övriga fall. Med hänsyn till att generaldirektörs pension utgår av telegrafverkets medel till den del den icke bestrides av pensionsinrättningen på grund av förutvarande delägareskap däri, har för generaldirektör räknats med samma pension som för byråchef. Följande pensionsinrättningens tjänstemän äro delägare med nedanstående pensioner och pensionsåldrar.

T j ä n s t e g r a d .	Antal delägare.	Pensionsunderlag. Kr.	Pension från pensionsinrättningen. Kr.	Pensionsålder. År.
Kamrer	1	4 850	4 850	67
Assistent (kvinnl.).....	1	1 550	1 550	60

Vissa av ovannämnda tjänstemän kvarstå emellertid å äldre pensionsstat. Dessa äro till antalet 22, nämligen 2 assistenter och 20 telegrafister. För de förra utgör pensionen från pensionsinrättningen 1 650 kronor, för de senare 720 kronor.

2. Beräkningsgrunder.

Till grund för beräkningarna bör läggas en dödlighetstabell, som icke visar högre dödlighet än den, som i framtiden kan förväntas bland pensionsinrättningens delägare och pensionstagare.

Vid en tidigare verkställd utredning av pensionsinrättningens ställning har jag tillämpat i fråga om manliga delägare och pensionstagare allmänna svenska dödlighetstabellen för män åren 1901—1910 och i fråga om kvinnliga delägare och pensionstagare motsvarande dödlighetstabell för kvinnor.

För att utröna, huruvida dessa dödlighetstabeller fortfarande äro i och för sig betryggande, har jag verkställt en jämförelse mellan verklig och enligt dessa dödlighetstabeller beräknad dödlighet bland pensionsinrättningens delägare och pensionstagare åren 1910—1918.

Å l d r a r.	Beräknat antal avlidna delägare och pensionstagare åren 1910—1918.		Verkligt antal avlidna delägare och pensionstagare åren 1910—1918.	
	Manliga.	Kvinnliga.	Manliga.	Kvinnliga.
20—29 år	8.7	28.2	7	14
30—39 "	17.3	20.8	15	17
40—49 "	18.3	8.9	20	6
50—59 "	11.9	7.5	23	10
60—69 "	7.2	10.5	9	9
70—79 "	9.2	5.7	30	7
80—89 "	9.1	0.6	18	3
Summa	81.7	82.2	122	66

Såsom av ovanstående tabell framgår, har antalet inträffade dödsfall bland manliga delägare och pensionstagare varit betydligt större än det beräknade. Tillämpning av den ifrågasatta dödlighetstabellen synes därför vad männen beträffar fullt betryggande. Vad åter kvinnliga delägare och pensionstagare angår, är antalet inträffade dödsfall mindre än det beräknade, speciellt bland yngre åldrar. Tager man emellertid i betraktande, att hänsyn vid beräkningarna ej toges till avgång av andra orsaker än dödsfall och att avgång på grund av giftermål eller övergång till annan verksamhet i avsevärd utsträckning förekommer bland de kvinnliga delägarna (sålunda hava under åren 1910—1918 avgått icke mindre än 427 kvinnliga delägare av andra orsaker än dödsfall eller pensionering), torde även vad kvinnorna beträffar tillämpning av den föreslagna dödlighetstabellen kunna väl försvaras.

Räntefoten bör icke väljas högre än vad som motsvarar den ränteavkastning, som pensionsinrättningen i framtiden kan påräkna å sina placeringar. Jag har vid denna liksom vid tidigare undersökning valt en räntefot av 4 %, vilket antagande, i betraktande av att pensionsinrättningens ränteavkastning i allmänhet överstigit 5 %, måste sägas innebära avsevärd trygghet.

Vid beräkning av framtida pension har hänsyn endast tagits till den pension delägaren äger rätt att uppbära på grund av uppnådd pensionsålder. Till den tidigare pension, som enligt gällande avlöningsreglemente kan utgå till tjänsteman, som på grund av sjukdom eller olycksfall blivit för framtiden oförmögen till tjänstgöring, har vid denna

undersökning ingen hänsyn behövt tagas, då sådan pension utgår av telegrafverkets medel i den mån den överstiger den reducerade ålderspension, som försäkringstekniskt motsvarar den tidigare pensionsåldern.

Vid vissa av efterföljande beräkningar erfordras kännedom om dels de åldrar, vid vilka inträde i pensionsinrättningen och befordran till tjänst med högre pensionsunderlag i medeltal äger rum, dels den ordning i vilken befordran från tjänst med lägre till tjänst med högre pensionsunderlag i allmänhet sker. För den skull har för varje tjänstegrad med ledning av erhållna uppgifter uträknats medelåldern vid utnämning. Resultatet av dessa beräkningar framgår av efterföljande tabell.

T j ä n s t e g r a d .	Medelålder vid utnämning. År.
Byråchef, professor	41
Linjedirektör	36
Telefondirektör, telegrafdirektör, 1 gr.	46
Byråtjänsteman, 1 gr.	39
Telegrafdirektör, 2 gr.	44
Kommissarie, 1 gr.	44
Linjeingenjör, verkstadsingenjör	32
Byråtjänsteman, 2 gr.	34
Kontorschef, inköpschef	37
Kontrollör, 1 gr., kommissarie, 2 gr.	41
Radiokommissarie	33
Ingenjörsassistent	32
Kontrollör, 2 gr., kommissarie, 3 gr.	37
Kommissarie, 4 gr.	37
Materialförvaltare	31
Assistent	24
Verkmästare	39
Förrådsbokhållare	37
Linjemästare	37
Kommissarie, 5 gr.	41
Katalogredaktör	41
Kommissarie, 6 gr.	37
Linjeförman	32
Radiotelegrafist	28

T j ä n s t e g r a d .	Medelålder vid utnämning. År.
Kassör, 1 gr.....	30
Telegrafist, kommissarie, 7 gr.	25
Vaktföreståndare	34
Kassör 2 gr., bokhållare	26
Kontorsskrivare	25
Reparatör	30
Stationsförman.....	33
Stationsbiträde.....	23
Vaktmästare	26
Rikstelefonist	27

Befordran från tjänst med lägre till tjänst med högre pensionsunderlag har antagits äga rum i följande ordning:

Byråtjänsteman, 2 gr. — byråtjänsteman, 1 gr. — byråchef;

Ingenjörssassistent — linjeingenjör — linjedirektör;

Assistent — kommissarie, 4 gr. — kontrollör, 2 gr. eller kommissarie, 3 gr. — kontrollör, 1 gr. eller kommissarie, 2 gr. — kommissarie, 1 gr. — telegrafdirektör, 2 gr. — telefondirektör eller telegrafdirektör, 1 gr.;

Assistent — radiokommissarie;

Reparatör — linjeförman — linjemästare;

Stationsbiträde — stationsförman;

Stationsbiträde — radiotelegrafist;

Telegrafist eller kommissarie, 7 gr. — kommissarie, 6 gr. — kommissarie, 5 gr.;

Kontorsskrivare — katalogredaktör;

Bokhållare eller kassör, 2 gr. — kassör, 1 gr.;

Rikstelefonist — vaktföreståndare.

All befordran antages äga rum vid ovannämnda medelåldrar. Sannolikheten α_y för tjänsteman tillhörande viss tjänstegrad (A) att vid uppnådd befordringsålder befordras till närmast högre tjänstegrad (B) kan då sättas lika med

$$\alpha_y = \frac{n \sum_{\nu=x}^{p-1} l_{\nu}}{(m+n) \sum_{\nu=x}^{p-1} l_{\nu}},$$

där m är antalet tjänster enligt gällande stat tillhörande tjänstegraden A, n är antalet tjänster tillhörande tjänstegraden B och högre tjänstegrader, till vilka befordran direkt eller indirekt sker från tjänstegraden A, x är medelåldern för utnämning till tjänstegraden A, y är motsvarande ålder för tjänstegraden B, p är den för tjänsterna gemensamma pensionsåldern och l_ν är antalet kvarlevande vid åldern ν enligt den tillämpade dödlighetstabellen. Hava tjänsterna A och B icke samma pensionsålder, såsom fallet är med rikstelefonist och vaktföreståndare, har befordringssannolikheten α_y beräknats enligt formeln

$$\alpha_y = \frac{n \sum_{\nu=x}^{p-1} l_\nu}{m \sum_{\nu=y}^{q-1} l_\nu + n \sum_{\nu=y}^{p-1} l_\nu},$$

där p betecknar pensionsåldern för tjänstegraden A och q är pensionsåldern för tjänstegraden B.

Dessa befordringssannolikheter hava befunnits vara, följande.

Tjänstegrad, från vilken befordran antages ske.	Tjänstegrad, till vilken befordran antages ske.	Befordrings-sannolikhet.
Byråttjänsteman, 2 gr.	Byråttjänsteman, 1 gr.	0.605
Byråttjänsteman, 1 gr.	Byråchef.	0.311
Ingenjörssassistent.	Linjeingenjör.	0.950
Linjeingenjör.	Linjedirektör.	0.214
Assistent.	Kommissarie, 4 gr.	0.720
Kommissarie, 4 gr.	{ Kontrollör, 2 gr. Kommissarie, 3 gr. }	0.866
Kontrollör, 2 gr.	Kontrollör, 1 gr.	0.509
Kommissarie, 3 gr.	Kommissarie, 2 gr.	
Kontrollör, 1 gr.	{ Kommissarie, 1 gr. Telegrafdirektör, 2 gr. }	0.545
Kommissarie, 2 gr.		
Kommissarie, 1 gr.	Telegrafdirektör, 2 gr.	0.273
Telegrafdirektör, 2 gr.	{ Telefondirektör. Telegrafdirektör, 1 gr. }	0.260
Assistent.	Radiokommissarie.	0.061

Tjänstegrad, från vilken befordran antages ske.	Tjänstegrad, till vilken befordran antages ske.	Befordrings-sannolikhet.
Reparatör	Linjeförman	0.326
Linjeförman	Linjemästare	0.334
Stationsbiträde	Stationsförman	0.206
Stationsbiträde	Radiotelegrafist.....	0.233
Telegrafist	} Kommissarie, 6 gr.	0.190
Kommissarie, 7 gr.		
Kommissarie, 6 gr.	Kommissarie, 5 gr.	0.585
Kontorsskrivare	Katalogredaktör	0.055
Bokhållare	} Kassör, 1 gr.	0.117
Kassör, 2 gr.		
Rikstelefonist.....	Vaktföreståndare	0.108

Vid beräkning av dessa befordringssannolikheter har, såsom av de tillämpade formlerna framgår, icke räknats med avgång av annan orsak än dödsfall eller pensionering. De faktiska befordringssannolikheterna äro därför större än vad de erhållna talen utvisa. Till denna högre befordringssannolikhet behöver emellertid givetvis ingen hänsyn tagas, alldenstund vid beräkningen av värdet av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande delägare ingen hänsyn tages till avgång av annan orsak än dödsfall.

3. Beräkning av värdet av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande delägare och pensionstagare.

För varje tjänstegrad, från vilken befordran till högre tjänstegrad antages äga rum, har uträknats kvantiteten

$$B = \alpha_1 (\triangle_1 P + \alpha_2 (\triangle_2 P + \alpha_3 (\dots))),$$

där α_1 är sannolikheten att vid uppnådd befordringsålder befordras till närmast högre tjänstegrad, α_2 är sannolikheten att från sistnämnda tjänstegrad befordras till närmast högre tjänstegrad, o. s. v. samt $\triangle_1 P$, $\triangle_2 P$, ... äro de genom befordringarna vunna ökningarna i från pensionsinrättningen utgående pensionsbelopp. För rikstelefonist har dock någon kvantitet B icke uträknats.

Kvantiteten B kan tydligen betecknas som den sannolika ökningen i från pensionsinrättningen utgående pension på grund av framtida befordringar. Beloppet därav framgår av efterföljande tabell.

T j ä n s t e g r a d .	B
Byråttjänsteman, 1 gr.	233
Telegrafdirektör, 2 gr.	78
Kommissarie, 1 gr.	103
Linjeingenjör	161
Byråttjänsteman, 2 gr.	459
Kontrollör, 1 gr., kommissarie, 2 gr.	301
Ingenjörssassistent	652
Kontrollör, 2 gr., kommissarie, 3 gr.	268
Kommissarie, 4 gr.	427
Assistent	511
Kommissarie, 6 gr.	250
Linjeförman	188
Telegrafist, kommissarie, 7 gr.	59
Kassör, 2 gr., bokhållare	14
Kontorsskrivare	10
Reparatör	120
Stationsbiträde	80

För assistent har hänsyn tagits till möjligheten att befordras såväl till kommissarie av 4:e graden som till radiokommissarie och för stationsbiträde har hänsyn tagits till möjligheten att befordras såväl till stationsförman som till radiotelegrafist.

Vid efterföljande beräkningar hava delägarna fördelats på följande fem grupper:

I.	Manliga delägare, pensionsberättigade vid 67 år.	
II.	»	» 65 »
III.	»	» 60 »
IV.	Kvinnliga	» 60 »
V.	»	» 55 »

För delägare tillhörande samma grupp och med samma födelseår hava därefter summerats dels framtida pension P från pensionsinrätt-

ningen på grund av innehavande tjänstegrad, dels kvantiteten B , den senare dock endast till så stort belopp, som antalet tjänstår vid uppnådd pensionsålder utgör del av det antal tjänstår, som erfordras för erhållande av hel pension.

Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande delägare på grund av innevarande tjänstegrad utgör för grupp I—IV

$$\sum_x P_x \frac{\bar{N}_p}{D_x},$$

där P_x betecknar summan av pensionsbeloppen P för delägare med samma nuvarande ålder x , och för grupp V (rikstelefonister)

$$810 \left[\sum_x n_x \frac{\bar{N}_{55}}{D_x} - \sum_x n'_x \frac{\bar{N}_{55}}{D_x} + \frac{1}{30} \sum_x t'_x \frac{\bar{N}_{55}}{D_x} \right],$$

där n'_x betecknar x -åriga delägare, som ej vid uppnådda 55 år räkna 30 tjänstår, t'_x är summan av de tjänstår de då räkna och n_x betecknar totala antalet x -åriga delägare.

Kapitalvärdet vid samma tidpunkt av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande delägare på grund av framtida befordringar har satts lika med, för grupp I—IV

$$\sum_x B_x \frac{\bar{N}_p}{D_x},$$

där B_x betecknar summan av kvantiteterna B för delägare med samma nuvarande ålder x , och för grupp V

$$0.108 \left[1050 \left(\sum_x n_x \frac{\bar{N}_{60}}{D_x} - \sum_x n''_x \frac{\bar{N}_{60}}{D_x} + \frac{1}{30} \sum_x t''_x \frac{\bar{N}_{60}}{D_x} \right) - \right. \\ \left. - 810 \left(\sum_x n_x \frac{\bar{N}_{55}}{D_x} - \sum_x n'_x \frac{\bar{N}_{55}}{D_x} + \frac{1}{30} \sum_x t'_x \frac{\bar{N}_{55}}{D_x} \right) \right],$$

där n''_x betecknar antalet x -åriga delägare, som ej vid uppnådda 60 år räkna 30 tjänstår, och t''_x är summan av de tjänstår de då räkna.

Delägare kvarstående å äldre pensionsstat hava antagits icke komma att befordras till högre tjänstegrad.

Resultatet av dessa beräkningar framgår av efterföljande tabell.

G r u p p.	Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande delägare	
	på grund av innehavande tjänstegrad.	på grund av framtida befordringar.
I	368 026 kr.	26 909 kr.
II	2 443 015 »	244 346 »
III	2 319 257 »	268 167 »
IV	3 709 893 »	150 067 »
V	5 517 693 »	— 73 330 »
Summa	14 357 884 kr.	616 159 kr.

Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande pensionstagare har satts lika med

$$\sum_x P_x \bar{a}_x$$

och utgör

för manliga pensionstagare	545 420 kr.
» kvinnliga »	963 808 »
Summa	1 509 228 kr.

Pensionsinrättningens förvaltningskostnader utgjorde

år 1914	14 047 kr.
» 1915	16 960 »
» 1916	19 229 »
» 1917	16 593 »
» 1918	23 349 »

eller i medeltal för dessa fem år cirka 18 000 kr. årligen. Summan av nu utgående pensioner och framtida pensioner till nuvarande del-

ägare utgör 3 803 772 kr. Den framtida årliga förvaltningskostnaden synes därför lämpligen kunna sättas till 0.5 % härav. Så beräknat utgör kapitalvärdet den 1 januari 1919 av framtida förvaltningskostnader för nuvarande delägare och pensionstagare

347 860 kr.

4. Beräkning av värdet av nuvarande delägars förpliktelser gentemot pensionsinrättningen.

För varje tjänstegrad, från vilken befordran till högre tjänstegrad antages äga rum, har uträknats kvantiteterna

$$C = \frac{\alpha_1}{10^5} (\Delta_1 P \bar{N}_{y_1} + \alpha_2 (\Delta_2 P \bar{N}_{y_2} + \alpha_3 (\dots)))$$

och

$$F = \frac{\alpha_1}{10^5} (\Delta_1 P D_{y_1} + \alpha_2 (\Delta_2 P D_{y_2} + \alpha_3 (\dots))),$$

där y_1 är medelåldern vid befordran till närmast högre tjänstegrad, y_2 är medelåldern vid befordran till närmast högre tjänstegrad, o. s. v. För rikstelefonist hava dessa kvantiteter dock icke uträknats.

För tjänstegraderna kommissarie av 6:e graden, linjeförman, telegrafist och kommissarie av 7:e graden samt reparatör har dessutom uträknats kvantiteten

$$E = \frac{\alpha_1 \alpha_2}{10^5} \bar{P} (\bar{N}_{y_2} - \bar{N}_{60}),$$

där \bar{P} betecknar pensionen från pensionsinrättningen vid befordran till linjemästare resp. kommissarie av 5:e graden.

Värdena av kvantiteterna C , F och E framgå av efterföljande tabell.

T j ä n s t e g r a d .	<i>C.</i>	<i>F.</i>	<i>E.</i>
Byråttjänsteman, 1 gr.....	551	33	—
Telegrafdirektör, 2 gr.	140	9	—
Kommissarie, 1 gr.	199	13	—
Linjeingenjör.....	510	29	—
Byråttjänsteman, 2 gr.....	1 180	70	—
Kontrollör, 1 gr.	591	38	—
Kommissarie, 3 gr.			
Ingenjörssassistent.....	2 460	135	—
Kontrollör, 2 gr.	572	36	—
Kommissarie, 3 gr.			
Kommissarie, 4 gr.	1 079	65	—
Assistent	1 416	83	—
Kommissarie, 6 gr.	626	37	1 645
Linjeförman	563	32	1 289
Telegrafist	155	7	313
Kommissarie, 7 gr.			
Kassör, 2 gr.	64	3	—
Bokhållare			
Kontorsskrivare.....	25	1	—
Reparatör	416	23	420
Stationsbiträde	379	20	—

För delägare tillhörande samma grupp och med samma födelseår hava därefter summerats dels den 1 januari 1919 utgående månadsavgift $\frac{A}{12}$ till pensionsinrättningen, dels kvantiteterna *C*, *F* och i förekommande fall *E*; dessa senare kvantiteter hava dock endast medräknats med så stort belopp, som antalet tjänstår vid uppnådd pensionsålder utgör del av det antal tjänstår, som erfordras för erhållande av hel pension.

Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av nuvarande delägares förpliktelser gentemot pensionsinrättningen på grund av innehavande tjänstegrad utgör

$$\sum_x A_x \bar{a}_{x \over p-x},$$

där A_x betecknar summan av utgående årsavgifter av delägare med samma nuvarande ålder x .

För vissa tjänstegrader har uträknats den procentsats av pensionen från pensionsinrättningen, som årsavgiften i medeltal utgör för nuvarande delägare.

Denna procentsats γ utgör

för delägare med pensionsåldern 67 år	4.1 %
» » » » 65 »	3.0 »
» linjemästare	7.2 »
» linjeförmän och reparatörer	5.8 »
» kommissarie av 5:e graden	6.8 »
» » » 6:e » , telegrafister, kommis- saries av 7:e graden, kassörer av 2:a graden, bok- hållare och kontorsskrivare	5.2 »
» vaktföreståndare	5.5 »
» rikstelefonister	7.0 »

Enligt gällande reglemente utgår årsavgift med en procentsats av vid stadgad pensionsålder utgående pension från pensionsinrättningen, som är beroende av pensionsåldern och åldern vid inträdet i pensionsinrättningen, dock att den så beräknade avgiften må nedsättas med en tredjedel för delägare, för vilken pensionsåldern icke är högre än 60 år och pensionsunderlaget icke överstiger 1 900 kronor, men i intet fall till lägre belopp än tre procent av pensionsunderlaget.

Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av ökningen av årsavgifterna vid framtida befordringar för nuvarande delägare har satts lika med, för grupp I och II

$$\frac{\gamma}{100} \left[\sum_x C_x \frac{10^5}{D_x} - \sum_x B_x \frac{\bar{N}_p}{D_x} \right],$$

där C_x betecknar summan av kvantiteterna C för delägare med samma nuvarande ålder x , för grupp III och IV

$$\frac{\gamma}{100} \left[\sum_x C_x \frac{10^5}{D_x} - \sum_x B_x \frac{\bar{N}_{60}}{D_x} \right] + \frac{\bar{\gamma} - \gamma}{100} \sum_x E_x \frac{10^5}{D_x},$$

där $\bar{\gamma}$ betecknar avgiftsprocenten för linjemästare, resp. kommissarie av 5:e graden och E_x är summan av kvantiteterna E för delägare med samma nuvarande ålder x , samt för grupp V.

$$0.108 \left[\frac{\gamma' \cdot 1050}{100} \left(\sum_x n_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{60}}{D_x} - \sum_x n''_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{60}}{D_x} + \right. \right. \\ \left. \left. + \frac{1}{30} \sum_x t''_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{60}}{D_x} \right) - \frac{\gamma \cdot 810}{100} \left(\sum_x n_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{55}}{D_x} - \right. \right. \\ \left. \left. - \sum_x n'_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{55}}{D_x} + \frac{1}{30} \sum_x t'_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{55}}{D_x} \right) \right],$$

där γ' betecknar avgiftsprocenten för vaktföreståndare.

Varje gång delägare erhåller förflyttning till befattning, som medför förhöjd pension, utan samtidig höjning av pensionsåldern, har han att erlägga befordringsavgift med $\frac{5}{12}$ av förhöjningen i den från pensionsinrättningen utgående pensionen.

Kapitalvärdet den 1 januari av nuvarande delägars framtida befordringsavgifter har satts lika med

$$\frac{5}{12} \sum_x F_x \frac{10^5}{D_x}$$

där F_x betecknar summan av kvantiteterna F för delägare med samma nuvarande ålder x .

Resultatet av dessa beräkningar framgår av efterföljande tabell.

G r u p p.	Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av nuvarande delägares förpliktelser gentemot pensionsinrättningen		
	på grund av innehavande tjänstegrad.	på grund av framtida befordringar.	
		Årsavgifter.	Befordringsavgifter.
I	46 978 kr.	8 247 kr.	81 663 kr
II	385 042 »	44 743 »	
III	325 532 »	99 444 »	
IV	659 478 »	42 137 »	11 984 »
V	1 094 082 »	16 081 »	
Summa	2 511 112 kr.	210 652 kr.	93 647 kr.

5. Beräkning av värdet av telegrafverkets bidrag till pensionsinrättningen.

Till pensionsinrättningen utgår bidrag av telegrafverket med dels en och en halv procent av det Sverige tillkommande telegramporto, dels ett fast årligt anslag, som till beloppet bestämmes av Kungl. Maj:t och riksdagen. Sammanlagt utgjorde telegrafverkets bidrag

år 1914	256 289 kr.
» 1915	295 025 »
» 1916	307 693 »
» 1917	352 971 »
» 1918	417 341 »

För innevarande år är bidraget beräknat till allenast 348 775 kr. i enlighet med en av mig verkställd utredning angående det bidrag till pensionsinrättningen, som för olika tjänster vore erforderligt för att jämte befattningshavarens egna pensionsavgifter täcka kostnaderna för den del av pensionen, som utgår från pensionsinrättningen. Nämda utredning var emellertid baserad på de före 1919 gällande pensionsunderlagen, vilka understego nu gällande med 350 kronor för linjeförmän, bokhållare, stationsbiträden, vaktmästare och rikstelefonister, 150 kronor för kontorsskrivare och 250 kronor för övriga tjänstegrader.

Den sålunda från och med innevarande år verkställda höjningen av pensionsunderlagen måste givetvis föranleda en ökning av telegrafverkets bidrag och, då det skulle leda till ett orimligt resultat om vid denna utredning räknades med att i framtiden blott utginge det bidrag,

som motsvarar de lägre pensionsunderlagen, har jag förutsatt, att statsbidraget i framtiden utgår med så stort belopp, som betingas av de ökade pensionerna från pensionsinrättningen.

För den skull har jag för var och en av de fem grupper, vari jag med hänsyn till kön och pensionsålder vid denna utredning indelat delägarna, beräknat med vilken procent av pensionen från pensionsinrättningen, telegrafverkets bidrag bör utgå för att det tillsammans med delägarnas egna avgifter skall motsvara pensionskostnaden. Denna beräkning, som verkstälts enligt formeln

$$\frac{\gamma - 0.5 + s}{100} = \frac{1.005 (P + B) \bar{N}_p - \left(\frac{5}{12} F + \frac{\bar{\gamma} - \gamma}{100} E \right) 10^5}{P(N_x - \bar{N}_p) + C \cdot 10^5 - B \bar{N}_p},$$

där x betecknar medelåldern vid inträdet i pensionsinrättningen, γ betecknar den procentsats, som årsavgiften i medeltal utgör av pensionen från pensionsinrättningen och s är den procentsats, som bidraget av telegrafverket i medeltal bör utgöra av samma pensionsbelopp, har givet följande resultat.

T j ä n s t e g r a d .	Erforderligt bidrag av telegrafverket i % av pensionen från pensions- inrättningen.
Byråchef, professor, byråtjänsteman	5.8
Linjedirektör, linjeingenjör, ingenjörsassistent.....	6.0
Telefondirektör, telegrafdirektör, kommissarie av 1:a—4:e graden, kontrollör, radiokommissarie, assistent.....	4.9
Kontorschef, inköpschef, förrådsbokhållare	8.3
Verkstadsingenjör	6.4
Materialförvaltare	6.1
Verkmästare.....	15.6
Linjemästare, linjeförman, reparatör	10.4
Kommissarie av 5:e—7:e graden, telegrafist	8.4
Katalogredaktör, kontorsskrivare	8.4
Kassör, bokhållare.....	9.1
Vaktföreståndare, rikstelefonist.....	15.8
Radiotelegrafist, stationsförman, stationsbiträde	4.2
Vaktmästare.....	3.9

Sammanställas resultaten för tjänstegrader tillhörande samma grupp, erhållas följande procentsatser, med vilka telegrafverkets bidrag i medeltal bör utgå å pensionsbeloppen från pensionsinrättningen.

Grupp I.....	5.7 %
» II.....	5.0 »
» III.....	10.5 »
» IV.....	9.7 »
» V.....	15.8 »

Efter dessa grunder beräknat skulle telegrafverkets bidrag för närvarande utgöra cirka

378 000 kr.

Kapitalvärdet av ett så beräknat bidrag utgör för nuvarande delägare tillhörande grupp I—IV

$$\frac{s}{100} \sum_x P_x \bar{a}_{x|p-x|} + \frac{s}{100} \left[\sum_x C_x \frac{10^5}{D_x} - \sum_x B_x \frac{\bar{N}_p}{D_x} \right],$$

där s är ovannämnda procentsats, och för nuvarande delägare tillhörande grupp V

$$\begin{aligned} & \frac{s \cdot 810}{100} \left[\sum_x n_x \bar{a}_{x|55-x|} - \sum_x n'_x \bar{a}_{x|55-x|} + \frac{1}{30} \sum_x t'_x \bar{a}_{x|55-x|} \right] + \\ & + 0.108 \left[\frac{s' \cdot 1050}{100} \left(\sum_x n_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{60}}{D_x} - \sum_x n''_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{60}}{D_x} + \right. \right. \\ & + \frac{1}{30} \sum_x t''_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{60}}{D_x} \left. \right) - \frac{s \cdot 810}{100} \left(\sum_x n_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{55}}{D_x} - \right. \\ & \left. \left. - \sum_x n'_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{55}}{D_x} + \frac{1}{30} \sum_x t'_x \frac{\bar{N}_{34} - \bar{N}_{55}}{D_x} \right) \right], \end{aligned}$$

där s' är ovannämnda procentsats för grupp IV.

Resultatet av dessa beräkningar framgår av efterföljande tabell.

Grupp	Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av tele- grafverkets bidrag till pensionsinrättningen för nuvarande delägare
I	86 298 kr.
II	728 698 »
III	706 734 »
IV	1 294 270 »
V	2 531 421 »
Summa	5 347 421 kr.

6. Pensionsinrättningens förpliktelser gentemot den från Aktiebolaget Stockholmstelefon övertagna personalen.

Enligt avtal, som träffats mellan telegrafstyrelsen och Aktiebolaget Stockholmstelefon, hava de i detta bolag anställda tjänstemän, som den 1 juli 1918 övergått i telegrafverkets tjänst, tillförsäkrats samma pensionsrätt, som tillkommer telegrafverkets ordinarie tjänstemän, varvid för var och en skall gälla det pensionsunderlag, som telegrafstyrelsen efter prövning i varje särskilt fall bestämmer. Enligt samma avtal skola ifrågavarande tjänstemän till telegrafverkets pensionsinrättning erlägga i reglementet för nämnda inrättning stadgade avgifter, beräknade så, som om de inträtt i telegrafverkets ordinarie tjänst vid tiden för deras inträde i Aktiebolaget Stockholmstelefons tjänst.

Som förutsättning härför stadgas i avtalet, att Aktiebolaget Stockholmstelefon till telegrafverkets pensionsinrättning den 1 juli 1918 inbetalar retroaktivavgifter beräknade så, att de motsvara kapitalvärdet vid nämnda tidpunkt av de pensionsavgifter, som för var och en under tiden från inträdet i Aktiebolaget Stockholmstelefons tjänst intill den 1 juli 1918 bort erläggas för att motsvara den vederbörande tillerkända pensionsrätten.

Ifrågavarande retroaktivavgifter hava av mig beräknats till

1 344 959 kr.,

vilket belopp bör erläggas till pensionsinrättningen den 1 juli 1918 eller vid den senare tidpunkt, som kan varda avtalad, i senare fallet jämte 4½ % årlig ränta från den 1 juli 1918 till betalningsdagen.

Av nämnda retroaktiva avgiftssumma hava tills dato erlagts dels 150 000 kr. den 1 juli 1918, dels 150 000 kr. den 1 juli 1919. Dessa belopp äro emellertid tillsvidare, i avvaktan på att frågan om ifrågasvarande personals ordinarie anställning hos telegrafverket blivit avgjord, upptagna som skuld i pensionsinrättningens räkenskaper och äro följaktligen frändragna pensionsinrättningens tillgångssumma.

För den från Aktiebolaget Stockholmstelefon övertagna personalen hava vidare ännu inga pensionsavgifter inbetalats till pensionsinrättningen. Sådana avgifter skola emellertid erläggas från den 1 juli 1918.

På grund av dessa förhållanden har jag ansett mig vid denna utredning kunna bortse från pensionsinrättningens förpliktelser gentemot den från Aktiebolaget Stockholmstelefon övertagna personalen.

7. Pensionsinrättningens ställning den 1 januari 1919.

Sammanställas de erhållna resultaten, erhålles följande balansräkning.

Aktiva:

Kapitalvärde av nuvarande delägars förpliktelser gentemot pensionsinrättningen:

a) på grund av innehavande tjänstegrad	kr.	2 511 112
b) på grund av framtida befordringar,		
årsavgifter	»	210 652
befordringsavgifter	»	93 647
Kapitalvärde av telegrafverkets bidrag till pensionsinrättningen för nuvarande delägare	»	5 347 421
Tillgångar	»	10 373 779
		<hr/>
Summa kr.		18 536 611

Passiva:

Kapitalvärde av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande pensionstagare..... kr. 1 509 228

Kapitalvärde av pensionsinrättningens förpliktelser gentemot nuvarande delägare:

a) på grund av innehavande tjänstegrad	kr. 14 357 884
b) på grund av framtida befordringar	» 616 159
Kapitalvärde av pensionsinrättningens förvaltnings-	
kostnader för nuvarande pensionstagare och delägare	» 347 860
Överskott	» 1 705 480
<hr/>	
Summa kr. 18 536 611	

Pensionsinrättningens ställning den 1 januari 1919 visar sålunda ett överskott på

1 705 480 kronor.

Som jämförelse må anföras att vid den tidigare av mig verkställda utredningen angående pensionsinrättningens ställning den 1 januari 1915 överskottet befanns vara 2 722 573 kr.; minskningen av överskottet beror dels av den från den 1 januari 1918 verkställda sänkningen av vissa befattningshavares pensionsavgifter, dels av den från och med innevarande år verkställda höjningen av pensionsunderlagen. I någon mån torde pensionsinrättningens ställning även hava påverkats av den starka stegringen av antalet delägare, från 2 193 den 1 jan. 1915 till 3 308 den 1 jan. 1919.

Vid uppgörande av pensionsinrättningens balansräkning är ingen hänsyn tagen till blivande delägare. Under förutsättning att telegrafverkets bidrag beräknas på sätt ovan angivits, är det givetvis ej heller erforderligt att vid beräkningarna taga hänsyn till blivande delägares rättigheter och skyldigheter.

II. Beräkning av det sannolika överskottet den 1 juli 1920.

Om dödlighet, ränteavkastning, befordringar och omkostnader förlopa i enlighet med de antaganden, varpå beräkningen av överskottet den 1 januari 1919 grundats, och bidrag från telegrafverket utgått med ovan beräknade belopp, skulle, därest förnyad utredning verkställdes den 1 juli 1920, oförändrat överskott erhållas. Då samtliga de antaganden, som lagts till grund för utredningen valts med stor försiktighet, kommer överskottet sannolikt att vara större den 1 juli 1920 än vad som ovan erhållits för den 1 januari 1919. I all synnerhet gäller detta antagandet angående ränteavkastningen. Då pensionsinrättningen under

innevarande och närmast följande år med säkerhet kan påräkna minst 5 % ränteavkastning å sina placeringar, måste överskottet på grund härav intill den 1 juli 1920 ökas med minst

$$10\,373\,779 \times 0.015 = 155\,607 \text{ kr.}$$

Å andra sidan kommer överskottet att minskas på den grund att telegrafverkets bidrag ännu icke fastställts till det belopp, som motsvarar de nu gällande pensionsbeloppen; denna minskning kan uppskattas till cirka

45 000 kr.

Övriga faktorer, såsom dödlighet, befordringar och omkostnader torde endast i ringa grad inverka på överskottet under loppet av ett och ett halft år. På grund härav uppskattar jag det sannolika överskottet den 1 juli 1920 till minst $1\,705\,000 \times 1.06 + 155\,000 = 45\,000$ eller cirka

1 910 000 kronor.

III. Beräkning av det lägsta belopp, som med hänsyn till föreslagna ändrade pensionsbestämmelser måste överlämnas till telegrafverkets pensionsfond.

I samband med reglering av personalens vid kommunikationsverken löner har för dessa även föreslagits ökade pensionsunderlag och ändrade grunder för pensionsavgifternas utgående. Vad angår telegrafverkets personal äro dessa pensionsunderlag och pensionsavgifter följande.

T j ä n s t e g r a d	Föreslaget pensions- underlag.	Föreslagen årlig pensions- avgift.
	Kr.	Kr.
Generaldirektör	8 000	480
Verkstadsdirektör	7 000	420
Byråchef, linjedirektör, telefondirektör, telegrafdirektör	6 996	420

T j ä n s t e g r a d	Föreslaget pensions- underlag.	Föreslagen årlig pensions- avgift.
	Kr.	Kr.
Trafikdirektör	6 684	399
Byrådirektör.....	6 360	378
Förste byråingenjör, förste linjeingenjör, förste sekreterare, verk- stadsingenjör	6 036	354
Byråingenjör, kameralintendent, linjeingenjör, telegrafkommissarie av klass 1 A	5 724	330
Förrådskamrer, sekreterare, telegrafkommissarie av klass 1 B, över- kontrollör	5 076	279
Avdelningsingenjör, förste kontrollör, inköpschef, konstruktör, kon- torschef, radiokommissarie, telegrafkommissarie av klass 2	4 476	234
Aktuarie, förrådsförvaltare, huvudkassör, notarie, revisor	4 200	213
Ingenjörssassistent, kontrollör, telegrafkommissarie av klass 3	3 924	192
Telegrafkommissarie av klass 4.....	3 684	174
Förste telegrafassistent	3 444	156
Linjemästare, verkmästare	3 240	141
Katalogredaktör, telegrafkommissarie av klass 5	3 204	192
Förrådsbokhållare, materialförvaltare, ritare (manlig), telegrafassistent Telegrafkommissarie av klass 6	3 036	129
Förrådsbästare, linjeförman, radiotelegrafist	2 676	159
Förste kassör, förste telegrafist, förste vaktföreståndare	2 436	90
Förste reparatör.....	2 256	132
Kontorsskrivare, ritare (kvinnlig), telegrafist, vaktföreståndare	2 160	75
Stationsförman	2 136	123
Förste expeditivakt, reparatör.....	1 920	63
Kassör	1 824	57
Förste stationsbiträde	1 800	102
Kanslibiträde, rikstelefonist.....	1 716	51
Expeditionsakt, stationsbiträde	1 704	93
Kontorsbiträde.....	1 644	48
	1 440	78

Därjämte har lönekommittén föreslagit vissa ändringar beträffande pensionsåldern för en del befattningshavare.

Pensionsavgift skall enligt lönekommitténs förslag i regel erläggas under trettio år, räknat från erhållandet av ordinarie anställning, dock endast så länge vederbörande kvarstår i tjänst. Pensionsavgifterna äro

beräknade så att de i medeltal motsvara en tredjedel av pensionskostnaden.

De föreslagna pensionsunderlagen överstiga icke oväsentligt de nu gällande. På grund härav har jag ansett lämpligt att ävenledes undersöka vilket belopp, som måste överföras till den föreslagna pensionsfonden, för att det tillsammans med värdet av återstående föreslagna pensionsavgifter minst skall uppgå till en tredjedel av värdet av nuvarande befattningshavares framtida pensioner enligt de föreslagna pensionsunderlagen.

Vid denna beräkning har jag antagit, att de föreslagna pensionsunderlagen tillämpats från den 1 januari 1919. Beräkningen är verkställd i huvudsaklig överensstämmelse med ovanstående utredning angående pensionsinrättningens ställning. Då pensionsavgifterna äro beräknade så, att de med stigande pensionsunderlag ökas med belopp, som i medeltal motsvara den ökade pensionskostnaden, har jag emellertid icke tagit hänsyn till framtida befordringsmöjligheter.

Kapitalvärdet den 1 januari 1919 av nuvarande befattningshavares framtida pensioner enligt de föreslagna pensionsunderlagen utgör

för manliga befattningshavare

pensionsberättigade vid 60 år	2 280 000 kr.
» » 63 »	1 221 150 »
» » 65 »	3 897 846 »
» » 67 »	525 520 »

för kvinnliga befattningshavare

pensionsberättigade vid 55 år	11 682 624 kr.
» » 60 »	7 791 404 »

Summa 27 398 544 kr.

En tredjedel härav utgör

9 132 848 kr.

Kapitalvärdet vid samma tidpunkt av återstående pensionsavgifter, utgående efter ovan angivna grunder, utgör

för manliga befattningshavare

pensionsberättigade vid 60 år	194 512 kr.
» » 63 »	212 579 »
» » 65 »	680 441 »
» » 67 »	91 687 »

för kvinnliga befattningshavare

pensionsberättigade vid 55 år	1 837 469 »
» » 60 »	1 276 147 »
<hr/>	
Summa	4 292 835 kr.

För nuvarande befattningshavare vid telegrafverket måste således till telegrafverkets pensionsfond överlämnas minst

4 840 013 kr.

Minskas pensionsinrättningens tillgångar den 1 januari 1919 med dels detta belopp, dels värdet av utgående pensioner och framtida förvaltningskostnader återstå

3 676 678 kronor.

Disponeras av pensionsinrättningens tillgångar ett belopp högst uppgående till den ovan beräknade behållningen, återstår således mer än tillräckligt för att från den planerade pensionsfonden skall kunna bestridas en tredjedel av nuvarande befattningshavares pensioner enligt de föreslagna pensionsbestämmelserna.

IV. Beräkning av det belopp, varmed pensionsinrättningens tillgångar ökats genom överränta.

I det föregående har visats, att pensionsinrättningens tillgångar motsvara mer än värdet av dess förpliktelser. Det överskott, som balansräkningen utvisar, har uteslutande uppkommit genom av pensionsinrättningens direktion verkställda förmånliga penningeplaceringar. Som stöd härför må anföras följande.

Pensionsinrättningens tillgångar utgjorde den 1 januari 1919

10 373 779 kr.,

varav, såsom ovan visats,

1 705 480 kr.

icke erfordras för täckande av värdet av dess förpliktelser.

Pensionsinrättningen, som trädde i verksamhet den 1 januari 1875, har under åren 1875—1918 i deläggareavgifter uppburit

2 576 765 kr.

och som bidrag av telegrafverket erhållit

4 172 236 kr.,

förutom ett belopp av

865 538 kr.,

motsvarande värdet av de pensionsavgifter och de bidrag av telegrafverket, som skolat inflyta, därest pensionsinrättningen ägt bestånd under hela den tid, som den personal, som fanns vid pensionsinrättningens startande, varit i tjänst. Denna summa har amorterats av telegrafverket under åren 1875—1907.

Pensionsinrättningen har under åren 1875—1918 i pensioner utbetalat

5 163 008 kr.

och i omkostnader utbetalat

333 547 kr.

Därest pensionsinrättningen under dessa år haft samtliga sina tillgångar placerade mot en räntefot av $4\frac{1}{2}\%$, skulle dess tillgångar den 1 januari 1919 utgjort allenast

8 104 690 kr.

Vid denna beräkning har ovannämnda retroaktiva avgiftssumma, 865 538 kr. förräntats från den 1 januari 1875, övriga inkomster och utgifter hava antagits inflyta eller utgå kontinuerligt under vederbörande kalenderår.

Vid beräkningen har valts en räntefot av $4\frac{1}{2}\%$ dels därför, att pensionsinrättningens avgifter ursprungligen äro beräknade med tillämpning av denna räntefot, dels därför, att, därest dess tillgångar placerats i stats- och kommunobligationer eller därmed jämförliga värdehandlingar, sannolikt icke kunnat påräknas högre ränteavkastning än i medeltal $4\frac{1}{2}\%$.

Det belopp, varmed tillgångarna intill den 1 januari 1919 ökats genom högre ränteavkastning än efter $4\frac{1}{2}\%$, uppgår sålunda till

2 269 089 kronor

och överstiger alltså pensionsinrättningens överskott vid nämnda tidpunkt. Hade pensionsinrättningen icke genom förmånliga penningplaceringar avsevärt ökat sina tillgångar, skulle sålunda balansräkningen sannolikt visat brist i stället för överskott.

Den ovan erhållna öVERRÄNTAN, 2 269 089 kr., har uppkommit genom förmånlig placering av medel influtna dels i form av deläigareavgifter, dels i form av bidrag av telegrafverket. Det kan då synas rättvist att vid fördelningen av pensionsinrättningens tillgångar mellan den planerade pensionsfonden och, såsom föreslagits, telegrafverkets änke- och pupillkassa låta den senare erhålla så stor del av den uppkomna räntevinsten, som belöper på den del av tillgångarna, som motsvarar delägarnas avgifter. Vid denna beräkning synes en del av den retroaktiva avgiftssumman, som amorterats av telegrafverket, böra anses motsvara deläigareavgifter. Kapitaliseras till den 1 januari 1919 direkta deläigareavgifter erhålles 5 650 986 kr., kapitaliseras åter till samma tidpunkt direkta bidrag av telegrafverket erhålles 7 116 846 kr.; summan av dessa båda belopp är 12 767 832 kr., av vilken summa det kapitaliserade värdet av de direkta deläigareavgifterna utgör cirka 44 % (samma procent-sats erhålles, om man undersöker huru stor del av pensionen från pensionsinrättningen, som i medeltal motsvaras av delägarnas avgifter). På grund härav har jag ansett 44 % av den retroaktiva avgiftssumman motsvara deläigareavgifter.

Av det kapitalbelopp, 8 104 690 kr., som pensionsinrättningen skulle ägt den 1 januari 1919, därest all ränteavkastning skett efter $4\frac{1}{2}\%$, skulle enligt denna beräkning

3 599 204 kr.

motsvara delägarnas avgifter och

4 505 486 kr.

motsvara telegrafverkets bidrag.

Fördelas räntevinsten efter dessa belopp kommer på änke- och pupillkassans del

1 002 937 kronor.

Med anledning av de resultat, till vilka jag genom dessa utredningar kommit, får jag förorda, att vid en indragning av telegrafverkets pensionsinrättning dess tillgångar disponeras sålunda, att ett belopp av

1 000 000 kronor

överbåtes till telegrafverkets änke- och pupillkassa och att återstående tillgångar överbånas till den för telegrafverket föreslagna pensionsfonden.

Sker uppdelningen av pensionsinrättningens tillgångar på detta sätt, överbåses till änke- och pupillkassan endast cirka hälften av vad som motsvarar pensionsinrättningens överbått vid tidpunkten för indragningen och icke mer än vad som av pensionsinrättningens vinst genom högre ränteavkastning än den ursprungligen beråknade kan anses belåpa på delågareavgifterna, varjånte till den nya pensionsfonden överbåses betydligt mer än vad som motsvarar en tredjedel av nuvarande befåttningshavares pensionsrätt enligt de föreslagna pensionsbeståmmelserna.

Stockholm den 13 september 1919.

Reinh. Palmqvist.

Bilaga 2.

**Jämförande tablå över nuvarande högsta pensionsbelopp och de av
kommittén föreslagna tjänstepensionsunderlag.**

Anm. Tjänsterna hava sammanförts under de lönegrader, de skola komma att tillhöra enligt det nya gemensamma avlöningsreglementet.

Där flera pensionsbelopp upptagits för en och samma lönegrad, avses olika befattningar.

L ö n e g r a d	Högsta nuvarande pensionsbelopp för befattningar vid				Tjänstepen- sionsunderlag enligt kom- mitténs förslag.
	Postverket.	Telegraf- verket.	Statens järnvägar.	Statens vattenfalls- verk.	
A. För befattningar, avsedda för manliga tjänstemän.					
1	1,350	1,350	{ 1,197 1,260 1,386 }	1,350	1,644
2	1,450	—	1,512	—	1,716
3	1,450	1,450	1,512	{ 1,450 1,550 }	1,824
4	1,600	1,450	1,638	1,550	1,920
5	1,800	1,450	1,890	1,550	2,160
6	—	1,750	{ 1,890 2,142 }	{ 1,550 1,750 }	2,436
7	—	—	—	{ 1,550 2,050 }	2,844
8	2,950	{ 2,550 2,950 }	{ 2,520 2,772 3,024 }	2,050	3,036
9	—	{ 2,150 2,750 }	{ 2,142 3,024 }	2,250	3,240
10	3,150	2,950	3,276	2,250	3,444
11	3,450	3,250	3,528	3,250	3,684
12	3,700	3,550	{ 3,528 3,780 }	—	3,924
13	4,000	4,150	{ 3,780 4,032 }	3,550	4,200
14	4,300	{ 3,850 4,150 }	{ 4,032 4,284 4,536 }	4,450	4,476
15	{ 4,600 4,800 }	4,450 4,850	{ 4,536 4,788 }	—	5,076

L ö n e g r a d.	Högsta nuvarande pensionsbelopp för befattningar vid				Tjänstepensionsunderlag enligt kommitténs förslag.
	Postverket.	Telegrafverket.	Statens järnvägar.	Statens vattenfallsverk.	
16	{ 4,600 4,800 }	{ 4,250 4,450 4,850 }	{ 4,032 4,788 5,040 }	4,450	5,724
17	4,800	{ 4,250 4,850 }	5,292	4,450	6,036
18	—	—	5,292	—	6,360
19	5,300	—	—	5,050	6,684
20	5,900	{ 5,250 5,850 }	6,000	—	6,996
B. För befattningar, avsedda för kvinnliga tjänstemän.					
1	—	—	1,386	—	1,440
2	—	1,350	—	1,450	1,704
3	—	1,550	—	—	1,800
4	1,750	1,750	1,890	—	2,136
5	2,000	1,750	2,142	—	2,256
6	2,200	1,850	—	—	2,676
7	2,400	{ 1,850 2,050 }	—	—	3,204

Särskilda yttranden.

Beträffande nedan angivna delar av kommitténs betänkande hava följande särskilda yttranden avgivits av ledamöter av kommittén.

I. **Beträffande upphörandet av telegrafverkets pensionsinrättning:**

Herrar *Andersson*, *Hamilton* och *Lundgren* hava anført:

»Kommittén har ansett skäligt, att vid statens eventuella övertagande av telegrafverkets pensionsinrättnings tillgångar ett belopp av en miljon kronor därav må överlämnas till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter att användas till ändamål, som fullmäktige för delägarna i pensionsinrättningen besluta och som kan av Kungl. Maj:t godkännas.

Med stöd av de utav kommittén föranstaltade utredningar i detta ämne anse vi, att ett större belopp borde tillgodokomma telegrafverkets personal såsom vederlag vid överlämnandet av dess pensionskassa till staten. Som emellertid fullmäktige för delägarna i pensionsinrättningen komma att omedelbart efter avgivandet av kommitténs betänkande sammanträda till urtima möte för behandling av detta spörsmål, hava vi, som dock hålla före att ett överlämnande av pensionskassan till staten nu bör äga rum, icke funnit nödigt att närmare precisera, vilket belopp skäligen bör lämnas telegrafverkets personal såsom vederlag därför, eller ange de närmare skälen för beloppets höjande.»

II. **Rörande vissa §§ i lagförslaget:**

1) *angående 12 §:*

Herr *Löfgren* har avgivit följande yttrande, i vars syfte Herrar *Löfmarck*, *Gärde*, *Lundgren*, *Andersson*, *Jacobson*, *Svantesson*, *Petrelus* och *Wallin* instämt:

»Allt sedan rätten till pension för tjänstemän vid statens järnvägar inträdde, har från personalen anförts klagomål däröver, att rätt till återbekommande av erlagda pensionsavgifter icke medgivits vid annat förhållande än då övergång till annan statstjänst skett och då allenast för det fall att med inträdet i sådan tjänst varit förenad skyldigheten att för beredande av pension erlagga retroaktiv avgift. Under den tid

ifrågavarande lag ägt giltighet och tillämpning, har som bekant lag om allmän pensionsförsäkring av statsmakterna genomförts, varigenom den fördelen vunnits, att vid eventuell avgång ur statstjänst, med vilken pensionsrätt är förenad, till vederbörande pensionsfonder inbetalda avgifter kunna överföras till den allmänna pensionsförsäkringen och möjlighet härigenom beredas vederbörande att tillgodogöra sig de pensionsavgifter, som under statstjänsten erlagts. Denna fullt riktiga och ändamålsenliga princip har tyvärr hittills ännu icke blivit genomförd, så vitt jag känner, i annat fall än då det gällt pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal. Då kommunikationsverkens lönekommitté, jämlikt nådigt bemyndigande, haft att avgiva betänkande och förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, är det uppenbart, att kommittén till behandling upptagit spörsmålet huruvida och i vad mån de till respektive verks pensionsfonder av tjänstemännen inbetalda pensionsavgifterna skulle kunna tillgodogöras vederbörande tjänstemän vid avgång ur statstjänsten av andra orsaker än uppnådd pensionsålder. Kommittén har därvid kommit till den uppfattningen, att, därest någon tjänsteman av ena eller andra anledningen avgår från sin tjänst före uppnådd pensionsålder och under förutsättning att han är svensk medborgare, sammanlagda beloppet av de av honom erlagda pensionsavgifterna skola överföras från vederbörande verks pensionsfond till pensionsstyrelsen på det att pensionsedermå kunna beredas enligt den allmänna pensionsförsäkringens grunder.

Kommitténs förslag i förevarande avseende betecknar sålunda ett väsentligt framsteg från tidigare rådande förhållanden på ifrågavarande område, men då statsmakterna genom lag av den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring i någon mån sökt möjliggöra för varje medborgare att på ett helt annat sätt än vad tillförne varit fallet försäkra sig för inträdande oförmåga till arbete, synes billighet och rättvisa fordra, att de med statstjänsten förenade pensionsavgifterna tillföras den allmänna pensionsförsäkringen vid eventuell avgång från statstjänsten på ett sådant sätt, att *kapitalvärdet* av de inbetalda pensionsavgifterna beräknas vid inbetalningen till pensionsstyrelsen. Visserligen har av kommittén mot ett sådant förfarande anförts, dels att den redan föreslagna åtgärden innebär en betydande förmån för befattningshavarna i jämförelse med nuvarande förhållanden, dels ock att vissa kostnader äro förenade med pensionsmedlens förvaltning samt att den form som givits åt innehållet i 12 § icke föranleder det merarbete, som skulle bliva en följd, därest å de inbetalda pensionsavgifterna jämväl finge

beräknas ränta. Intet av de anförda skälen synes mig vara av beskaffenhet, att de böra få stå hindrande i vägen för en sund och riktig princip genomförande; och då statsmakterna beträffande den icke-ordinarie personalen ansett skäl föreligga att till pensionsstyrelsen överföra inbetalda pensionsavgifter till sitt kapitalvärde vid vederbörande befattningshavares avgång ur statstjänst, torde inga som helst svårigheter förefinnas att även för den ordinarie personalen tillämpa samma princip. De merkostnader, som med uträknande av vars och ens tillgodohavande härav skulle bliva följden, böra icke verka avskräckande, enär otvivelaktigt med fixa pensionsavgifternas och fasta pensionsunderlags införande kan förutsättas en betydande lättnad i administrationen av pensioneringen; härtill kommer, att de ordinarie tjänstemännen i mycket mindre utsträckning än den icke-ordinarie personalen lämnar statstjänsten, varav följer att det endast i enstaka fall blir fråga om en beräkning av avgifternas kapitalvärde.

Då statsmakterna under åren 1913—1917 ingående behandlade frågan om pensionering för i statstjänst anställd icke-ordinarie personal, och då Kungl. Maj:t i proposition n:r 222 till 1917 års lagtima riksdag framlade förslag till bestämmelser angående rätt till pension för extra befattningshavare vid statens järnvägar, telegrafverket och statens vattenfallsverk, förutsattes och genomfördes jämväl den av mig här ovan åberopade bestämmelsen, att vederbörande verks pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal vid delägares entledigande till pensionsstyrelsen inbetalar kapitalvärdet av den pensionsrätt, som tillkommer honom. Då sålunda denna princip allaredan vunnit statsmakternas godkännande, anser jag såsom foljdriktigast, att denna fullt rättvisa princip tillämpas jämväl för kommunikationsverkens ordinarie tjänstemän, särskilt som densamma på intet sätt torde rubba grundförutsättningarna för de beräkningar, som gjorts rörande dessa tjänstemäns pensionering i egenskap av befattningshavare hos staten. Ej heller torde skäl förefinnas till det antagandet, att ett stadgande i av mig antydd riktning skulle medföra en större avgång ur statstjänst.

Då jag icke kunnat biträda kommittémajoritetens förslag till avfattning av 12 § i det föreliggande förslaget till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk och ej heller helt den motivering, som föregår denna paragraf, tillåter jag mig av sådan anledning påyrka, att bemälda paragraf må erhålla följande ändrade lydelse:

Upphör tjänsteman att innehava ordinarie anställning i statens tjänst och är han icke berättigad till tjänstepension enligt bestämmelserna i denna lag, skall, för beredande åt honom av pension jämlikt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, från vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond till pensionsstyrelsen inbetalas kapitalvärdet av de utav honom erlagda pensionsavgifterna, i den mån desamma icke på grund av bestämmelserna i 10 eller 11 § blivit tagna i anspråk. Vad nu är sagt gäller dock ej i fråga om den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare.»

2) *angående 28 §:*

Herrar *Gärde, Löfgren, Lundgren, Andersson, Jacobson, Svantesson, Petrelius* och *Wallin* hava gjort följande uttalande, i vars syfte herr *Löfmarck* instämt:

»De av kommittén i 28 § föreslagna pensionsavgifterna äro i och för sig höga samt för vissa tjänstemannagrupper och särskilt för kvinnorna betydligt högre än för närvarande.

En av orsakerna härtill är att kommittén ansett, att pensionsavgifterna skulle beräknas efter en räntefot av endast 4 %. I anslutning härtill har kommittén föreslagit, att pensionsfonderna skola gottgöras ränta efter samma räntefot. Det vill synas som om i en tid, då staten för sina lån nödgas erlagga en effektiv ränta av 5 % och däröver, man utan olägenhet borde kunna förutsätta, att kommunikationsverken skola gottgöra pensionsfonderna ränta efter högre räntefot än 4 %. Faktiskt lära också under närmaste tiden fonderna komma att gottgöras nettoavkastning efter högre räntefot, enär berörda fonder torde vara placerade på sådant sätt att de lämna högre nettoavkastning än 4 %.

Skulle framdeles åter en sänkning av räntefoten böra ske, möter givetvis intet hinder att då åter höja pensionsavgiften. Att märka är att tjänstemännen enligt det nya avlöningsreglementet äro förpliktade att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade i fråga om pension.

En annan orsak till de höga pensionsavgifterna är att kommittén icke vågar förutsätta, att den för närvarande befintliga högre dödlighetsprocenten bland vissa tjänstemannagrupper skulle fortfa, utan att denna i stället skulle nedgå. Enligt vad som framgår å sidorna 21—23 har vid pensionsavgifternas beräkning tillämpats allmänna svenska dödlighetstabellen 1901—1910 och skulle de föreslagna pensionsavgifterna täcka för männen 34,0 % och för kvinnorna 32,5 % av pensionskostnaderna.

Emellertid visa gjorda undersökningar angående dödlighetsförloppet bland de viktigaste av vid dessa verk förekommande grupper av manliga tjänstemän, att de manliga tjänstemännens pensionsavgifter i verkligheten skulle komma att täcka 35,5 % av pensionskostnaden. Redan detta förhållande att med en räntefot av 4 % 35,5 % av pensionskostnaden skulle täckas av tjänstemännens pensionsavgifter i stället för 33,3 % — motsvarande avgiftspensionen — synes oss tillräckligt uppväga risken av att dödligheten för framtiden skulle bli lägre än vad nu är fallet bland kommunikationsverkens tjänstemän. Att därjämte räkna med en räntefot av endast 4 % — det förutsättes även å sid. 23, att en högre räntefot kan påräknas — synes oss innebära en dubbel säkerhet, vilket ställer kommunikationsverkens tjänstemän i avsevärd sämre ställning än övriga civila befattningshavare. Utgår man från en räntefot av 4,5 %, vilket vi icke anse vara för högt, skulle nämligen pensionsavgifterna för de manliga befattningshavarna täcka 39,7 % av pensionskostnaden eller 10 % mera än pensionsavgifterna för de tjänstemän, vilkas pensioner bestridas från pensionsfonden för civila tjänsteinnehavare, vilkas avgifter täcka omkring 29,6 % av pensionskostnaden. Intill dess en reglering av övriga civila befattningshavares pensionsförhållanden kan vara genomförd, borde därför kommunikationsverkens tjänstemän få åtnjuta den lindring i sina pensionsavgifter, som kan ernås genom att deras avgifter beräknas efter högre räntefot än 4 %, exempelvis 4,5 %.

Vi vilja därjämte framhålla, att särskilt de högre tjänstemännen fått sina pensionsavgifter sätta till högre belopp än som vederbort till följd därav, att genom grafisk utjämning deras avgifter höjts till en betydligt större procent av pensionsunderlagen, än som varit behöfligt för täckande av deras pensionskostnader.

Av de skäl, som här ovan anförts, synes det oss därför med rätt och billighet överensstämmande, att pensionsavgifterna beräknas efter högre räntefot än 4 %, och vilja vi föreslå ovan nämnda 4,5 %, eller samma räntefot, som enligt kommitténs uppfattning å sid. 10 angående telegrafverkets pensionsinrättning ansetts lämplig att använda för en så pass lång tidsperiod som åren 1875—1918.»

Herrar *Löfmarck, Gärde, Löfgren, Lundgren, Andersson, Jakobson, Svantesson, Petrelius* och *Wallin* hava anfört:

»Såsom kommittén framhållit (sid. 24) ställa sig för den kvinnliga personalens vidkommande de föreslagna pensionsavgifterna inom samtliga verk proportionsvis högre än de nu utgående jämväl vid jämförelse med de för de manliga tjänstemännen föreslagna. Förklaringen därtill

har antytts delvis vara den, att de kvinnliga tjänstemännens avgifter förut varit genomgående för lågt satta och nu beräknats efter försäkringstekniska grunder. Även om förhöjningen sålunda må vara matematiskt motiverad, måste den dock anses bliva allt för betungande i betraktande av den jämförelsevis ringa höjning den kvinnliga personalen fått i sina pensionsförmåner. På den grund hava vi ansett, att övergången till det nya systemet för avgiftsberäkningen bort för i tjänst nu varande kvinnliga befattningshavare göras mjukare genom någon minskning av de försäkringstekniskt sett erforderliga avgifterna.»

III. Rörande den såsom bilaga till lagförslaget fogade åldersförteckningen:

Herr *Eriksson* har anfört:

»Det är en sedan länge erkänd sanning att av alla statens arbetsområden intet orsakar en så tidig otjänstbarhet som trafiktjänsten. På grund härav har också pensionsåldern bestämts lägre för trafikpersonalen än för flertalet andra statens tjänstemän. Trots detta är det min bestämda uppfattning att den pensionsålder, som för närvarande är gällande för personalen vid trafikverken — främst då vid statens järnvägar — genomgående är allt för hög. Genom mångårig praktisk erfarenhet har jag varit i tillfälle att konstatera huru ringa nytta verket haft av tjänstemännen under åren närmast före pensionsålderns inträde. I de flesta fall har man fått vidtaga åtgärder för att avlasta en del av de ålderstigna tjänstemännens arbetsbörda; ofta nog har man måst sätta ytterligare en tjänsteman vid sidan av den äldre för att arbetet skulle nöjaktigt kunna utföras, och när den gamle tjänstemannen sedermera avgått från tjänsten, har den som hjälp tillsatta arbetskraften kunnat indragas. Den nu gällande pensionsåldern medför sålunda användandet i tjänst av ett större antal personer än vad som eljest skulle behöva ifrågakomma, vilket förhållande synes mig icke vara väl förenligt med god ekonomi från statens sida. Jag har därför ansett, att i samband med nu förevarande omarbetning av pensionsbestämmelserna en allmän sänkning av pensionsåldern bort föreslås.

Även ur andra synpunkter har anmärkning mot den nuvarande höga pensionsåldern framställts. Särskilt den lägre personalen har ansett pensionsåldern så hög, att endast ett ringa fåtal av personalen har utsikt att uppnå densamma. Vid upprepade tillfällen har därför från denna personals sida yrkande framställts om en avsevärd nedsättning av pensionsåldern.

Under de senaste åren synes dock en viss förändring i uppfattningen rörande pensionsåldern kunnat märkas. Från såväl tjänstemän av lägre grad som tjänstemän av högre grad har förmärkts en strävan att vid uppnådd pensionsålder antingen få kvarstå i ordinarie tjänst eller ock, efter att hava avgått med pension, erhålla anställning i icke ordinarie tjänst vid verket. Även om dessa strävanden närmast hänga samman med det under krigsåren sjunkande penningvärdet och svårigheterna att under denna dyrtid kunna existera på pensionen, är det dock självfallet att de nämnda strävandena icke rätt väl låta sig förenas med den förut berörda uppfattningen att arbetskraften är förbrukad redan före pensionsålderns inträde. Det bör också i detta sammanhang framhållas, att myndigheterna visat en anmärkningsvärd redobogenhet att använda sig av den mindervärdiga arbetskraft, som dylika pensionärer i själva verket utgöra. Emellertid har jag med hänsyn till vad som sålunda förekommit funnit mig icke kunna för närvarande framställa yrkande om en allmän nedsättning av pensionsåldern. Jag måste därför inskränka mig till att framhålla såsom min uppfattning, att det ligger i statens eget intresse att pensionsåldern för det ojämförligt största antalet tjänster vid kommunikationsverken bestämmes lägre än vad som av kommittén nu föreslås.»

Herrar *Löfgren, Andersson och Wallin* hava anfört:

»Då vi i likhet med herr Eriksson hysa den principiella uppfattningen, att pensionsåldern för flertalet av kommunikationsverkens tjänstemän satts alltför hög och att det näppeligen kan vara något statens eget intresse, att i tjänst bibehålla tjänstemännen till alltför hög levnadsålder, instämma vi till alla delar i den av herr Eriksson särskilt uttalade meningen i förevarande avseende.»

Herrar *Löfmarck och Gärde* hava anfört:

»Vidkommande i åldersförteckningen angivna pensionsåldrar anse vi oss böra göra följande erinringar.

Om sänkning av pensionsåldern för vagn- och stallkarlar kan anses påkallad, så vill det synas oss som om andra personalgrupper exempelvis maskin- och pannskötare, en del ångfärjepersonal m. fl. med samma fog skulle kunna kräva motsvarande sänkning.

Vi kunna icke finna några påtagliga skäl anförda för att annan pensionsålder skall gälla för verkmästare vid telegrafverket än för motsvarande befattningshavare vid statens järnvägar.

Slutligen kunna vi icke finna den av kommittén vidtagna åtgärden att *höja* pensionsåldern för vissa högre tjänstemän i järnvägsstyrelsen, från nuvarande 65 till 67 år, motiverad. Då nuvarande 65-års åldern fastslogs, åberopades som skäl härför, att berörda tjänstemän i allmänhet rekryterades från eller övergingo till befattningar vid distrikten, för vilka gällde 65 års pensionsålder. Detta förhållande är allt fortfarande förhanden och torde för vissa grupper, som genom det nya avlöningsreglementet blivit jämnställda i löneavseende, såsom byråingenjörer och ban- och maskiningenjörer, komma i än större tillämpning än hittills. Mot pensionsåldershöjningen talar därjämte — och detta gäller givetvis i särskild grad de högsta tjänsterna, såsom byrådirektörer, förste byrådirektörer och byråchefer — det ur statens synpunkt kanske ännu viktigare skälet att med hänsyn till de krav, som ställas och med järnvägarernas rastlösa utveckling alltjämt synas ökas, på dessa tjänstemän, de i regel icke torde kunna motsvara dessa krav vid högre ålder än 65 år. I varje fall vill det synas oss som om, i överensstämmelse med de regler som av billighetsskäl pläga tillämpas vid omreglering av avlönings- och pensionsförhållanden, de nu i tjänst varande befattningshavarne övergångsvis borde tillförsäkras rätt att avgå vid den nu gällande lägre pensionsåldern.»

Herrar *Jacobson* och *Svantesson* hava anført:

»Vi kunna icke biträda kommitténs förslag i fråga om pensionsåldern för kanalinspektorer och maskinmästare vid statens vattenfallsverk; utan anse vi, att pensionsåldern för kanalinspektorerne bör bibehållas vid den nuvarande, som är 65 år, och att för maskinmästarna bör bestämmas samma pensionsålder som föreslagits för stationsmästarna, d. v. s. 63 år.

Till stöd härför få vi till en början hänvisa på den natt- och söndagstjänstgöring, som åligger såväl kanalinspektorer som maskinmästare. Vidare hava kanalinspektorerne att vid sidan av sin expeditionstjänst utöva tillsyn över vissa farledsdistrikt och i viss utsträckning fungera som ledare för yttre arbeten därstädes. Beträffande maskinmästarna är därjämte att framhålla den vakenhet och påpasslighet, som trots en ofta enerverande tjänstgöring måste med hänsyn till driftsäkerheten krävas av dem.»